

เอกสารอ้างอิง

เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

หอสมุดวชิรญาณ หมูจคหมายเทศรัชกาลที่ ๑ จ.ศ. ๑๑๔๔ เลขที่ ๗ ก เรื่องสำเนา
ศุภอักษรเมืองเวียงจันทน์ เรื่องขอราชการเมืองเวียงจันทน์.

หอสมุดวชิรญาณ หมูแปลเรื่องต่าง ๆ เลขที่ ๘ ชื่อพระราชนิธิยกศัพท์แปล.

หอสมุดวชิรญาณ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เลขที่ ๐๐๑.๕/๓๘ ก.

หอสมุดวชิรญาณ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เลขที่ ๔๙ เล่ม ๑ - ๒๑.

หอสมุดวชิรญาณ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เลขที่ ๔๙/ฆ เล่ม ๑.

หอสมุดวชิรญาณ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เลขที่ ๔๙/ช เล่ม ๑.

หอสมุดวชิรญาณ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เลขที่ ๔๙/ษ.

หนังสือ

กฎหมายตราสามดวง. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๑๖.

กัมพูชนัทร, พระองค์เจ้า. นิพานวังนา. นายเล็ก สมิตะสิริ มหาดเล็ก พิมพ์ช่วยกรุงพระราชทาน
มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาอภัยราชา มหายุติธรรม เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ณ
วัดเศวตฉัตร ปีมะเมีย พ.ศ. ๒๔๖๑.

กุหลาบ มัลลิกะมาส . วรรณคดีไทย . กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๔๑๗.

โกมารกุลมนตรี, พระยา. เจกอะหมัด. พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดาอ่อน
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส.พระนคร :
มิตรนราการพิมพ์, ๒๔๑๒.

ศักดิ์สิทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. .โครงการกระดูกในตู้ . กรุงเทพมหานคร : สยามรัฐ, ๒๔๓๔.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ปฐมวงศ์. ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๘. พระนคร :
ก้าวหน้า, ๒๔๐๗.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . จดหมายเหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี .
กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของครูสภา, ๒๔๑๖.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า . เจ้าชีวิต . กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา ,
๒๔๑๗.

ไชยยัน . กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของครูสภา, ๒๔๐๗.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ตำนานสามก๊กในสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ฉบับราชบัณฑิตยสถานชำระ พ.ศ. ๒๔๑๓.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระกระษัตริย์. ลำดับสกุลคชเสนาภิบาลบรมคติมอญ พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพคุณหญิงจำเริญ ทิพธมนตรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาเมฆกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๐๔.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระกระษัตริย์. สามก๊ก ฉบับราชบัณฑิตยสถานชำระ. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๑๖.

แดนบิช แบริดเลย์. อักษรวิธานศรีบท. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำคุณศัพท์, ๒๕๑๔.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำของครูสภา, ๒๕๑๖.

ธรรมปรีชา (แก้ว), พระยา. ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา ฉบับที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๒๐.

ปิยะดา เหล่าสุนทร. การฟื้นฟูอักษรศาสตร์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเที่ยง, ๒๕๓๔.

นรินทรเทวี, กรมหลวง. จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำของครูสภา, ๒๕๑๖.

นฤมล กาญจนทัต และอุบลวรรณ โชติวิสิทธิ์. ว่าด้วยหลักการวรรณคดีวิจารณ์. แปลจาก An Essay on Criticism ของ Graham Hough. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๒.

นิติ เอียวศรีวงศ์ . การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี . กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรม,
๒๕๒๙.

นิติ เอียวศรีวงศ์ . ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพระราชพงศาวดารอยุธยา . กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๓.

นิติ เอียวศรีวงศ์ . ปากใต้และใบเรือ . กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๖.

นิติ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัตยะ . หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย . กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๕.

ธรรมธิ เบศ, เจ้าฟ้า. พระประวัติและบทร้อยกรอง . พิมพ์ในการพระราชทานเพลิงศพ พระยาเลขา
วณิชธรรมวิทักษ์ ฯ ม.ว.ม. , ป.ช. (เยี่ยม เลขะวณิช) ๗ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยา
ภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕.

ธำรงค์ศักดิ์ อายุวัฒน์นะ. ราชวงศ์จักรีวงศ์และราชสกุลพระเจ้าตากสินมหาราช. ธนบุรี : สำนักพิมพ์
อโยธยา, ๒๕๑๐.

บวรมหาสุรสิงหนาท, สมเด็จพระราชวัง. ประชุมเพลงยาว ฉบับหอสมุดแห่งชาติ . กรุงเทพ
มหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๖.

บรรเจิด อินทุจันทร์ยง. ผู้รวบรวม. อภินิหารบรรพบุรุษ. พงศาวดารกระซิบ. กรุงเทพมหานคร
: ประพันธ์สาส์น, ๒๕๒๑.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.จ. วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช ,
๒๕๓๒.

ประจักษ์ ประภาพิตยากร . วรรณคดีวิเคราะห์พระอภัยมณี ฉลอง 200 ปี สุนทรภู่. กรุงเทพฯ : มหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๒.

ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๔๐ ภาค ๖๕-๖๖ เรื่องพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม). กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา , ๒๕๒๒.

ปิยนาด บุนนาค และมรรยาท กิจสุวรรณ. การวิเคราะห์คำนิยมและบรรทัดฐานของสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๙๔ : ระบบเครือญาติ การแต่งงานและครอบครัว. ทนุวิจัยงบประมาณแผ่นดินของคณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๒๖.

พนรัตน์, สมเด็จพระ. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๑๔.

พระคลัง (ทน), เจ้าพระยา. วรรณคดีเจ้าพระยาพระคลัง (ทน). กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา, ๒๕๓๓.

พระคลัง (ทน), เจ้าพระยา. สามก๊ก . พระนคร : แพร่พิทยา, ๒๕๑๓.

พระญาติไทย . ไตรภูมิพระร่วง . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๑๓.

พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๔ (พระเจ้าตากสิน) จุลศักราช ๑๑๒๘ - ๑๑๔๔. พระนคร : โรงพิมพ์ช่างพิมพ์วัดสังเวช, ๒๕๑๘.

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. รามเกียรติ์ . กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา , ๒๕๐๗.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. "บทละครนอกเรื่องคารวิ". ในบทละครนอกพระราชนิพนธ์
รัชกาลที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปบรรณาการ, ๒๕๑๖.

พิพาดา ยิงเจริญ และสุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา . การศึกษาและผลกระทบต่อสังคมไทยสมัย
รัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๙๔). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, ๒๕๒๙.

มาลีนิ ดิลกวิช, สามก๊ก : จุดเริ่มสำคัญของการรับวรรณกรรมจีนสู่วรรณกรรมไทย , การสัมมนา
วิชาการเรื่อง "อิทธิพลของวรรณกรรมจีนต่อวรรณกรรมไทย" เนื่องในโอกาสงานฉลอง
ครบรอบ ๑๐๐ ปี ความสัมพันธ์ไทย-จีน จัดโดยโครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง
ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ม.ป.ป.

รื่นฤทัย สัจจพันธ์. อิทธิพลต่างประเทศในวรรณกรรมไทย . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราม
คำแหง, ๒๕๒๐.

ลิลิตนิทานอิทราณราชธรรม (ประชุมปกรณ์). กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของครูสภา, ๒๕๐๕.

วรรณไว พัธโนทัย. สามก๊กฉบับแปลใหม่. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์, ๒๕๒๐.

วันรัตน์, สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. จุลยุทธการวงศ์ ผูก ๒ เรื่องพงศาวดารไทย, พิมพ์ครั้งแรกในงานพระราช
ทานเพลิงศพ นายพลโทพระยาพหลโยธิน รามินทร์ภักดี (นพ พหลโยธิน) ปีวอก พ.ศ.
๒๔๖๓. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร , ๒๔๖๓.

วันรัตน์, สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. สังคีตยวงคี . (พงศาวดารเรื่องสังคายนาพระธรรมวินัย) แปลโดยพระยา
ปรีชัทธิธรรมธาดา (แพ ตาลสักขมณ) พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระอุบาลีคุณูปมาจารย์
(กมลเถระ). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคีพพร, ๒๕๒๑.

สมบัติ จันทร์วงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช . ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย. เอกสารวิจัย
หมายเลข ๖ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๓.

สมมตอมรพันธ์ , กรมพระ . เรื่องตั้งเจ้าพระยากรุงรัตนโกสินทร์ . จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพหม่อมหลวงชูชาติ กำภู ณ เมรุวัดเทพพระยากรุงรัตนโกสินทร์.
พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมุนตรี , ๒๕๑๒.

สงษ์ พิธินทรีย์ , พิชัยสงครามสามก๊ก , กรุงเทพมหานคร : ศิลปบรรณาการ. ๒๕๒๘.

สิทธา พิณภูวคัล และนิศยา กาญจนะวรรณ. ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ดวงกมล , ๒๕๑๓.

สุมนชาติ สวัสดิกุล, ม.ร.ว.. ชุมนุมนิพนธ์เพื่อถวายพระเกียรติ แต่พลตรีพระวรวงศ์เธอกรมหมื่น
นราธิปพงศ์ประพันธ์. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ม.ป.ป.

อคิน รพีพัฒน์ , ม.ร.ว. สังคมไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๑๖ . แปลโดย ม.ร.ว.
ประกายทอง ลิริสุข และพรรณิ สรุงบุญมี . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เศศ, ๒๕๒๘.

อิเหนาฉบับหอสมุดแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา , ๒๕๑๔.

หนังสือพิมพ์ในโอกาสพิเศษ

มาลินี ดิลกวิช. "สามก๊ก : จุดเริ่มสำคัญของการรับวรรณกรรมจีนสู่วรรณกรรมไทย". การสัมมนาวิชาการเรื่อง "อิทธิพลของวรรณกรรมจีนต่อวรรณกรรมไทย" เนื่องในโอกาสงานฉลองครบรอบ ๑๐ ปี ความสัมพันธ์ไทย - จีน จัดโดยโครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารสาร

ถาวร ลิกขโกศล. "มองสามก๊กจากต้นฉบับภาษาจีน" วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๒.

ยง อิงคเวทย์. "หนังสือพงศาวดารสามก๊ก ๒ ชุด สามก๊กจี และสามก๊กจีเอี้ยนหงิ". วารสารจันทร์เกษม ๑๑๗ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๑๗) : ๔-๒๒.

สมบัติ จันทร์วงศ์. "ศาสนากับการเมือง: ข้อสังเกตเบื้องต้นว่าด้วยอุดมการณ์และวิเทศบายของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย ". รัฐศาสตร์สาร ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓-ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๓๑ - เมษายน ๒๕๓๒) ๔๐ ปี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารคัดสำเนา

สมบัติ จันทรวงศ์. สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) : ความหมายทางการเมือง.

(คัดสำเนา)

วิทยานิพนธ์

จินตนา ธนวานิวัฒน์. การศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
๒๕๒๗.

บุษบา ตระกูลสัจจาวัตร . การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องราชาธิราชฉบับเจ้าพระยา
พระคลัง (หน) . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

ประพิณ มโนมัยวิบูลย์ . สามก๊ก : การศึกษาเปรียบเทียบ . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.

พรพรรณ เลาสีรินาด . ความสัมพันธ์ระหว่างมอญ-พม่า และสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหา
บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙.

มานิตย์ เสงี่ยมพรพาณิชย์ . ผู้นำกับการบริหารในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก. วิทยานิพนธ์ปริญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

สายชล วรณรัตน์ . พุทธศาสนากับแนวความคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. ๒๓๒๔- ๒๓๕๒). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.

สุนันท์ พวงพุ่ม . การศึกษาสารของผู้ประพันธ์สามก๊กฉบับต่าง ๆ ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๘.

สุภรณ์ โอเจริญ . ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙.

ภาษาอังกฤษ

Books

Cudon , J.A. A Dictionary of Literary Terms and Literary Theory.
(Third Edition). Great Britain, 1981.

The Oxford English Dictionary . (Second Edition) Vol. VIII. Oxford :
Clarendon Press, 1989.

William Skinner. Chinese Society in Thailand : An Analytical History.
New York : Cornell University Press, 1982.

Brewitt. - Taylor ,C.H . Romance of The Three Kingdoms. 2 volume . Tokyo ,
C.E. Tuttle,1959.

Thesis

Malinee Dilokwanich. Samkok : A Study of Thai Adaptation of a Chinese
Novel. University of Washington , 1983.

ภาคผนวก ก.

บัญชีหนังสือตัวเขียนและตัวจาร หมวควรรณคดีหมุ่ร้อยแก้ว อักษร พ.

- เลขที่ ๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระเจ้าอโศกมหาราช ยกทัพตีเมืองสะเทิมได้กวาดครัวไปไว้เมืองพุกาม จน
พระเจ้ากัมลาครองเมืองเสด็จไปเที่ยวประพาสป่า และอะมะมอญคิดจะเอาเมือง
พะโค
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๒ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่อะมะมอญคิดขบถต่อพระเจ้าพุกาม และนางจันทน์มิ่งคละพระมหาเทวีเกิด
จนถึงพญารามไตยได้ครองเมืองและไทย ๔๐๐ คน หนีออกไปแต่เมืองเพ็ชรบุรีไปสู่
พระราชสมภาร
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๓ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๙
ตั้งไทยเมืองเพ็ชรบุรีไปสู่สมภาร พญารามไตยพญาอุเจ้าข้างเผือกไปคล้องช้าง พระ
ตะบะแข็งเมือง พญาอุยกไปตั้งอยู่เมืองวานถวายธิดาไปแก่พญาเชียงใหม่ จนไป
อยู่เมืองพะโค แลพญาอุคิดจะฆ่าสมิงเล็กพราและพระตะบะ
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๔ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๔ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระเจ้าช้างเผือกให้ราชสาร ถึงสมิงพระตะบะและสมิงเล็กพรา ให้ไปขอ
ตะละแมศรีกับพระเจ้าเชียงใหม่ ส่งมายังเมืองพะโค จนเจ้าเพชรทายปฤษณาภิ
พญาน้อย และพญาน้อยพระราชทานเงินและสิ่งของแก่มารดาเจ้าเพชร
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๕ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระมหาเพชรมิตร ให้โอรสแก่เจ้าเพชรพฤษณาภิ พระเจ้าช้างเผือก
ประชวรให้ราผี พญาน้อยขบถมานายประคูลแล้วหนีไปจากเมืองพะโค จนได้ทหาร
สองร้อยสามสิบเข็ดคนไป และพอสามเกลียวชาวเมืองตะเกิงนำทอง 20 ชั่งมา
ถวาย พญาน้อย เพื่อจะขอยมา

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๖ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พญาน้อยเสวยราชย์ออกเลียบเมือง จนแต่งหนังสือจดเครื่องบรรณาการให้พระ
ตะบะแลสมิงเล็กพรา พระราชบิดาประชวรหนักอยู่ พระเจ้าป่ากับสมิงมราหูเป็นคู่กัน

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๗ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระมหาเทวีสั่งให้สมิงมราหูเป็นแม่ทัพ ไปล้อมจับพญาน้อยจนถึงพญาน้อย จด
กองทัพยกขึ้นไปติด เมืองพะโค

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๘ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พญาน้อยให้อาจารย์มะเปงออกศึกรักษาเมืองตะเกิง จนพระตะบะหนี พระเจ้า
ราชาธิราชได้เมือง เมาะตะมะ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๙ เลขที่ ๔๙

ตั้งแต่เจ้าเลี้ยว เป็นตุลาการพิจารณาทองเงินแก่แม่ยายพระโอรสพระเจ้าราชาธิราช
จะเลี้ยงเบ็ดน้อย

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑

เลขที่ ๑๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๐ เลขที่ ๔๙

ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชสั่งให้เอาเบ็ดน้อยไปฆ่าเสียจนพระสังมราชาพังยะสะกะโร
ออกไปหาพระเจ้าราชาธิราช

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๒

เลขที่ ๑๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๑ เลขที่ ๔๙

ตั้งแต่พระสังมราชาพังยะสะกะโร เจรจาความเมืองแก่พระเจ้าราชาธิราช จนถึง
สมิงนครอินกับสมิงพ้อ เพ็ชรปรึกษาไม่ลงกัน

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๒

เลขที่ ๑๒ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๒ เลขที่ ๔๙

ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชให้สมิงพ้อเพ็ชรเป็นแม่ทัพ ไปตีพม่า ได้ช้างม้า เครื่อง
ศาสตราวุธมากมาย จนสมิงฮังวะมิงศรีตีพม่าแตกไป ฆ่าพม่าเสีย และสมิงพ้อเพ็ชร
ให้โอวาทแก่สมิงนครอิน

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๒

เลขที่ ๑๓ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๓ เลขที่ ๔๙

ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชประทานนางอุตละยกให้สมิงนครอิน ๗ ถวายนางอุตละคืนกลับ
ไป จนสมิงนครอินออกชนช้างกับพระเจ้าฝรั่งมิงม็อง แลพระเจ้าราชาธิราชยกพลกลับ
มาหงสาวดี

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๒

- เลขที่ ๑๔ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๔ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องยกทัพลงมาตั้ง ณ เมืองปรอน จนถึงพญาเกียรติและ
พญารามราชบุตรรับอาสาออกทำสงครามกับพม่า
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๒
- เลขที่ ๑๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๕ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พญาเกียรติพญารามราชบุตร ทิ้งมังรายกะยอชวาแตกจนถึงพระเจ้าราชาธิราช
ปฤชาด้วยมะกลอม
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓
- เลขที่ ๑๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๖ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชใช้ให้คนไปดูตามที่มะกลอมทูล และถอยทัพไปจนถึงโหราพม่า
คำนวณพระชต้ามังรายกะยอชวา
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓
- เลขที่ ๑๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๗ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่มังรายกะยอชวา ชนช้างกับพระเจ้าราชาธิราช มังรายกะยอชวาตกช้าง
สะเอาหักตายได้ เกย จนถึงพระเจ้าราชาธิราชสั่งให้ปลุกคำหนัก และหล่อรูป
สมิงนครอินไว้บนคำหนักนั้น
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓
- เลขที่ ๑๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๘ เลขที่ ๔๙
ตั้งแต่พระเจ้ากรุงจีนยกทัพมา เมืองขังวะปรารณาจะอุทธารขีมาแทงทวนสู้กันตัวต่อตัว
จนกามะณี สู้กับสมิงพระราม กามะณีตาย พระเจ้ากรุงจีนยกทัพกลับเมือง และ
พญาเกียรติราชบุตรได้ราชสมบัติมีพระนามว่า พระเจ้าสุโทธิธรรมราชาธิราช
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓

- เลขที่ ๑๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๙ เลขที่ ๔๘
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชสวรรคตพระเจ้าสุโธธรรมราชาธิราชขึ้นครองราชย์ จนถึง
พระเจ้ากรุงจีนตอหีบส่งมาเมืองหงสาวดี
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓
- เลขที่ ๒๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒๐ เลขที่ ๔๘
ตั้งแต่พระเจ้ากรุงจีนเอาหีบไปถวายพระเจ้าหงสาวดี จนถึงพระเจ้าหงสาวดีทรงแก้
ปฤษฎา (เลขที่ ๑-๑๐)
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓
- เลขที่ ๒๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒๑ เลขที่ ๔๘
ตั้งแต่พระเจ้าสังกาเอาปฤษฎา ำให้ทูตถือมาถวายพระเจ้าหงสาวดี ำแก้ปฤษฎาให้
จนพระเจ้าหงสาวดีทรงตัดสิ้นความมะสัง มะรอดและพระเจ้าหงสาวดีสิ้นพระชนมายุ
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๓
- เลขที่ ๒๒ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๘ ก
ตั้งแต่พระเจ้าอสังคจอสู ลงมาสร้างเมืองเมาะตะมะให้อลิมามาแยกเป็นเจ้าเมือง
จนถึงเจตะสุกริตาย
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๒๓ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๘ กา
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชขุนบำ เหม็จำให้แก่มะสะลุม จนถึงพระเจ้าราชาธิราชยกทัพ
มาตั้งอยู่ที่เมืองจะเต็ง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔

- เลขที่ ๒๔ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๒ เลขที่ ๔๙ ก
ตั้งแต่พระเจ้ากรุงจีนยกทัพมาถึงกรุงอังวะ จนถึง นางพญาคิดที่จะมอบราชสมบัติให้
แก่พระมหาปิฎกธร
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๒๕ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๙ ก
ตั้งแต่ตะละแมท้าว เอาธูปเทียนข้าวดอกดอกไม้กับผ้าขาวพับหนึ่งชิ้นทองคำใบหนึ่งมา
ให้มังกันจิ จนถึงมหาเทวีมีหนังสือไปถึงพญาน้อย
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๒๖ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๙ ก
ตั้งแต่มังกันจิแต่งหนังสือไปถึงสมิงเล็กพรา และพระตะปะจนถึงสมิงช็พราย
ออกอุบายว่า ให้มีหนังสือไปว่ากล่าวแก่พระยาน้อยแต่โดยดีก่อน
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๒๗ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ ข
ตั้งแต่พระเจ้าอสังคจอสู ยกทัพลงไปตี เมืองสะเทิม จนถึงพระเจ้าอสังคจอสู
สวรรคต
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๒๘ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๔ เลขที่ ๔๙ ค
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราช ทำพิธีสเดาะพระนามเสียพระเคราะห์ เปลี่ยนพระนาม
เป็นพญาสิทธิโสม จนถึง พระราชาคณะทั้งปวงเข้ามาถวายพระพรขอโทษนายทัพ
นายกองซึ่งพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องจะคลอกให้ตายนั้น
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔

- เลขที่ ๒๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๘ ม
ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าได้รับคำพยากรณ์จากพระพุทธเจ้า จนถึงมะกะโทจากมูลพระสาส์นไป
ขอนามต่อพระร่วงเจ้า
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย ผู้ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๓๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๘ ง
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราช ปรีชากับเสนาบดีเรื่องยกทัพไปตีเมืองกราน จนถึง
พระเจ้าราชาธิราชชนช้างกับพญาเบ็ดน้อย
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย-มอญ ผู้ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๓๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๑ เลขที่ ๔๘ จ
ตั้งแต่พระยาน้อยยกกองทัพเข้ารบกับสมิงมะรุ ๆ หนีกลับเข้าเมือง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย ผู้ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๓๒ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๔ เลขที่ ๔๘ ฉ
ตั้งแต่สมิงนครอิน สมิงยั้งวะมิงศรีดีทัพมิงรายยอชะวาแตกและหนีกลับไปเมืองยั้งวะ
จนถึงพระเจ้าราชาธิราช ตรัสถามมะกลอมว่า จะล้าทัพถอยกลับไปจะคิดอย่างไร
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย ผู้ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔
- เลขที่ ๓๓ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๕ เลขที่ ๔๘ ช
ตั้งแต่พราหมณ์ปโรหิตตั้งปวงอภิเชกพระราชาธิดากับเจ้าสมิงพระราม จนถึงพระเจ้า
หงสาวดี สั่งให้พระยาอินทร์ปลุกหอพระราชสาส์น แลเรือพระราชูปถุฑูตให้โอฬาริก
ด้วยเป็นที่นั่งที่นอน
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย ผู้ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๔

- เลขที่ ๓๔ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๗ เลขที่ ๔๙ ข
ตั้งแต่กตตะโป้ง โลงยาตีได้เมืองเชียงใหม่ จนถึงพระมหาอุปราชาจับตัวมังสีหังกร
กลับใจตาย
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๓๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ ฅ
ตั้งแต่พระเจ้าพุกามโปรดให้อะชะมะมอญเป็นท้าวเรือพระที่นั่ง จนถึงสมิงมังละ
และนางฉุ่น เรือนลิ้นชีพ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๓๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ ฉ
ตั้งแต่พระมหาเถรสมมิตรให้โอรสแก่สาม เฉรพุทธญาณ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๓๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ ฎ
พระมหาเถรชื่อว่าพระควมบดี ประกอบด้วยพระอรหันต์ปฏิสัมภิทาญาณ สำแดงอิทธิฤทธิ์
ปาฏิหาริย์ เหาะมายัง เมืองสะเทิน
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๓๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๙ ฏ
ตั้งแต่พญาน้อยสั่งให้พอมอญออกไปจัดแจงคนไว้ให้พร้อม ในวัดปากะโยงกลาง จนถึง
มังเทวะกับผู้มีชื่อไปที่ประตู่ทะเล กิ่งไต้ยินเสียงทารกทำเพลง
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕

- เลขที่ ๓๙ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๒ เลขที่ ๔๙ ร
ตั้งแต่ลักขยาพยู ได้ประหารชีวิตสมิงอะชะมะมอญ จนถึงพระเจ้าช้างเผือกได้
ทราบว่าเป็นพระตะมะได้ไปขอกองทัพเมืองเชียงใหม่มาช่วยรบ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๔๐ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๒ เลขที่ ๔๙ ท
ตั้งแต่สมิงทอเพชร สมิงนครอิน นำเอาศิระชะมังมหานรธามาถวายพระเจ้าราชาธิราช
จนถึงสมิงนครอินจะเข้าชนช้างกับพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๔๑ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๔ เลขที่ ๔๙ ฅ
ตั้งแต่พระเจ้ามณฑลเกียรติทองมีพระราชสารไปถึงพระเจ้าราชาธิราชเพื่อจะกระทำสัตย์
ปฏิญาณต่อกัน จนถึงพญาเกียรติพญาพระรามผู้ เป็นพระราชบุตรรับอาสาออกรบกับ
มังรายกะยอชะวา
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๔๒ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ ฆ
ตั้งแต่พระเจ้าอะโนระทามังจกครองราชสมบัติในเมืองสะเทิม เมื่อศักราช ๔๐๖ จนถึง
สมเด็จพระร่วงเจ้าศรีสอด้วมะกะโทตอนายช้างเพื่อจะทรงไปเลี้ยงไว้
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๔๓ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๙ ด
ตั้งแต่สมิงมะราหูกับพระยาน้อยทำสัตย์สาบาลกัน จนถึงพระยาน้อยไปอธิษฐานที่
พระมูเตาและไปชิมกลางทั้ง ๘ ทิศ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕

- เลขที่ ๔๔ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๔ ค
ตั้งแต่ไทยใหญ่มาสู่โพธิ์ศัมภารร พญารามไคยช็ปอน มาพญารามไคเสยไต้เสวยราช
อยู่ ๗ วัน อ้ายกำกองไต้ราชสมบัติ มุนะไต้ราชสมบัติ จนถึงพระตะบะ เป็นขบถ
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๔๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๘ เลขที่ ๔๕ ค
ตั้งแต่กองทัพสมิงโลกพรายก เข้าตีกองทัพพระเจ้าราชาธิราชจนถึง พระเจ้าฝรั่งมัง
ศรีชะวา สวรรคต มังศรีธาดูหนีลงมาอยู่กับพระเจ้า ราชาธิราช ณ เมืองหงสาวดี
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๕
- เลขที่ ๔๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๙ เลขที่ ๔๕ ค
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชยกทัพไปตีเมืองอังวะ พระสังฆราชพังกะ ยะสะกะโร
ออกมาเจรจากับพระเจ้าราชาธิราชจนถึงพระเจ้าราชาธิราชให้อำมาตย์มอญไปรับ
เอามังกำมูญกับตะละเจ้าแม่ฟ้ามา
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๔๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๕ ค
ตั้งแต่ฮัสนิบาดพาดลงมาที่คานหามของมะกะโท จนถึงกองทัพพระเจ้าฟ้ารั้วมีพระราช
สารไปถึงกองทัพพระเจ้ากามะลานี
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๔๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๕ ค
ตั้งแต่ชาวเมืองพะลิมทั้งปวงมาฮัญเชิญสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชเข้าไปในเมืองจนถึง
พระสังฆราชพังกะยะสะกะโรออกมาเจรจากับพระเจ้าราชาธิราช
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖

- เลขที่ ๔๙ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ เลขที่ ๔๙ ๓
ตั้งแต่เสนาบดีผู้ใหญ่ผู้น้อยรู้ว่าพระเจ้าอังวะแต่งกองทัพสกัดบดลง มาตีได้ตะละพญา
ท้าวไป จนถึง พญาพะริ้วให้มังพะโคนำราชบุตร อุบุด ขึ้นมาตามรับสั่ง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๐ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ ๓
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษามอญ คู่ที่ ๑๐๖ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๑ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ ๓
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษามอญ คู่ที่ ๑๐๖ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๒ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๙ ๓
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษามอญ คู่ที่ ๑๐๖ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๓ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ ๓
ครั้งพระโคตมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ได้เสด็จไป เมืองสุทธรรวมดีถึง ประเทศที่หงษ์
ทองทั้ง ๒ ลงเล่นน้ำ ทรงทำนายว่าที่นั่นต้องเป็นที่ตั้งพระนครหงสาวดี ซึ่งพระเจ้า
บิณฑารราชาได้ปักเสาศิลาจองไว้แล้ว จนถึงพระยาอุไค้เสวยราชสมบัติใน เมืองพระโค
คือเมืองหงษ์สาวดีและเมืองเมาะตะมะได้ก่อสร้างพระ เกษธาตุเกษเจดีย์ในเมืองย่างกุ้ง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๔ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ / ๓
ตั้งแต่พระยาอุลันพระชนม์ จนถึงนั้นทชยยะ ส่งให้กอนฉัตรยอดพระ เจดีย์ย่างกุ้ง
ซึ่งเอนลงไปในน้ำขึ้นไปกรุงอังวะ
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖

- เลขที่ ๕๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๙ / บ
ตั้งแต่ศักราช ๑๐๑๘ ปี กองทัพเมืองช้อยกลงมาติดเมืองฮังวะจนถึง สมิงท้าว
ทองศุก สมิงท้าวทุกทำเสกอุบายจะไปนมัสการพระเจ้าเจดีย์อย่างกุ่ม
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๔ เลขที่ ๔๙ / บ
ตั้งแต่สมิงธอกวยพระเจ้าหงษาต้องศึกก่อนเกลี้ยกล่อมพวกละว้าได้ สองพันเศษยกมา
ตีเมืองหงษาตีหัวได้หลายเมือง จนถึงพระยาทะเลได้พิงชาวฝีมือและสติปัญญา ทำ
สงครามแห่งองโขยยะมิงลอง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๕ เลขที่ ๔๙ / บ
ตั้งแต่พระยาทะเลปรึกษากับสมิงตะละปิ่น พระยาทะเลจึงเกณฑ์ ไพรหนึ่งหมื่น ส่ง
ให้สมิงตะละปิ่นอยู่รักษาเมืองฮังวะ จนถึงตองตะเฮียงจวง ได้เป็นเจ้าเมืองฮังวะสืบมา
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ / บ
ตั้งแต่จุลศักราชได้ ๕๒๒ พรรษา สมเด็จพระสมณโศคนสัมมาสัมพุทธ เจ้าได้ตรัส
แล้วแปดพระพรรษา ได้เสด็จจาริกมาถึงภูเขาสู่ศพนมรังสิต จนถึงพระเจ้าติสราชา
องค์ที่ ๑๗ ได้ครองกรุงหงษาดี
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖
- เลขที่ ๕๙ พงศาวดารมอญสังเขป เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ / ๗
ตั้งแต่พระอินทร์แรกสร้างเมืองหงสาวดี แล้วมอบให้สมะละวิมะละ เป็นกษัตริย์
ครองเมืองหงษาดี จนถึงพระเจ้าหงษาดิยยกทัพเข้าตีกรุงศรีอยุธยาทางด้าน
เชียงทองเข้าประชิดกรุงศรีอยุธยาอยู่ ๖ เดือน
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๖

- เลขที่ ๖๐ พงศาวดารมอญ เรื่องพระควัมบดี เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ /ม
ตั้งแต่พระสมณโคตมพุทธเจ้า ครั้นเมื่อเป็นพระสุเมธดาบสได้ พุทธพยากรณ์ว่า
นักพระที่บังกรพุทธเจ้า จนถึงพระเจ้าประทุมสรียังวงศ์ธรรมราชาครองพระนครชื่อ
พัทรนิกสุขทายะ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๑ พงศาวดารมอญ เรื่องพระควัมบดี เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ /ม
ตั้งแต่พระอินทร์นฤมิตรมณฑปในหน้าพระลาน มีบัลลังก์อาสน์สำหรับ เบนที่นั่งแห่งสม
เด็จพระพุทธเจ้า จนถึงพระพุทธรูปเจ้าทรงทำนายว่าพระธาดาลิขิตองค์ จะเสด็จมาตั้ง
อยู่ที่เมืองหงษาวดี
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๒ พงศาวดารมอญ เรื่องพระควัมบดี เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๙ /ม
ตั้งแต่พระอานนท์ตามพระพุทธรูปว่าประเทศนี้จะต้องตั้งเมืองหงษาวดี ขึ้นเมื่อใด จนถึง
รวมกษัตริย์ได้ ๓๙ พระองค์ ได้ครองเมืองหงษาวดี
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๓ พงศาวดารมอญ เรื่องพระควัมบดี เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ /ย
ตั้งแต่กล่าวคำปรารภของผู้เรียบเรียง และคำนำมัสการพระรัตนไตร จนถึงพระ
อินทร์กระทำ เป็นจักรป้องกันพระ เกศชาตุ เขาสิงคุตร
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๔ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ /ข
ตั้งแต่พระมหาเถระพระควัมบดีสนทนากับพระเจ้าอโศกมหาราชพระเจ้า อลังคะจอสู
ได้เสวยสมบัติแล้วยกไปที่เมืองสะเทิม แล้วสร้างเมืองเมาะตะมะ มะกะโทได้เป็น
พระเจ้าฟ้ารั่ว อะขมะมอญคิดจะตีเมืองพะโค
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘

- เลขที่ ๖๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ / ๒
 ตั้งแต่อะชะมะมอญท่ากลอุบายเอาทวายตีพอลตา ๗หนีมาหาเจตสุกรี ๗ ให้นำกองทัพ
 จับอะชะมะมอญ ๗ น้อมค่านับกลับเอาเนื้อฟานป่าประกอบยาพิศถวายเจตสุกรี ๗ กิน
 แล้วถึงแก่ความตาย จนถึงเจ้าชีพ ได้ครองเมืองเมาะตะมะและได้นามว่า
 พญารามไตย และไตยเพ็ชรบุรีหนีออกไปสู่พระราชสมภาร 500 คน
 ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๙ / ๒
 ตั้งแต่พญารามไตยพระราชทานรางวัลแก่ไทย ๕๐๐ คน จนพระเจ้าช้างเผือกจะ
 คิดฆ่าสมิงเล็กพราภัยกับพระตะมะเสีย
 ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๔ เลขที่ ๔๙ / ๒
 ตั้งแต่พระเจ้าช้างเผือกมีหนังสือไปถึงพระตะมะและสมิงเล็กพราภัย ถึงมะสอดกับ
 มหาดเล็กสี่คนรับเงิน ๕ ชั่งมาพระราชทานให้ มารดาขังกันจ
 ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑
- เลขที่ ๖๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๕ เลขที่ ๔๙ / ๒
 ตั้งแต่พระมหาเถรสมมติราห์โอวาทสามเณรพุทธญาณ จนถึงอาจารย์มะเป่งได้เป็นที่
 ปฤักษาราชการทั้งปวง
 ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘
- เลขที่ ๖๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๖ เลขที่ ๔๙ / ๒
 ตั้งแต่สามเกี้ยวทูลพญาน้อยจะขอ เป็นผู้ใหญ่บ้าน จนถึงมะกะนายแกลิ่งอุบายทูลแก่
 สมิงมราหู่ว่าจะเข้าด้วย
 ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘

เลขที่ ๑๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่อาจารย์มะเปงแกลังกล่าวกลอุบายลวงสมิงมราหู จนพระเจ้า เจ้าราชาธิราช
คุมตัวมารดาอำมาตย์พะโรชักเอาสิ่งของ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘

เลขที่ ๑๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๘ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชตั้งแต่เจ้าเลน เร่งเงินมารดาอำมาตย์พะโรมาถวายพระเจ้า
ราชาธิราช จนถึงพญาเบ็ดน้อยชนช้างกับพระเจ้าราชาธิราช

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘

เลขที่ ๑๒ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๙ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชสั่งให้มาพญาเบ็ดน้อยแล้ว จนพระสังมราชพังยะสะกา
โรถวายพระพรเจ้าราชาธิราชให้ถอยทัพ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘

เลขที่ ๑๓ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๐ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าราชาธิราชตรัสกับพระสังมราชพังยะสะกาโร จนถึง สมิงพ้อเพ็ชร
กับสมิงนครอินปรากฏมาไม่ตกลงกันซึ่งจะ เข้าตีทัพพม่า

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘

เลขที่ ๑๔ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๑ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่สมิงนครอินเข้าตีทัพมิงมหานครา จนสมิงพ้อเพ็ชร สั่งสอนสมิงนครอินด้วยข้อ
ประณิบัตติ 10 ประการ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๘

- เลขที่ ๑๕ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๒ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่สมิงทอ เพ็ชรให้โอราาทส่งสอนสมินครอินจนพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องส่าทพกสับเข้าเมือง
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๑๖ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๓ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มังนันทมิตรเป็นแม่กองทำนา ณ เมืองปรอน จนพญาเกียรติพระราม พระราชบุตร
ทั้งสองรับอาษา
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๑๗ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๔ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มังรายกะยอชะวา แดกทพกสับไปเมืองอังวะ จนมะกลอม นายขนานเรือรับอา
ษาพระเจ้าราชาธิราช
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๑๘ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๕ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มะกลอมจะคิดทำอุบายลวงพมา ทูลพระเจ้าราชาธิราชจนถึง
โหราพมาคำฉนวนดวงชดามังรายยอชะวาว่าพระชฌษาขาดอยู่
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๑๙ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๖ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มังรายกะยอชะวา เสพสุราและนายทพนายกองทั้งปวงพร้อมกัน จนถึงพระเจ้า
กรุงจีนเสด็จออกตรัสปลุกษาด้วยเสนาบดีทั้งปวง
ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙

- เลขที่ ๘๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๗ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่สมเด็จพระรามรับอาชารบกับกามณีตัวต่อตัว หน้าพระที่นั่ง จนถวายพระนามพญา
เกียรติว่า พญาสุโทธรรมราชา
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๘๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๘ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าฝรั่งมังมือทรงทราบว่า พระเจ้าราชาธิราชสวรรคต แล้ว พระเจ้า
เชียงใหม่แต่งพระราชธิดาไปถวายพระเจ้าหงษาวดี
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๘๒ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๙ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้ากรุงจีนสั่งให้ทูตนำปฤขณาไปถึงพระเจ้าหงษาวดี จนมัง พะโคนาแขก
เมืองไปเที่ยวดูพระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๘๓ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒๐ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าสังกาดถวายพระนามพระเจ้าหงษาวดี จนพระเจ้า ธรรมเจดีย์ได้
เสวยราชสมบัติ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๙
- เลขที่ ๘๔ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระควัมบดีไปเมืองสะเทิม จนอะมะมอญไปเป็นนิพายพระเจ้า พุกาม
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐
- เลขที่ ๘๕ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าพุกาม จนประสูตรนางจันทะมังคะละและนางนั้นทิวคค
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐

- เลขที่ ๘๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๓ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้ารามโดยสร้างกฎ ๑ หลัง ถวายพระสงฆ์ จนพระเจ้า ช้างเผือก
ทรงพระดำริถึงนางตะละแมศรี
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐
- เลขที่ ๘๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๔ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าช้างเผือกให้มีหนังสือไปถึงสมิงพระตะบะ และสมิงเล็ก พรา จนเจ้า
เพชรพุกธัญญาจเรจาด้วยมารดา
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐
- เลขที่ ๘๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๕ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระสมภารสอนเจ้าเพชรพุกธัญญาด้วยวิชา ไตรเภท จนพระเจ้า ช้างเผือกประ
ชวรมหาเทวีสมคบกับสมิงมราฐ จะฆ่าพญาน้อยคิดขบถหนีไปเมืองตะเกิง ฆ่าชาวเมือง
ตะเกิงเสีย
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐
- เลขที่ ๘๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๖ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มิ่งเทวะไปขิมกลางเมืองพะโคแล้วไปเมืองตะเกิง จนจัดทัพยกมาเมืองพะโค
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐
- เลขที่ ๙๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๗ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พญาน้อยให้อาจารย์มะเป่งสีกออกมารักษาเมืองตะเกิงจนพระ ตะบะหนี พระ
เจ้าราชาธิราชได้เมืองเมาะตะมะ
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐

- เลขที่ ๙๑ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๘ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มังตะแคงขีช่างรอกอยู่ริมคู จนถึงพระเจ้าราชาธิราชได้ตัวพญา เบ็ดน้อย
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๐
- เลขที่ ๙๒ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๐ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระสังมราชพังกะยะสะกะโร ออกมาเจรจากับพระเจ้าราชา ธิราช จนถึง
พระเจ้าราชาธิราช ส่งกองทัพให้ไปตีเมืองตะแคง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๙๓ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๒ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่สมิงพ้อ เพ็ชรยกทัพมาถึงป่าพวาชายทุ่งที่พม่าจะมาจะตั้งคอยรับ พม่าไว้ยังไม่
เข้าใจโจมตี จนถึงพระเจ้าราชาธิราช ครุสสรรเสริญอำมาตย์กินมณีกรอดว่า เหมือน
เทวดามีจักขุอันเป็นทิพย์
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๙๔ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๔ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่อำมาตย์กินมณีกรอด บอกหนังสือไปเมืองหงษา จนถึง สมิงนครอินลอบเข้าไป
ถึงพระที่ของพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๙๕ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๕ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องมีสารไปถึงพระเจ้าราชาธิราช จนถึงมังรายยอชชะวาตี
เมืองพรมแดนบ่อน้ำมัน
- ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑

- เลขที่ ๙๖ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๖ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระยาเกียรติราชบุตรยกทัพหลวงไปตีเมืองตะแคง จนถึงมัง รายยอชะวา ตี
เมืองตะเกิง
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๙๗ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๗ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่มังรายยอชะวา เข้าตีหักเอาเมืองตะเกิงได้ จนถึงพระเจ้ามณฑิยรทองคอบ
พระราชสารมาถวายแก่พระเจ้าราชาธิราช
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๙๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๑๘ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่โหมมอญค่านวมฎีกาถวายพระเจ้าราชาธิราชว่าพระเจ้าราชา ธิราชจะได้ตัว
แม่ทัพพม่า จนถึงเจตชะวาสุกรี ลอบเอาทองคำแทงถูกข้าง
สมีงยังวะมังศรี
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๙๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒๐ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่ฝรั่งเศษนายกำขันธ์ยิงปืนใหญ่ไปถูกเสวตฉัตรของพระเจ้ามณฑิยรทอง จนถึง
พระเจ้ากรุงจีนเสียดกามนิทหารตีแล้วกลับกรุงจีน
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑
- เลขที่ ๑๐๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒๒ เลขที่ ๔๙ / ๒
ตั้งแต่พระเจ้ามณฑิยรทอง พระราชทานบำเหน็จแก่โหร จนถึงพระ นางเสจาโบ
ให้กราบทูลพระเจ้ายังวะว่า โจรคของพระนางนั้นหนักมาก จะใคร่มีมนต์พระมหา
ปิฎกธรภิกขุมาเทศนาให้ฟัง
- ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑

เลขที่ ๑๐๑ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๒๔ เลขที่ ๔๙ / ข
ตั้งแต่พระเจดีย์เขียง พระเจ้าธรรมเจดีย์ถามช่าง จนถึงพระเจ้าธรรมเจดีย์แก้ว
ปฤษฎาธรรมพระเจ้าสังกา

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๑

เลขที่ ๑๐๒ พงศาวดารรามัญ
เริ่มลำดับพระเจ้าแผ่นดินทรงพระนามว่า พระเจ้าลักกะทัตต์ผู้สร้าง เมืองหงสาวดี
เป็นปฐมกษัตริย์ได้ครองราชสมบัติมาได้ ๑๖ พระองค์ (มีรายพระนาม) จนถึงพระ
เจ้าหงสาวดีคิดจะทำไมตรีกับพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๓ พงศาวดารรามัญ โดยสังเขป เล่มที่ เลขที่ ๔๙ / ส
ลำดับกษัตริย์เมืองหงสาวดีและเมืองอังวะ ครั้งพระอินทร์ลงมาสร้าง เมืองหงสาวดี
กษัตริย์ทั้ง ๑๖ พระองค์ ได้เสวยราชสมบัติตั้งครั้งแรกแต่กษัตริย์ทรงพระนามว่าสมละ
จนถึงกษัตริย์ทรงพระนามว่าติศราชา และสะเรียกตะเมียงหลานพระเจ้า ปดุงได้
เสวยราชสมบัติสืบ ๆ มา

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๔ พงศาวดารรามัญสังเขป เล่มที่ ๑๑
ว่าด้วยประวัติเมืองหงสาวดี (มีพระนามกษัตริย์ทั้ง ๑๖ พระองค์) พระเจ้า
ติศราชาไม่นับถือพระรัตนไตรยพระพุทธรูปทั้ง ๘ พระองค์ อภินิหารลอยขึ้นไปใน
อากาศ (พระอินทร์) จนถึงพระเจ้าฟ้ารั่วให้สร้างปราสาทผลึกหญิงมีครรภ์ลงไป
หลุมเสาเอกปราสาทและเป็นปฐมกษัตริย์ในเมืองเมาะตะมะ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๕ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช

เล่มที่ ๒

ว่าด้วยลักขยาพญาให้ประหารชีวิตสมิงอะขระมะมอญลักขยาพญาได้ เป็น กษัตริย์ครองราชสมบัติในเมืองพะโคได้ ๘ วัน พระเจ้าฟ้ารั่วได้พระนามว่าพระเจ้าช้างเผือก ได้เป็นกษัตริย์ในเมืองเมาะตะมะ และให้ประหารชีวิตพระเจ้าตราพญา สมเด็จพระร่วงเจ้าเมืองสุโขทัย ได้ช้างเผือกเป็นราชพาหนะ จนถึงพระตะบะลอบเอายาพิษให้แม่สะวโรเอาไปให้พระตะ เปิดกินถึงแก่กรรม

ชนิด

สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๖ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช

เล่มที่ ๓

ว่าด้วยสมิงพัดเปิดตาย พระเจ้าช้างเผือกยกพระมหาเทวีให้เป็นพระภริยาแก่ไชยะสุระ นางจันทมวงคลพระอัศรมเหสีของพระเจ้าช้างเผือกถึงแก่พิลาไลย พระเจ้าช้างเผือกจึงส่งให้ ชาวเมืองเมาะตะมะโกนผมสั้นทั้งเมืองไว้ทุกข์ จนถึงสมิงสามปราบถูกฟ้าผ่าตาย พระมหาเทวีใส่ใจหลงรักมอบดอกบัวให้แก่สมิงมะราหู

ชนิด

สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๗ พงศาวดารมอญ เรื่องราชาธิราช

เล่มที่ ๓

ว่าด้วยพญาน้อยสั่งให้มะสอด มะอะนนายบ้านไปพบสามเณรพุทธ ญาณ พุด เป็นปฤจฉาให้มะสอด มะอะนั้นฟัง คือ อเชวาโยมเจ้าเณรพุทธญาณก็ตายเจ้าเณรพุทธญาณก็สึกออกไปใช้หนี้แทนมารดาที่เป็นหนี้ เขาอยู่พระมหาเทวีได้ร่วมรักกันแล้ว คิดจะเอาราชสมบัติให้แก่สมิงมะราหูชวนพญาน้อยเล่นตีลูกสากัน เกิดทะเลาะกันพระมหาเทวีซึ่ง เป็นข้าของพญาน้อย เข้ามาห้าม

ชนิด

สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๘ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช

เล่มที่ ๑๕

ว่าด้วยพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง หรือพระเจ้ามณฑลเทียรทองขอจำเริญทาง พระราชไมตรีมา
ถึงพระเชษฐาธิราชเจ้า พระอัครมเหสีของพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องแห่งกรุงรัตนปุระยังวะ
ทรงครรถ์อยากกินดินในกลางใจเมืองหงสาวดีเป็นโอสถ จนถึงฝ่ายมอญ - ฝ่ายพม่า
วิวาทชิงกัน ตักน้ำมันดินขึ้นจากบ่อ

ชนิด

สมุดไทยคำ

อักษรและเส้น ภาษาไทย

ตู้ที่ ๑๐๘

มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๐๙ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช

คำเป็นความว่า จ.ศ. ๕๒๒ ประวัตติเมืองหงสาวดีเมืองรัมวะตีคือ เมืองรังกุ้ง ภูเขา
แครงนาค คือภูเขาหงอนนาค เพชยารรได้ร่วมสังวาสกับนางนาคกุมารมีบุตร ประวัตติ
เมืองยังวะพระเจ้าแผ่นดินเมืองรามัญเป็นสตรีชื่อว่านางพระยาท้าว

ชนิด

สมุดไทยคำ

อักษรและเส้น ภาษาไทย

ตู้ที่ ๑๐๘

มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๑๐ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช

ความสังเขปว่า มะสอดไปขอพบสามเฒ่ามังกันจิ ณ วัดกลางนิทาน เจ้าเฒ่าพุทธ
ญาณบอกเป็นปฤชณาว่าได้ลูกเบ็ดหงส์ห่อสะบงมา พระมหาสมมิตรผู้ถาม พยาน้อย
พระราชโอรสของสมเด็จพระเจ้าช้างเผือกได้ขอเจ้าเฒ่าพุทธญาณมาไว้เป็นเพื่อน
พระมหาเถรผู้เป็นลุงของเจ้าเฒ่าพุทธญาณได้เดือนสติในวิชาการที่เรียนมานั้นพร้อม
คำอธิบาย คือ อุบาย ๔ ประการ , วิชา ๔ , คุณ ๘ ,
กรรมวัตร ๗ เทษ ๘ , คุณ ๗ , วุฒิ ๖

คช ๓ ประการ

ชื่อ ๖ ประการ

มุสา ๙ ประการ

อุบาย ๑๐ ประการ

ชนิด

สมุดไทยคำ

อักษรและเส้น ภาษาไทย

ตู้ที่ ๑๐๘

มัดที่ ๑๒

เลขที่ ๑๑๑ พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช

ความว่าพระเจ้าฟ้ารั่วมีรับสั่งให้สร้างปราสาท คอยฤกษ์อยู่ ได้มี หึงมีครรภ ๘
เดือนเดินมาใกล้หลุม ช่วยกันผลักหึงนั้นลงไป ในหลุมเสาเอกปราสาท ต่อมาได้
เป็นปฐมกษัตริย์ในเมืองเมาะตะมะ - พระโคกภูกามประเทศ และมีพระราชบัญชา
ลักษณะกฎหมาย เก่าสารกรมธรรม์ซ้ายตอนปลาย

ชนิด

สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ภาษาไทย คู่ที่ ๑๐๘ มัดที่ ๑๒

ภาคผนวก ข

บัญชีหนังสือหัวเขียนและตัวจาร หมวด วรรณคดี หมู่ ร้อยแก้ว อักษร ส

เลขที่ ๑ สามก๊ก เล่ม ๒

ตั้งแต่เห็นตั้งยกทหารหนีออกจากเมืองจนถึงตั้งโต๊ะแดงหนังสือเข้าไปในเมืองหลวง
กราบทูลพระเจ้าเหียนได้ว่า จะขอยกกองทัพเข้าไปจับตัวเดียวเหยียงกับพวกชนที่มาฆ่า

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๒ สามก๊ก เล่ม ๓

ตั้งแต่โจโฉจับปรักษานุนางทั้งปวงว่าจะให้ตั้งโต๊ะยกทัพเข้ามาในเมือง จนลี้ไปฆ่า
นางโฮเซงกับหองจูเปียนตาย

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๓ สามก๊ก เล่ม ๔

ตั้งแต่นางโฮเซงหองจูเปียนถูกลี้ฆ่าตายแล้ว ลี้ไปบอกแก่ตั้งโต๊ะว่ามีความยินดีมีใจกำ
เริบมากขึ้น จนถึงตั้งโต๊ะสั่งลี้จួយก๊วยให้คุมทหารไปจับฮ้วนหงุยกับพรรคพวกหญิงชายฆ่า
เสีย

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๔ สามก๊ก เล่ม ๕

ตั้งแต่ตั้งโต๊ะให้ตัดศีรษะฮ้วนหงุยไปเสียบไว้ ณ คานกีสุยก้วนจนถึงจูลงช่วยกองขุนจ้วน
กองขุนจ้วนพาจูลงกับทหารทั้งปวงยกกลับไป ณ ค่ายริมแม่น้ำ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๕ สามก๊ก เล่ม ๖

ตั้งแต่ฉ้วนเสี้ยวแต่งกองทัพรบกองทัพกองขุนจ้วน จนถึงลองจู้คิดถึงนางเตียวเสี้ยน
หวังจะให้ลิโป้ฆ่าตั้งโต๊ะ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๖ สามก๊ก เล่ม ๗

ตั้งแต่นางเตียวเสี้ยนให้สัญญาแก่ฮ่องจู้น ๆ มีความยินดี จนถึงตั้งโต๊ะฟังคำทำนาย
ของลิซกแล้วก็มีความยินดี

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๗ สามก๊ก เล่ม ๘

ตั้งแต่ตั้งโต๊ะพบโตหยิน ๆ ทำปฤชณาลิซกทำนายว่า อย่าถือโตหยิน ๆ เป็นคน
เสียจริต จนเตียนอุยโจนลงจากหลังม้า วิ่งไปยกเสาธงใหญ่ขึ้นตั้งตรงได้ตั้งเก่า

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๘ สามก๊ก เล่ม ๙

ตั้งแต่โจโจให้รางวัลเตียนอุยตั้งเตียนอุยเป็นทหารสำหรับรักษาตัวโจโจ จนถึงลิโป้จัด
ทหารไปตั้งรับทัพโจโจอยู่ ณ เมืองปักเอียง โจโจยกทัพไปถึงเขาไท่สัน

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๙ สามก๊ก เล่ม ๑๐

ตั้งแต่โจโจจะยกทัพไปที่เขาไท่สัน กุยแก่ห้ามโจโจ ๆ ให้ทหารสอดแนมไปสืบดูก่อน
จนถึงลิโป้เสาะความหลังให้เสาะปีฟง

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๒

เลขที่ ๑๐ สามก๊ก เล่ม ๑๑

ตั้งแต่ลิโป้มาพึ่งเส้าปี่ ๆ จะมอบ เมืองซีจิวให้ลิโป้ ๆ ไม่กล้ารับ เพราะเหลือบเห็น
กวนอู เดียวหุยแสดงความโกรธอยู่ จนถึงลิงกเอาเรือข้ามส่งพระเจ้าเหียนได้กับ
พระมเหสีขึ้นฝั่งได้แล้ว เอียวของจำเขิญเสด็จต่อไป

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๑ สามก๊ก เล่ม ๑๒

ตั้งแต่ขุนนางสิบสองคนกับนายโจรสองคนก็ตามเสด็จ พระเจ้าเหียนเข้าไปถึงแดนเมือง
ไทเอียงจนถึง ขั้วสุดโกรธเส้าปี่ว่า เส้าปี่จะยกทัพมาตีเมืองลำหยง จึงยกทัพไปตี
เมืองซีจิว ๐กองทัพทั้งสองเมืองพบกันที่แดนเมืองอุไทา

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๒ สามก๊ก เล่ม ๑๓

ตั้งแต่ทัพพิเหลงรบกับทัพเส้าปี่ จนถึงขุนเชกให้รางวัลแก่ทหารทั้งปวง

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๓ สามก๊ก เล่ม ๑๔

ตั้งแต่ขุนเชกสังหารว่า จะยกไปรบกับเจียมอี เดียวเหียน จนถึง เดียวลิ้วให้กา
เซียงออกไปค้ำับโจโจ ฉอนน้อมเข้าเกลี้ยกล่อม

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๔ สามก๊ก เล่ม ๑๕

ตั้งแต่โจโจรบเดี่ยวลิ้วเข้าเกลี้ยกล่อมจนถึงโจโจให้บำเหน็จแก่เส้าปี่ แล้วพาเส้าปี่
ไปใกล้เมืองซีจิว

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๕ สามก๊ก เล่ม ๑๖

ตั้งแต่ลี้ภัยออกไปหาโจโจ้ว ๆ จึงว่าแก่ลี้ภัยว่า ถ้าการสำเร็จแล้วจะกราบทูลพระเจ้า

เตี้ยนเต้ ตั้งให้ท่านเป็นใหญ่ จนถึงเล่าปี่หาผู้จะถือหนังสือไปถึงโจโจ้ว ก็นหยงก็รับอาสาไป

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๖ สามก๊ก เล่ม ๑๖

ตั้งแต่เล่าปี่ให้กั้นหยงถือหนังสือไปบอกกองทัพมหาอุปราชาไปช่วยป้องกันเมือง

เสียวนาย จนถึงเตียวหุยจับตัวบั้งเบงมาให้เล่าปี่ ๆ คุมตัวบั้งเบงไปให้โจโจ้ว

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๗ สามก๊ก เล่ม ๑๗

ตั้งแต่โจโจ้วเอาตัวบั้งเบงที่เล่าปี่คุมตัวมาส่งไปให้ตัดหัว จนถึงตั้งสินตามเล่าปี่ว่า

ท่านห้ามกวนอู ซึ่งเรื่องจ้าวจะฟันโจโจ้วไว้ทำไม

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๘ สามก๊ก เล่ม ๑๘

ตั้งแต่เล่าปี่ตกใจรู้ความตามดังนั้น เล่าปี่จึงไม่ปฏิเสธแล้วตอบคำแก้แทนกวนอู จนถึง

เล่าปี่ได้ฟังต้นตอบอกว่า ำให้ขอหนังสือเต้เตี้ยน ไปบอกกองทัพอ้วนเสี้ยวมาช่วยเล่าปี่

ก็มีความยินดี

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๓

เลขที่ ๑๙ สามก๊ก เล่ม ๒๐

ตั้งแต่เล่าปี่ฟังคำต้นตอแล้ว ก็ไปหาเต้เตี้ยนบ้าน ขอหนังสือเต้เตี้ยนไปบอกกองทัพ

อ้วนเสี้ยวจนถึงขงหยงพูดกับซุนฮิวว่า เราเป็นคนรู้น้อย แม้นไปทำการไม่สำเร็จก็

ไม่พันโทษ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๐ สามก๊ก เล่ม ๒๑

ตั้งแต่ของหยงพาผู้เอ็งไปหาโจโฉ ๆ ให้ผู้เอ็งไปเกลี้ยกล่อมเส้าเปี๋ จนถึงโจโฉพูดว่า
เส้าเปี๋เป็นคนมีปัญญา ถ้าชักชวนอยู่จะปราบยากส่วนอ้วนเสี้ยวปัญญาน้อยเราไม่กลัว

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๑ สามก๊ก เล่ม ๒๒

ตั้งแต่โจโฉปรึกษากษัตริย์แก่ จะกองทัพไปรบเส้าเปี๋ จนถึงกวนอูตอบโจโฉว่า ถ้า
ข้าพเจ้ารู้ว่าเส้าเปี๋อยู่ที่ใด ข้าพเจ้าจะไปหาโดยเร็ว

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๒ สามก๊ก เล่ม ๒๓

ตั้งแต่โจโฉคิดน้อยใจว่า ท่านบุ๋บ่รุ่งกวนอู ๆ ไม่ยอมอยู่ด้วย จนถึงกวนอูไปหาโจโฉ
หวังจะลาไปหาเส้าเปี๋

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๓ สามก๊ก เล่ม ๒๔

ตั้งแต่โจโฉรู้ว่ากวนอูคิดจะไปหาเส้าเปี๋ จึงบิดประตู่เขียนหนังสือปิดไว้ไม่รับแขก จนถึง
ม้าไฉของโจโฉมาทันร้องห้ามแฮหัวตุ้นว่า อย่าห้ามกวนอูปล่อยให้เขาไปหาเส้าเปี๋

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๔ สามก๊ก เล่ม ๒๔

ตั้งแต่แฮหัวตุ้นถามม้าไฉว่า กวนอูบังอาจหัวท้าวท่าเจ้าเมืองแลนายด่าน เป็นหลาย
ตำบล มหาอุปราชแจ้งหรือไม่ว่า จนถึงโจโฉยกบุตรน้องโจเซียนให้ เป็นภรรยาขุนของ
น้องขุนเชก แล้วโจโฉเอาตัวเตียวเสียนไว้ทำราชการในเมืองสุโตะ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๕ สามก๊ก เล่ม ๒๖

ตั้งแต่ขุนเขียวรู้ว่าโจโฉไม่เอาหนังสือขึ้นกราบทูล เอาตัวเดียวเขียนไว้ทำราชการ
จนถึงข้านเสียวตอบโจโฉว่า โจโฉเป็นกบดต่อพระเจ้าเขียนเต้ เราจะมากำจัดตัวเสียว

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๖ สามก๊ก เล่ม ๒๖

ตั้งแต่โจโฉโกรธข้านเสียว ให้เตียวเสียวคุมทหารออกรบด้วยข้านเสียว จนถึงโจโฉ
ได้หนังสือที่ได้มาแต่ด้วยข้านเสียวก็ไม่พิจารณาหาตัวผู้ส่งหนังสือนั้นไป

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๓ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๗ สามก๊ก เล่ม ๒๗

ตั้งแต่ทหารเอาจอลี้วมาทำให้โจโฉ จนถึงลิมโหยห้ามข้านเสียวไม่ให้ยกทัพไปตีเอาเมือง
คูโด้

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๘ สามก๊ก เล่ม ๒๘

ตั้งแต่ข้านเสียวว่าสมิโนยว่าบัดนี้โจโฉยกทัพมาตีเมืองเราแล้วท่านจะคิดอย่างไรจนถึง
ข้านชงให้ฉิมเฮ้งไปบอกโจโฉว่าขอเข้าเกลี้ยกล่อมทำราชการด้วย

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๒๙ สามก๊ก เล่ม ๓๐

ตั้งแต่ฉิมเฮ้งมาบอกโจโฉว่า ข้านชงยอมเข้าเกลี้ยกล่อมด้วยโจโฉจึงทำยอมรับข้าน
ชงไว้ จนถึงกุยแกแนะนำโจโฉ ให้โจโฉยกทัพไปปราบปรามหัวเมืองฝ่ายตะวันตกเสีย
ให้ราบคาบ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๓๐ สามก๊ก เล่ม ๓๑

ตั้งแต่โจโฉยกกองทัพข้ามทุ่งป่าพงไฟไปหลายตำบล กุยแกจึงแนะนำโจโฉให้โจโฉ
จับชาวบ้านมาบังคับให้เป็นผู้นำทาง จนถึงซกมอให้เส้าเปี้อกรับขุนนางแทน

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๓๑ สามก๊ก เล่ม ๓๒

ตั้งแต่เส้าเปี้อพาจูสงไปเมืองชงหยง ซามอทำอุบายจะมาเส้าเปี้อ ๗ ฐิตวหนีไป จนถึง
โจหยินตั้งค่ายชื่อปักกุนกิมโสติม แล้วร้องประกาศให้เส้าเปี้อเข้าตีค่าย

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๓๒ สามก๊ก เล่ม ๓๓

ตั้งแต่ทหารโจหยินร้องประกาศตั้งนั้น ต้นฮกกับเส้าเปี้อไปดูบนภูเขากี้รุจกชื่อค่าย จนถึง
เส้าเปี้อเชิญผู้เม้งไปอยู่ด้วยไมยอินตีลงไป

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๓๓ สามก๊ก เล่ม ๓๔

ตั้งแต่เส้าเปี้อ กวนอู เตียงหุย พวกกันไปเมืองชินเยี้ยจนชนกวนยกทัพเรือจะไปตีเมือง
กิงแฮ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๔

เลขที่ ๓๔ สามก๊ก เล่ม ๓๕

ตั้งแต่ซุนกวนรบกับหองจ้ง ๗ แดกหนี กำเพลงตามไปตีคีรีชะหองจ้งมาให้ซุนกวน
จนเส้าเปี้อยกทัพกลับมาพบขงเบ้ง

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๕

เลขที่ ๓๕ สามก๊ก เล่ม ๓๖

ตั้งแต่ขงเบ้งเสด็จยกทัพกลับเข้าเมืองชินเฮี้ย จนขงเบ้งจะให้เสด็จยกไปอยู่เมือง กังเหลง

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๕

เลขที่ ๓๖ สามก๊ก เล่ม ๓๗

ตั้งแต่โจโฉยกทัพมาถึงเมืองชงหยงแล้วตามไปตีเส้าปี่ ๆ แดกหนีไป จนถึงขุนกวนให้
โหลกมาหาเส้าปี่

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๓๗ สามก๊ก เล่ม ๓๘

ตั้งแต่เส้าปี่สนทนากับโหลก ๆ ขวานเส้าปี่เข้าพวกขุนกวนจนขุนกวนบอกแก่องกิจไถ
ซึ่งเป็นแม่ทัพ ถึงเรื่องกังวลใจว่าพวกขุนนางทั้งปวงแก่งแย่งกันไม่เป็นที่ตกลงจะต่อ
สู้ด้วยโจโฉทหารก็น้อยจะอ่อนน้อมก็ไม่ไว้ใจวิตกอยู่

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๓๘ สามก๊ก เล่ม ๓๙

ตั้งแต่องกิจบอกขุนกวนว่า พี่ทานเมื่อก่อนจะถึงแก่ความตายได้สั่งไว้ การสิ่งใดข้าง
ในให้ปรึกษาจิวยี่ จนถึงจิวยี่ให้ตัดศีรษะคนถือหนังสือ และจัดทัพไปตีทัพโจโฉ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๓๙ สามก๊ก เล่ม ๔๐

ตั้งแต่คนใช้เอาศีรษะคนถือหนังสือกลับไปหาโจโฉเส้าเนื้อความให้โจโฉฟังแล้วโจโฉ
จัดทัพเรือไปรบ จนถึงจิวยี่ให้ทำโทษอุยกายที่ปรึกษาทั้งปวงก็ขอโทษไว้

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๔๐ สามก๊ก เล่ม ๔๑

ตั้งแต่จิวอี้ให้คนใช้ตีอุยกายและคำอุยกายเป็นคำหยาบชิวต่าง ๆ จนถึงโจโฉออกตรวจ
ดูทหารทั้งค่ายบกและเรือ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๔๑ สามก๊ก เล่ม ๔๒

ตั้งแต่โจโฉปรึกษากับทหารทั้งปวง คิดกำจัดขุนกวนกับจิวอี้ จนถึงโจโฉให้ขุนเพงออกไป
ไปห้ามเรือ อุยกายไม่ให้เข้ามาใกล้

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๔๒ สามก๊ก เล่ม ๔๓

ตั้งแต่โจโฉให้โจหยินอยู่รักษาเมืองลำกุน จนถึงโจโฉร้องให้คิดถึงกุยแก โจโฉถึงว่า
แกโจหยินว่า เราจะกลับไปเมืองชู้โคก่อน

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๔๓ สามก๊ก เล่ม ๔๔

ตั้งแต่โจหยินโจทองพาทหารซึ่งสะพายเสปียงหนีออกจากเมืองลำกุน จนถึงจูสง
พาทหารเข้าเมืองฮุยเฮียง แจ้งความให้เส่าปี่รู้แล้วเส่าปี่จัดแจงทหารแล้วกลับไป
เมืองฮุยเฮียงจูสงเอาตัวเตียวหวนมาให้เส่าปี่

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๔๔ สามก๊ก เล่ม ๔๕

ตั้งแต่เตียวหวนบอกเหตุที่ถูกมัดให้ขงเบ้งฟัง ขงเบ้งให้แก้มัดเตียวหวน จนถึงเส่าปี่
ขงเบ้งตามไปสัง โลกษ ขงเบ้งว่าแก้โลกษว่าให้ท่านไปว่ากล่าวแก่ขุนกวนโดยดี
ให้นายเราทั้งสองฝ่ายเป็นไมตรีต่อกัน

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๖

เลขที่ ๔๕ สามก๊ก เล่ม ๔๖

ตั้งแต่โลซกรับค่างง เบ้ง ลาเส่าบั้ง เบ้งไปถึง เมืองฉสองถุน เข้าหาจิวอี้ จนถึงรู
ส่งบอกเส่าบั้งให้ดูหนังสือของขง เบ้งฉบับที่สามแล้วฉีกหนังสือออกดู

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๔๖ สามก๊ก เล่ม ๔๖

ตั้งแต่เส่าบั้งแจ้งในหนังสือของขง เบ้งแล้วจนถึงขง เบ้งให้กวนอู เตียวหุย ชองตั้ง
อุยเฮียง ไปคอยสกัดจิวอี้เป็นสัทาง

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๔๗ สามก๊ก เล่ม ๔๘

ตั้งแต่โลซกมาถึง เมืองฉสองถุน เข้าหาจิวอี้แจ้งเนื้อความทุกประการแล้ว จนถึง
โจโจชกถามอุยก็ยกกับมังเพง

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๔๘ สามก๊ก เล่ม ๔๘

ตั้งแต่มังเพงโกรธคำอุยอุยว่า ทำให้เสียการของกูไปจนถึงโจโจด้านทานม้าเงี้ยวกับ
ชันชุยไม่ให้แตกหนีไป ม้าเงี้ยวกับชันชุยก็เข้าตั้งมั่นในค่ายเก่าโจโจ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๔๙ สามก๊ก เล่ม ๕๐

ตั้งแต่โจโจแตกทัพทั้งค่ายแล้ว ก็ให้ทหารขุดดินขึ้นก่อนขึ้น ตั้งเป็นสนามเพราะจนถึง
เตียวสงกับเฮียวลิวคุยกันด้วย เรื่องมหาอุปราชมีความรู้มาก

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๕๐ สามก๊ก เล่ม ๕๑

ตั้งแต่เตียวสงกับเฮียวลิวคุยกัน เตียวสงก็อ่านหนังสือที่เฮียวลิวให้ดูนั้น โดยไม่ต้องดูตัว
จนถึงเล่าปี่ร้องประกาศว่าตัวเราที่น้องจะเสพรุราเล่นด้วยกันให้สบายระหว่างพี่น้อง
พวกเจ้าจงตั้งกระบี่เสียจงทุกคน

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๕๑ สามก๊ก เล่ม ๕๒

ตั้งแต่เล่าเจียงตระหวาดเอาทหารทั้งนั้นว่า เราพี่น้องรักกันโดยสุจริต พวกท่าน
แรงถอยไป จนถึงเล่าเจียงแจ้งว่าเล่าเปี่ยกทหารเข้ามาตีเอาด่านโปยสีก้วน จึง
ปลุกฆาตทหารทั้งปวงว่า เราจะคิดอ่านป้องกันอย่างไร

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๕๒ สามก๊ก เล่ม ๕๓

ตั้งแต่เล่าเจียงให้หาขุนนางทั้งปวงมาปรึกษาถึงเรื่องที่จะต่อสู้กับเล่าปี่อย่างไร จนถึง
บั้งทองตาย เล่าปี่ได้เมืองลกเสีย แล้วแต่งหนังสือให้กวนเป้งถึงไปเชิญขงเบ้งฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๕๓ สามก๊ก เล่ม ๕๔

ตั้งแต่ขงเบ้งจัดแจงมอบให้กวนอูอยู่รักษาเมืองเกงจิวแล้วขงเบ้งยกกองทัพหนุนไป
ช่วยเล่าปี่ที่เมืองเสฉวน จนถึงเล่าปี่ตีเมืองลกเสียได้ ทวดเจิ้งมีหนังสือถึงเล่าเจียง
ที่ปลุกหาว่าแก่เล่าเจียงให้หนังสือไปถึงเตียวซ้อเจ้าเมืองหันตั้งเพื่อขอให้ยกกองทัพมา
ช่วย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๗

เลขที่ ๕๔ สามก๊ก เล่ม ๕๕

ตั้งแต่ตั้งโหวให้เส้าเจียงมีหนังสือไปถึงเตียวฮ้อ ๗ เมืองขึ้นตั้งขอกองทัพให้มาช่วย
จนถึงจุดส่งให้หนังสือถึงเส้าเป่ใจความว่า ถิ่นนี้จะสมัครเข้าอยู่ด้วย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๘

เลขที่ ๕๕ สามก๊ก เล่ม ๕๖

ตั้งแต่ลิ้นเข้าสวามีภักดีอยู่ด้วยเส้าเป่ ฯ ๖ ซ้ำเข้าไปเกลี้ยกล่อมม้าเจียว ลิ้นก็รับอาสา
ไป จนถึงโหลก คิดอุบายให้ไปเชิญกวนอูมากินโต๊ะ ๗ ค่ายลกเค้าจนถึงโหลกเจรจา
เรื่องเมืองเกงจิว ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๘

เลขที่ ๕๖ สามก๊ก เล่ม ๕๗

ตั้งแต่โหลกเชิญกวนอูมากินโต๊ะ ๗ ค่ายปากน้ำลกเค้าแล้วโหลกต่อว่าเรื่องเมือง
สามตำบล ซึ่งเส้าเป่สั่งให้กวนอูแบ่งให้ขุนกวนนั้น จนถึงโจโฉยกมาตีเมืองขึ้นตั้งรบกับ
บั้งเต็ก ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๘

เลขที่ ๕๗ สามก๊ก เล่ม ๕๘

ตั้งแต่โจโฉยกกองทัพไปตีเมืองขึ้นตั้ง บั้งเต็กออกรบเข้าโจมตีจับโจโฉ บั้งเต็กตกม้า
ลงมา ทหารโจโฉจับบั้งเต็กได้ จนถึงขุนกวนยกกองทัพไปตีเมืองหับป่า กองทัพขุนกวน
รบกับกองทัพโจโฉ ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๘

เลขที่ ๕๘ สามก๊ก เล่ม ๕๙

ตั้งแต่จิวท่ายกับขุนกวนพลัดกัน ขุนกวนหลงอยู่ในกองทัพโจโฉ จนถึงเกงจิว ฤษสง
กิมหันซึ่ง เป็นขุนนางอยู่ในเมืองชู่ได้รวมคิดกันคิดจะฆ่าโจโฉ ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๘

เลขที่ ๕๙ สามก๊ก เล่ม ๖๐

ตั้งแต่อุยส่ง เกงจี กิมหัน เกียดเมมา เกียดบก ทำคนปรึกษาพร้อมใจกับคิดจะฆ่าโจโจฉ จนถึงของตั้งรับอาสาเล่าปี้ออกรบทั่วกลุบายปล้นค่ายแซ้วสงกับชั้นโฮได้เก็บเอาเสบียงแลอาวุธไว้เป็นอันมาก ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๐ สามก๊ก เล่ม ๖๑

ตั้งแต่ของตั้งทหารเล่าปีปล้นค่ายแซ้วสงกับชั้นโฮแตก เก็บเอาเครื่องศาสตราวุธและเสบียงเป็นอันมาก จนถึงจุดสกัดทัพโจโจฉแตก เล่าปีรับชายกทัพมาโดยด้วย พบจุดส่ง ณ หุ่น ชนชุย แล้วให้หาจุดแลทหารทั้งปวงเข้ามาเผ่ายกยของความดีความชอบ แล้วให้เลี้ยงโต๊ะทั่วหน้ากัน ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๑ สามก๊ก เล่ม ๖๒

ตั้งแต่ทหารคนหนึ่งมาบอกแก่เล่าปีว่าโจโจฉยกทัพใหญ่มาทางเขาเสียดก๊ก จนถึงจุดสกัดรับอาสาชวนกันไปขอลูกสาวกวนอู ฯ ไม่ให้ลูกสาวคำหยาบช้า จุดสกัดกันมาบอกชวนกวนอู โกรธ ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๒ สามก๊ก เล่ม ๖๓

ตั้งแต่ชวนกวนอูให้หาเตียวเจี้ยวเข้ามาปรึกษาด้วยข้อราชการ ที่จะยกไปตีเมืองเกงจิว จนถึงกวนอู รรบกับปังเด็ก กวนอูจับอิกิมกับปังเด็กได้ ให้เอาตัวปังเด็กไปฆ่าเสีย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๓ สามก๊ก เล่ม ๖๔

ตั้งแต่โจหยิน เห็นกวนอุส่า เลื้อยมีแต่ เกราะปิดอกมายืนอยู่ จึงให้ทหารทำรอยเอา
เกาทัณฑ์ยิงกระหน่ำออกไปกวนอุลลหนิมหันถูกไหล เบื้องซ้าย ก็ตกลงมาจนถึงกวนอุรู้ว่า
ชืหลงยกทัพมา จึงยกทัพออกไปเพื่อรบกับชืหลงฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๔ สามก๊ก เล่ม ๖๕

ตั้งแต่ชืหลงรบกับกวนอุ ฯ หนีมาริม เมืองเกงจิว ได้รับความเป็นสามารรถ จนถึงกวนอุ
กวนเป้งตาย กวนอุเป็นอสุรกายอยู่ที่ เขา มาหักคอหลิมองตาย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๕ สามก๊ก เล่ม ๖๖

ตั้งแต่เตียวเจียวปรึกษาขุนกวน เอาศิระกะกวนอุไปให้โจโจ จนถึงเส้าปี่ฝันถึงกวนอุ
โจโจปวดศิระจะถึงแก่ความตายจะตั้งโจเจินบุตรให้กินเมืองฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๖ สามก๊ก เล่ม ๖๗

ตั้งแต่โจโจตาย พระเจ้าเหียนเต้ตั้งโจเจินเป็นเจ้าเมืองขุนนางทั้งปวงเห็นอัศจรรย์จึง
ว่าโจเจินบุญนำ จึงเอาเนื้อความไปทูลพระเจ้าเหียนเต้ ให้พระเจ้าเหียนเต้มอบราช
สมบัติให้แก่โจเจิน ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๗ สามก๊ก เล่ม ๖๘

ตั้งแต่พระเจ้าเหียนเต้มอบราชสมบัติให้แก่โจเจิน จนถึงเส้าปี่รู้ว่าโจเจินได้ราชสมบัติ
ขงเบ้งจึงตั้งเส้าปี่ให้เป็นพระเจ้าเส้าปี่ พระเจ้าเส้าปี่ไปรบขุนกวน เตียวหุยตาย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๘ สามก๊ก เล่ม ๖๘

ตั้งแต่เสด็จไปรบกับซุนกวน ซุนกวนให้เอาดอกไม้เงินทองไปถวายแก่โจผี บอกว่า
 เลาปีมาราบซุนกวน ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๓๙

เลขที่ ๖๙ สามก๊ก เล่ม ๗๐

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๗๐ สามก๊ก เล่ม ๗๑

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๗๑ สามก๊ก เล่ม ๗๒

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๗๒ สามก๊ก เล่ม ๗๓

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๗๓ สามก๊ก เล่ม ๗๔

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๗๔ สามก๊ก เล่ม ๗๕

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๗๕ สามก๊ก เล่ม ๗๖

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๑๖ สามก๊ก เล่ม ๑๑

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๑๗ สามก๊ก เล่ม ๑๘

ตั้งแต่หัวทิมกราบทูลพระเจ้าโองาให้ยกกองทัพไปรบถึงขงเบ้ง จนถึงขงเบ้งดูแผนที่จะ
แจ้งแล้วโกรธมั่งเจ๊ก ๆ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๑๘ สามก๊ก เล่ม ๑๙

ตั้งแต่เมืองเกเต้งเมืองลิวเสียแตก ขงเบ้งรู้แล้วเร่งไม่จรถึงขุนกวนออกไปรับ
ทัพลกซุนนอกเสียง ๆ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๑๙ สามก๊ก เล่ม ๒๐

ตั้งแต่จึงหองมิไชยชนะศึกมาครั้งนั้น ขุนกวนตั้งให้เป็นขุนนาง จนถึงขุนกวนตั้งพิธีจะ
ยกไปตีเมืองลกเอี้ยว ๆ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๒๐ สามก๊ก เล่ม ๒๑

ตั้งแต่ขุนเจียงไต้เสวยราชสมบัติในเมืองกังตั้ง ตั้งขุนตั้งเป็นมหาอุปราช จนถึงโจจัน

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๒๑ สามก๊ก เล่ม ๒๒

ตั้งแต่จีนเหลียงคุมทหารออกไปตระเวนไว้ มีให้ทหารเมืองเสฉวนเข้ามาในแดนได้
จนถึงขงเบ้งสั่งทหารให้คอยตีทัพสุมาอี้ ๆ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๒ สามก๊ก เล่ม ๘๓

ตั้งแต่สมุทธานิมาถึงเมืองโลเสี่ย ทหารขงเบ้งเห็นก็เข้าโจมตีล้มตายเป็นอันมาก จรถึง
มังฯเข้ามาออกสมุทธานิมาว่า เกวียนเสบียงขงเบ้งมาส่งถึงค่าย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๓ สามก๊ก เล่ม ๘๔

ตั้งแต่สมุทธานิมาให้เตียวฮงจกหลิมคุมทหารไปชิงเอาโคยนต์ของขงเบ้ง จนถึง ขงเบ้งตั้ง
พิธีอ่านมนต์ต่ออายุ ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๔ สามก๊ก เล่ม ๘๕

ตั้งแต่ขงเบ้งทำการศึกกับสมุทธานิมา อาเจียนโลหิตออกมาจนเฮี้ยวหงีต้องถอดจากที่ขุน
นาง จนถึงเฮี้ยวหงีเชือดคอตาย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๕ สามก๊ก เล่ม ๘๖

ตั้งแต่สามกระบษัตริย์ต่างเสวยราชสมบัติมาได้ เป็นศึกกันสงบอยู่ช้านานแล้ว จนถึงสมุ
ทธานิมาคิดจะกำจัดโจชองซึ่งเป็นขบถ ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๖ สามก๊ก เล่ม ๘๗

ตั้งแต่นางเสาช้อออกไปพูดกับพิวก็ ฯ จะออกไปหาโจชองจนถึงอ่าวจุ่นมาพาทหารแห
ค่ายหนีแดงทองไป ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๑ สามก๊ก เล่ม ๘๘

ตั้งแต่อาวจุนพาทหารลงไปในสะพานแพ สะพานแพก็แตกสมทหารล้มตายเป็นอันมาก
จนถึงสุมาสู่อั้งให้ฆานางเตียวของเฮาเสีย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๐

เลขที่ ๘๘ สามก๊ก เล่ม ๘๙

ตั้งแต่สุมาสู่อั้งปรึกษาขุนนางทั้งปวง พร้อมกันยกโจงออกเสียงจากราชสมบัติ จนถึง
เตงงายเข้าค่ายเกียงฮุย ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๒

เลขที่ ๘๙ สามก๊ก เล่ม ๙๐

ตั้งแต่เกียงฮุยถอยทัพเตงงายย่นลงมา แล้วปรึกษาแฮหัวป๋า จนถึงพระเจ้าซุนเหลียง
จะเสวยน้ำมดิ่ง พิจารณามูลหนูนน้ำมดิ่ง ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๒

เลขที่ ๙๐ สามก๊ก เล่ม ๙๑

ตั้งแต่พระเจ้าซุนเหลียงส่งโสมุลหนูนน้ำมดิ่งว่าองบูนโสลวงตนโจอมตาย สุมาเจียว
คิดจับขุนนางเป็นกระบวน ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๒

เลขที่ ๙๑ สามก๊ก เล่ม ๙๒

ตั้งแต่ตันท่ายพูดกับสุมาเจียวจะให้ฆาแกลงเสียสุมาเจียววางไม้ให้ฆา จนถึงเขี้ยวเท็ค
ทานสุมาเจียวไม้ให้จงโษยเป็นแม่ทัพ ฯ

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๒

เลขที่ ๔๒ สามก๊ก เล่ม ๔๓

ตั้งแต่จงโจ เป็นแม่ทัพ ยกกองทัพไปตี เมืองเสฉวนจนถึงม้าเปี้ยวเจ้าเมืองฮิวกั๋ว เสพสุ
รากับภรรยา ๗ ตัดพ้อม้าเปี้ยว ๗

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๒

เลขที่ ๔๓ สามก๊ก เล่ม ๔๔

ตั้งแต่เตงงายยกกองทัพไปตี เมืองฮิวกั๋ว ได้ม้าเปี้ยวเจ้าเมืองออกมาค้ำขัน จนถึง
เกียงฉู่ย มีหนังสือไปถึงพระเจ้าเสาเสี้ยน ๗

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๔๔ สามก๊ก เล่ม ๔๕

ตั้งแต่สุมาเจียวให้คนถือหนังสือมาถึงจงโฮย ๗ ปรึกษากับเกียงฉู่ย จนถึงพระเจ้า
เล่งเสี้ยน ชุนโฮ และโจชวนตายสุมาเซี่ยนได้เป็นจ้าวก๊กเดียว ก่จบบริบูรณ์ ๗

ชนิด สมุดไทยขาว อักษรและเส้น ไทยเส้นหมึก คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๓/๔ มัดที่ ๔๑

เลขที่ ๔๕ สามก๊ก เล่ม ๑

ตั้งแต่ พระเจ้าจิวบู่ฮ่องเสวยราชสมบัติ จนถึงจูฮี้เสายี่ไปล้อมเมืองฮ้วนเซี่ย หันตั้ง
ขอเข้าเกลี้ยกล่อม จูฮี้ไม่รับ ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๔๖ สามก๊ก เล่ม ๒

ตั้งแต่หันต้วยทหารหนีออกจากเมืองฮ้วนเซี่ย จนถึงตั้งโตะยกมาเมืองหลวง ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๘๗ สามก๊ก เล่ม ๓

ตั้งแต่โยจีนปรีกษาขุนนางจะให้ตั้งโต๊ะเข้าเมือง จนถึงลี้ยาเอาสุรายาพิษไปให้ทองจู
เขียนกิน ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นทึบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๘๘ สามก๊ก เล่ม ๔

ตั้งแต่ลี้ยามานางโยเฮาและทองจูเป็นย จนถึงตั้งโต๊ะให้ลี้ญุกยกไปจับอ้วนหญุย ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นทึบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๘๙ สามก๊ก เล่ม ๕

ตั้งแต่ตั้งโต๊ะยกไปรักษาด่านเขาโลกัวน จนถึงจูลงหนีไปอยู่กับกองขุนจวน ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นทึบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๑๐๐ สามก๊ก เล่ม ๖

ตั้งแต่กองขุนจวนรบกันช่วยเสียวจนถึงอ่องฉุ่นจะยกนางเตียงเสี้ยนให้ตั้งโต๊ะ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นทึบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๑๐๑ สามก๊ก เล่ม ๗ (ชำรุดไม่เต็มเล่ม)

ตั้งแต่อ่องฉุ่นจะยกนางเตียงเสี้ยนให้เป็นภรรยาลิบี่ จนถึงลิบี่กับอ่องฉุ่นและขุนนางทั้ง
ปวงให้พี่น้องสี่รับส่งออกไปหาตั้งโต๊ะ ฯ เข้ามาถึงเมืองหลวง

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นทึบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่ ๑๐๒ สามก๊ก เล่ม ๘

ตั้งแต่ลิบี่เอาทวนแทงตั้งโต๊ะตาย จนถึงแห้วตุนพาเตียนฮุยไปหาโจโจ้ว ฯ ให้เตียน
ฮุยเป็นทหารถือทวน ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นทึบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่๑๐๓ สามก๊ก เล่ม ๑๑

ตั้งแต่เส้าเป๋จะยกเมืองชิจัวหัทลิบ์ จนถึงลิงกเอาเรือข้ามสงพระเจ้าเหียนเต้ ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๓

เลขที่๑๐๔ สามก๊ก เล่ม ๑๓

ตั้งแต่พระเจ้าเหเรียนเต้เข้าไปอาศรัยโรงกระเบื้องจนถึงเส้าเป๋จะยกกองทัพไปตี
เมืองล่าหยง ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๐๕ สามก๊ก เล่ม ๑๔

ตั้งแต่กั้เหลียงรบกับเส้าเป๋ จนถึงขุนเชกปวนฆ่าเหินจ่าให้แก่ทหารทั้งปวง ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๐๖ สามก๊ก เล่ม ๑๕

ตั้งแต่ขุนเชกยกทัพบุกทัพเรือไปล้อมเมืองตองหงอไว้จนถึงเตียวลี้ว้าใช้ให้การเชียงไป
หาโจโจ๊ ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๐๗ สามก๊ก เล่ม ๑๖

ตั้งแต่โจโจ๊ไปพูดเกลี้ยวกสอมลิบ์ จนถึงเส้าเป๋มีหนังสือไปขอกองทัพโจโจ๊ ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๐๘ สามก๊ก เล่ม ๑๘

ตั้งแต่โจโจ๊ฆ่าสิ้นเป้ง จนถึงตัวสิ้นเอาหนังสือพระเจ้าเหียนเต้ไปให้เส้าเป๋ ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๐๘ สามก๊ก เล่ม ๒๐

ตั้งแต่เส้าปี่จะพาดันเตงไปหาเต้เทียน จนถึงโจโฉจะให้ขงหยงไปเกลี้ยวกล่อมเส้าเปี้ยว ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๐ สามก๊ก เล่ม ๒๑

ตั้งแต่โจโฉใช้ทหารไปเอาตัวผีเอ็งมา จนถึงโจโฉให้ทหารเอาแพรขาวรัดคอนางกุย หุยตาย ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๑ สามก๊ก เล่ม ๒๓

ตั้งแต่เตียวเสียวไปพูดกวนอู จนถึงเส้าปี่มีหนังสือไปถึงกวนอู ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๒ สามก๊ก เล่ม ๒๔

ตั้งแต่กวนอูมีหนังสือตอบไปถึงเส้าปี่ จนถึงกวนอูหนีโจโฉหักด่านมาฆ่าจิ้นก็ตาย แสหัวตื้นตามมารับกับกวนอู ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๓ สามก๊ก เล่ม ๒๔

ตั้งแต่เตียวเหลียวไปห้ามแสหัวตื้นกับกวนอูมิให้รบกันจนถึงฮ้วนเสี้ยวให้ทหารไปเกลี้ยวกล่อมซุนเซก ๗

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๔ สามก๊ก เล่ม ๒๖

ตั้งแต่ขุน เซกให้ เตียว เทียนถือหนังสือขึ้นไปถวายพระเจ้าเหียนเต๋ จนถึงอ้วนเสี้ยว
ไปรบโจโฉ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๕ สามก๊ก เล่ม ๒๗

ตั้งแต่โจโฉใช้ทหารออกรบกับทหารอ้วนเสี้ยว จนถึงอ้วนเสี้ยวพามุตรภรรยาหนีข้าม
แม่น้ำ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นชูบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๖ สามก๊ก เล่ม ๒๘

ตั้งแต่ทหารจับจอลี้วไปให้โจโฉ จนถึงโจโฉยกกองทัพไปตั้งอยู่แม่น้ำของโห ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นชูบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๗ สามก๊ก เล่ม ๒๙

ตั้งแต่อ้วนซงรับอาสาขี่ดาไปรบกับโจโฉ จนถึงลิมโพบเห็นจะด้านทางมิได้ ก็
พาทหารกลับเข้าเมือง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นชูบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๘ สามก๊ก เล่ม ๓๐

ตั้งแต่โจโฉรบกันอ้วนซง ฯ ลาทัพไปจนถึงโจโฉตีเมืองเปงจิวๆได้ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๑๙ สามก๊ก เล่ม ๓๑

ตั้งแต่เตียวเสี้ยวฆ่าเบ็กตุนตาย จนถึงซัวมอให้เส้าป้อออกรบค้ำขุนนาง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๒๐ สามก๊ก เล่ม ๓๒

ตั้งแต่เส้าปี่พาดูลงไป เมืองชงหยง จนถึงโจหยินจัดทัพ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๒๑ สามก๊ก เล่ม ๓๓

ตั้งแต่จูล่งรบกับคจหยิน ฯ แดกหนีไป เมืองชินเอี้ย จนถึงขุนกวนยกทัพ เรือจะไปตีเมือง
กังแฮ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๒๒ สามก๊ก เล่ม ๓๔

ตั้งแต่เส้าปี่กวนอู เตียวหุยพากันไป เมืองชินเอี้ย จนถึงขุนกวนยกทัพ เรือจะไปตีเมืองกังแฮ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๒๓ สามก๊ก เล่มที่ ๓

ตั้งแต่ขุนกวนรับกับกองจ้อ ฯ แดกหนีกำเหลงตามไป ตัดศิระหองจ้อมาให้ขุนกวน
จนถึงเส้าปี่ยกทัพกลับมาพบขงเบ้ง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๒๔ สามก๊ก เล่ม ๓๖

ตั้งแต่ขงเบ้งให้เส้าปี่เอาเมืองเกงจิว จนถึงพวกทหารตั้งปวงบอกให้เส้าปี่ตั้งครอบครัว
และอาณาประชาราษฎร์ หนีไปอยู่เมืองกางเหลง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๔

เลขที่๑๒๕ สามก๊ก เล่ม ๓๘

ตั้งแต่เส้าปี่พูดกับโจชก จนถึงงอ๊กโก้วพูดกับขุนกวน ฯ เส้าความตั้งปวงให้งอ๊กโก้วฟัง
ทุกประการ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๒๖ สามก๊ก เล่ม ๓๙

ตั้งแต่ขุนกวนวิฑคนใช้ไปหาตัวจิวฉิวมา จนถึงจิวฉิวมาผู้ถือหนังสือของโจโฉเสียแล้ว
จิวฉิวยกทัพเรือจะไปรบกับโจโฉ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๒๗ สามก๊ก เล่ม ๔๐

ตั้งแต่โจโฉยกทัพเรือไปรบกับจิวฉิว โจโฉแตกหนีไป จนถึงจิวฉิวส่งให้ทหารเอาตัวอุ
กายไปตีเสีย ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๒๘ สามก๊ก เล่ม ๔๑

ตั้งแต่โลซกไปพูดกับขงเบ้ง จนถึงโจโฉออกตรวจทั้งกระทำเสีย ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๒๙ สามก๊ก เล่ม ๔๒

ตั้งแต่โจโฉเลี้ยงโต๊ะทหารทั้งปวง จนถึงโจโฉใช้ให้ทหารไปห้ามเรือขุยกายไว้

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๓๐ สามก๊ก เล่ม ๔๓

ตั้งแต่ขุนเพงถูกเกาทัณฑ์ล้มลง พอททหารมาทันป้องกันจิวฉิวไว้

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๓๑ สามก๊ก เล่ม ๔๔

ตั้งแต่จิวฉิวถูกเกาทัณฑ์ พอททหารมาทันป้องกันจิวฉิวไว้จนถึงเส้าปึงขงเบ้งยกไปเมือง
ฮูเอี้ยยง จูลงออกมารับเส้าปึงขงเบ้งเข้าเมือง

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๓๒ สามก๊ก เล่ม ๔๔

ตั้งแต่ขงเบ้งแก้มัดเดี่ยวหอมเสียว จนถึงละลาปี่ขงเบ้งตามไปลงโลซก ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๓๓ สามก๊ก เล่ม ๔๖

ตั้งแต่โจวชู่คิดกลกับกับโลซกจะพาพี่น้องสาว ชูนิกวั้นแก่เส้าปี่จนถึงเส้าปี่พากรรยาหนีมา ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๖

เลขที่๑๓๔ สามก๊ก เล่ม ๔๗

ตั้งแต่โจวชู่ยกทัพมาเมืองเกงจิว แพ้รูขงเบ้งสลบตาย จนถึงอุยกุ้ยกับมาเท่งจะทำร้าย

โจโจว โจโจวจับมาเท่งฆ่าไหวได้ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๓๕ สามก๊ก เล่ม ๔๘

ตั้งแต่โจโจวฆ่ามาเท่ง ฆ่าหิว อุยกุ้ย เบียงเต็กเสียว จนถึงฆ่าเฉียววงกัณชุยยกทัพ

มารบกับโจโจว ที่ริมแม่น้ำอุยโห ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๓๖ สามก๊ก เล่ม ๔๘

ตั้งแต่ลิฮันเข้าไปพูดเกลี้ยกล่อมมาเฉียว จนถึงโลซกมาทวงเมืองเกงจิว ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๓๗ สามก๊ก เล่ม ๕๑

ตั้งแต่กวนอูลาโลซกกลับมาเมืองเกงจิว จนถึงโจโจวให้ทหารเอาทองเงินไปให้

เฉียวสง ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๓๘ สามก๊ก เล่ม ๔๘

ตั้งแต่เที่ยวพ่อสังฆารทำให้เอาบังเต็กไปฆ่าเสีย เจียบเกาะขอโทษไว้ จนถึงเลงทอง
คุมทางทวงออกไปรบ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๓๙ สามก๊ก เล่ม ๔๘

ตั้งแต่เลงทองรบกับงักตีว จนถึงโจโจงให้ฮ่องบิดไปรักษาเมืองชู่ไต้ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๔๐ สามก๊ก เล่ม ๖๐

ตั้งแต่ เกงจิวลงคิดจะเผาเมืองจวงตัวฮ่องบิดฆ่าเสียจนถึงโจทองให้ทหารเที่ยวจับ
เดี่ยวกัย ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๔๑ สามก๊ก เล่ม ๖๒

ตั้งแต่ฮ่องตงเข้าปล้นค่ายเสปียงโจโจง จนถึงชาวเมืองแลขุนนางคิดจะให้เส้าปีขึ้นเป็น
เจ้า ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๔๒ สามก๊ก เล่ม ๖๓

ตั้งแต่เส้าปีเป็นเจ้าเมืองฮันตัว จนถึงกวนเบงไปรักษาที่ทุ่งจันเค้านี้ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นขุบรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๔๓ สามก๊ก เล่ม ๖๔

ตั้งแต่อีกก็มออกรบกับกวนฉู จนถึงขุนกวนมีหนังสือไปให้ยุฮอง ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๗

เลขที่๑๔๔ สามก๊ก เล่ม ๖๖

ตั้งแต่จุดกั้นกลับไปหาขุนกวน จนถึงโจโจปวยให้หาหมอ ๖

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๔๕ สามก๊ก เล่ม ๖๗

ตั้งแต่โจโจใช้ทหารไปหาหมอชิวโตมา จนภัยเส้าปีให้มาเส้าของเสย

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๔๖ สามก๊ก เล่ม ๖๘

ตั้งแต่โจโจได้เป็นอุยฮองแทนบิดา จนถึงเส้าปีกทัพออกจากเมืองเสฉวน ๖

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๔๗ สามก๊ก เล่ม ๗๑

ตั้งแต่ลกซุนรบกันทหาร เส้าปีจนถึงโจโจยกทัพไปเมืองกังตั้ง ๖

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๔๘ สามก๊ก เล่ม ๗๓

ตั้งแต่ ชุนเสียงยกทัพข้ามฟากไปจะรบกับพระเจ้าโจโจ จนถึงเจียวรบกับกวางเปง ๖

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๔๙ สามก๊ก เล่ม ๗๔

ตั้งแต่ยวเยียนจับเชิงเฮามาให้ขงเบ้ง จนถึงขงเบ้งแก้มัดเบ้งฮิวบสอยไปฯ

พานุตรภรรยาหนีไป ๖

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๐ สามก๊ก เล่ม ๑๕

ตั้งแต่งข้วยยกทัพตาม เบ้งเฮกไป จนถึงขงเบ้งฆ่าบกลกได้อ้องตาย เบ้งเฮกพา
บุตรภรรยาหนีไป

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๑ สามก๊ก เล่มที่ ๘๐

ตั้งแต่สุมาสู้ออกโจขของเสีย เอาใจมอขึ้นเป็นเจ้า จนถึงเตงงายเผาค่ายเกียงอุย ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๒ สามก๊ก เล่ม ๘๑

ตั้งแต่งเบ้งสั่งเสียทหารทั้งปวงแล้วก็สิ้นใจตาย จนถึงเอี้ยหงิเชือดคอตาย ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๓ สามก๊ก เล่ม ๘๒

ตั้งแต่พอเจ้าโจยอยสร้างปราสาทในเมืองซูโด้ จนถึงสุมาอี้ ทำเรื่องราวไปถวายพระ
เจ้าโจยอย ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๔ สามก๊ก เล่ม ๘๓

ตั้งแต่สุมาอี้สั่งทหารเข้าไปรักษาประตูเมือง ตัวก็ไปรักษาเชิงสราญ จนถึงเตงของ
เฮาทวนแทงหวนแกตาย ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๕ สามก๊ก เล่ม ๘๔

ตั้งแต่สุมาเจี้ยวเสียทัพกลับไปเมือง จนถึงสุมาอี้สั่งทหารให้เอานางเดียวของเขาไป
มาเสีย ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๘

เลขที่๑๕๖ สามก๊ก เล่ม ๙๑

ตั้งแต่เกี้ยวอุยถอยทัพตรงงาย แล้วปรึกษาแฮตั้งได้ จนถึงพระเจ้าซุนเสี่ยวจะ
เสวยน้ำผึ้ง พิจารณามูลหนูนน้ำผึ้ง

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๙

เลขที่๑๕๗ สามก๊ก เล่ม ๙๒

ตั้งแต่พระเจ้าซุน เหลียงสงสัยมุลหนูนน้ำผึ้งของปณิสาหลงจนถึงใจมอดตาย สุมาเจียว
คิดรับขุนนางเป็นขบถ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๙

เลขที่๑๕๘ สามก๊ก เล่ม ๙๓

ตั้งแต่ต้นทวนพุดกับสุมาเจียวจะให้มาแกลงเสีย สุมาเจียวไม่ให้มา จนถึงเขี้ยวเราตัด
ทวนสุมาเจียวไม่ให้จงโหยยเป็นแม่ทัพ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๙

เลขที่๑๕๙ สามก๊ก เล่ม ๙๔

ตั้งแต่เตงงายยกกองทัพไปตีเมืองฮิวกั้งได้ มาเขี้ยวเจ้าเมืองออกมาค้ำบ จนถึงเกี้ยว

บงชุยมีหนังสือไปถึงพระเจ้าเส้าเสี้ยน ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๙

เลขที่๑๖๐ สามก๊ก เล่มที่ ๙๖

ตั้งแต่สุมาเจียวให้หนังสือไปถึงจงโหยย ฯ ปรึกษากับเกียงผู้สย จนถึง พระเจ้าเส้า
เสี้ยน พระเจ้าซุนโธ พระเจ้าโจวอนตาย สุมาเอี้ยนได้เป็นเจ้าก๊กเดียวก็จบบริบูรณ์ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๙

เลขที่๑๖๑ สามก๊ก เล่ม ๓

ตั้งแต่โยจันรัฐหนังสือของตั้งโต๊ะแล้ว ก็ปิดพวกทันทีมาให้รู้จนถึงวลยอจาจตุราอย่าให้โยเฮา
กันก่อน ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๒ สามก๊ก เล่ม ๔

ตั้งแต่กอะขุนจ่านไปชวนเส้าไปทำงานด้วยกัน จนถึงโจโจยกทหารไปเมืองโอสาย

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๓ สามก๊ก เล่ม ๔

ตั้งแต่โจโจให้จับเบี่ยงกับพวกฆ่าเสีย จนถึงอ้วนเสี้ยวให้เส้าสไปเปลี่ยนกล่อมเส้า
เปียว ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๔ สามก๊ก เล่ม ๖

ตั้งแต่ขุนซิมแนะนำให้หันฮกมีหนังสือไปเชิญช่วยเสี้ยวมาช่วยป้องกันเมือง จนถึงฮ่องฮุ้น
ขนางเตียวเสี้ยนช่วยราชการบ้านเรือนคิดก่อนตั้งโต๊ะ ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่ ๑๖๕ สามก๊ก เล่ม ๘

ตั้งแต่โศทหนินทาบฤษณาให้ตั้งโต๊ะรู้ แต่ตั้งโต๊ะไม่รู้ในฤษณาจนสไปมาตั้งโต๊ะจนถึง
เตียวคีมาโจโจเก็บเอาทรัพย์สินของไป ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๖ สามก๊ก เล่ม ๙

ตั้งแต่เอาเตียวเห็นโจโจ้ตายแล้ว ก็หนีไปอยู่กับฮ้วยเสี่ยวจนถึงลิโป้เห็นขอบด้วยกับคำ
แนะนำของตันก่ง ที่ว่าโจโจ้แตกทัพไปแล้ว จะยกกลับมาปล้นค่ายอีก จึงเตรียมทหาร
ไว้รับรอง กองทัพโจโจ้ ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๗ สามก๊ก เล่ม ๑๐

ตั้งแต่ลิโป้เตรียมทหารไว้รับทัพโจโจ้แล้ว พอเพลากลางคืนโจโจ้ก็ยกทัพเจ้าปล้นค่าย
ได้ จนถึงเส้าป้ออาไปรับลิโป้ เข้าไปในเมืองซีจิวลิโป้เส้าความหลังตั้งแต่มาตั้งโต๊ะ
และลิฉุยก็มาลิโป้เสีย ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๘ สามก๊ก เล่ม ๑๑

ตั้งแต่ลิโป้เส้าเนื้อความ เบื้องหลังให้เส้าป้อฟังแล้ว ก็ขอยุกับเส้าป้อด้วย เพื่อร่วมกัน
คิดการต่อไป จนถึงลิงกพาพระเจ้าเหียนเต้ข้ามปากประตู เกวียนหนีลุยทุยก็ไป ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๖๙ สามก๊ก เล่ม ๑๒

ตั้งแต่ลิงก เชิญเสด็จพระเจ้าเหียนเต้หนีลุยทุยก็ไป จนถึงฮ้วนสุดโกรธเส้าป้อยกทหาร
ไปตีเมืองซีจิว ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๗๐ สามก๊ก เล่ม ๑๓

ตั้งแต่ขุนแซกแต่งทหารให้ไปรบกับเฮียอี้ ๖ เสียงทัพยกกลับเข้าเมือง จนถึงเตียวลิ้ว
ให้การเขียงออกไปจรรยาด้วยโจโจ้ขอเข้าเกลี้ยกล่อมด้วย ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๗๑ สามก๊ก เล่ม ๑๗

ตั้งแต่เส้าปี่มีหนังสือให้กันหยงไปของทหารโจโฉมาช่วยรบกับจิ๋ปี่ จนถึงเส้าปี่ให้ทหารคุมเอาตัวสันเป้งไปให้โจโฉ ๆ ตามสันเป้ง ๆ แจ้งเนื้อความทั้งปวงให้โจโฉทราบ ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๗๒ สามก๊ก เล่ม ๑๘

ตั้งแต่สันเป้งแจ้งเพื่อความจริงให้โจโฉจึงให้ทหารเอาตัวไปตัดศีรษะเสีย จนถึงเส้าปี่ถามตั้งสินว่า เหตุไฉนท่านจึงเห็นเกาะที่เราห้ามกวนอู ตอนที่กวนอูเจ้อง่าวขึ้นจะฟันโจโฉ ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๐

เลขที่๑๗๓ สามก๊ก เล่ม ๑๘

ตั้งแต่เส้าปี่แจ้งว่าตัวสันรู้ความว่า กวนอูจะฟันโจโฉ ก็คล้อยตามว่า กวนอูโกรธโจโฉที่ทำการเกินกว่าเหตุ จนถึงตื่นเต้งบอกความคิดของตั้งที่จะเอาชนะโจโฉแก่เส้าปี่ ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๗๔ สามก๊ก เล่ม ๒๐

ตั้งแต่ตื่นเต้งบอกอุบายให้แก่เส้าปี่ให้เส้าปี่ไปขอกองทัพฮ้วยเสี้ยวมาช่วย จนถึงโจโฉให้ขุนฮิวไปหาขงหยง ให้ขงหยงไปเกลี้ยกล่อมเส้าเปียว ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๗๕ สามก๊ก เล่ม ๒๑

ตั้งแต่ขุนฮิวกับขงหยง ทำหนังสือกราบทูลให้พระเจ้าเหี้ยนเต้ตั้งณินเอาเป็นขุนนาง จนถึงวุกแอกแนะนำโจโฉฝักทไฟไปตีเมืองซีจิว ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๗๖ สามก๊ก เล่ม ๒๓

ตั้งแต่โจโฉได้ฟังคำพูดของกวนอูก็คิดน้อยใจอยู่ จนถึงกวนอูได้รับหนังสือเล่าปี่ชื่อว่า
กวนอูที่ไป เข้าด้วยโจโฉ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๗๗ สามก๊ก เล่ม ๒๔

ตั้งแต่กวนอูอ่านรู้ความในหนังสือนั้นแล้วก็ร้องไห้ไปลาโจโฉจนถึงฆ่าใช้เอาหนังสือเปิด
ด้านของโจโฉ ออกไปให้แฮหัวตุ้นให้ปล่อยกวนอูไปโดยสะดวก ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๗๘ สามก๊ก เล่ม ๒๕

ตั้งแต่เตียวเสียวห้ามกวนอูกับแฮหัวตุ้นไม่ให้รบกัน ให้ปล่อยกวนอูไป จนถึงขุน
เชกยกกองทัพไปตีเมืองโจก่ง เมืองฮี้เจียวได้ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๗๙ สามก๊ก เล่ม ๒๖

ตั้งแต่โจโฉกับฮ้วนเสี้ยวสู้กัน จนถึงนายทหารสี่คนเอาหนังสือสี่คนเอาหนังสือที่ได้มา
จากค่ายฮ้วนเสี้ยวให้โจโฉดู ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๐ สามก๊ก เล่ม ๒๘

ตั้งแต่โจโฉรู้ความในหนังสือนั้นแล้ว ก็เผาหนังสือจนถึงลิมโหยห้ามฮ้วนเสี้ยวไม่ให้
ยกกองทัพไปตีเมืองชู่โต ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๑ สามก๊ก เล่ม ๒๘

ตั้งแต่ช้วนชงอาสาช้วนเสี้ยวบิดา ยกทัพไปรบกับโจโจ้วช้วนชงถอยทัพกลับเข้าเมือง
จนถึง สิมโหยและชาวเมืองถูกทหารโจโจ้วฆ่าล้มตายเป็นอันมาก ก็ถอยเข้าเมือง ๗

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๒ สามก๊ก เล่ม ๓๑

ตั้งแต่กวยแกให้คำแนะนำโจโจ้ว ๗ ก็เชื่อฟังยกกองทัพไป ไปพบกองทัพช่วยชงกับ เบ็กตุ้น

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๓ สามก๊ก เล่ม ๓๒

ตั้งแต่เส้าปี่ กวนอู เตียวหุยไปเมืองกชินเฮี้ย จนถึงกำเพลงแนะนำขุนกวนให้ยกทัพไป
ตีเมืองกังแฮค้นทางเสียวก่อน แล้วไปตีเมืองเกงจิว ๗

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๔ สามก๊ก เล่ม ๓๓

ตั้งแต่ตันชกพาเส้าปี่ขึ้นไปบนเขา แลลงมาดูก็รู้จักกลพยุหะจึงบอกแก่เส้าปี่ให้แจ้งจนถึง
เส้าปี่เชิญชุยเป้งให้ไปอยู่เมืองชินเฮี้ยด้วยกัน ชุยเป้งไม่ยอมไป ๗

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๕ สามก๊ก เล่ม ๓๔

ตั้งแต่เส้าปี่ตอบโลซกว่า คนมีปัญหาน้อย ไม่สามารถจะกำหนดจำนวน ทหารของโจ
โจ้วได้ จนถึงขุนกวนตอบนางอ๊กก็ได้ว่าเราเป็นทุกข์ เพราะโจโจ้วยกทัพมาจะตีบ้านเมือง
ของเรา ๗ ปรึกษากับคนทั้งปวง ต่างก็มีความเห็นเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งให้รบพวกหนึ่ง
ให้อ่อนน้อม ๗

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๑

เลขที่๑๘๖ สามก๊ก เล่ม ๔๑

ตั้งแต่จิวฉิวตาอุกายเป็นข้อหยาบซ่าต่าง ๆ โลกกลมขงเบ้ง ๆ บอกว่า นั้นเป็นอุบายของจิวฉิว จนถึงโจโจทำตามความคิดของบึงทอง ได้ให้ทหารเอาโซผูกเรือรบทั้งปวงให้เห็นติดเป็นแพไว้โจโจตรวจทัพเรือ เห็นทหารทำตนกับสิ่งของตัวแล้ว ก็ให้แต่งโต๊ะเลี้ยงทหารทั้งปวง ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๒

เลขที่๑๘๗ สามก๊ก เล่ม ๔๓

ตั้งแต่อุยกายได้ยินเสียงประทัด ก็รีบธงสัญญาณขึ้น เรือทั้ง 10 ลำ ก็ชักใบจุดเพลิงแล่นประคหน้าเข้าหาเรือรบของโจโจ จนถึงโจโจคุมทหารตามรบโจทองไป โจหยินพาโจทองโจจวนเข้าเมืองล่ากุน โจหยินจัดแจงให้ทหารทำตามหนังสือของโจโจ ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๒

เลขที่๑๘๘ สามก๊ก เล่มที่ ๔๔

ตั้งแต่โจหยินสั่งทหารไว้ว่า ถ้าจิวฉิวคุมทหารเข้ามารบ ก็ให้ทำการป้องกันไว้พลาง ๆ จนถึงจูสงมีหนังสือถึงเส้าปีและขงเบ้ง เข้าเมือง แล้วเอาตัวเตียวหอมมาให้เส้าปี ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๒

เลขที่๑๘๙ สามก๊ก เล่ม ๔๕

ตั้งแต่โจหยินสั่งทหารไว้ว่า ถ้าจิวฉิวคุมทหารเข้ามารบ ก็ให้ทำการป้องกันไว้พลาง ๆ จนถึงจูสงมีหนังสือถึงเส้าปีและขงเบ้ง จูสงออกไปรบเส้าปีและขงเบ้งเข้าเมือง แล้วเอาตัวเตียวหอมมาให้เส้าปี ๆ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๔๒

เลขที่๑๙๕ สามก๊ก เล่ม ๑๕

ตั้งแต่พระเจ้าโจยอยกลับตั้งให้สุมาอี้ เป็นขุนนางเหมือนแต่ก่อนจนถึงขงเบ้งตกใจ เมื่อดูแผนที่ ๖ อองเป้งให้คนนำเอาไปให้ขงเบ้งดู ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๑๙๖ สามก๊ก เล่ม ๘๕

ตั้งแต่ขงเบ้งออาเจียนคลิดออกมา จนถึงพระเจ้าเล่าเสี้ยนจะให้เอียงหงไปอยู่เมืองแกกุน ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๑๙๗ สามก๊ก (ชำรุด)

ตั้งแต่ฉวันเสี่ยวให้โฮจันฆ่าพวกซันที่ลิบคนเสีย - โฮจันยังไม่ฆ่า โฮจันได้เป็นเสนาบดีผู้สำเร็จราชการ จนถึงเดียวหุยตัดอกฉัว เล่าปี่ไปห้าม ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๑๙๘ สามก๊ก (ชำรุด)

ตั้งแต่เล่าปี่เอาตราสำหรับที่ผูกคอศึกฉัวให้ตกฉัวเอาตรากลับไปเมืองเตงจิว จนถึงซันที่ลิบคนเข้าหานางโอบ เขาให้ช่วยเพราะกลัวโฮจันกับฉวันเสี่ยวจะมาเสีย ๖

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๑๙๙ สามก๊ก (ชำรุด)

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๒๐๐ สามก๊ก (ชำรุด)

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๒๐๑ สามก๊ก (ข่าวสด)

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

เลขที่๒๐๒ สามก๊ก เล่มที่ ๒

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ - มัดที่ ๕๒

ภาคผนวก ก.

บัญชีหนังสือตัวเขียนและตัวจาร หมวดวรรณคดี หมู่อร้อยแก้ว อักษร ข

เลขที่ ๑ ขีดก๊กไช่ฮั่น เล่ม ๑

ตั้งแต่แผ่นดินจีนมีเมืองใหญ่อยู่ 7 เมือง มีเจ้าเมืองผู้ใหญ่อุคนหนึ่งใหญ่ เป็นปู่เจ้าเมืองจีน กับเจ้าเมืองเดียว เมืองจีนยกทัพไปตีเมืองเดียว จนถึงสิปุดอุยจะยกนางวูกีภรรยาให้กองทัพฮั่นฮั่น

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๒ ขีดก๊กไช่ฮั่น เล่ม ๓

ตั้งแต่พระเจ้าซีฮ่องเต้ เสด็จประพาสไปเชิงภูเขาศิระระเรียกว่าเกเถา จนถึงบงเพียมตี๋มยาพิชตายในสมัยพระเจ้าซีฮ่องเต้

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๓ ขีดก๊กไช่ฮั่น เล่ม ๔

ตั้งแต่พระเจ้าเหี้ยนเต้คิดว่าเหมาเจียวคนนี้อาจอยู่ จะฟังดูด้วยคำก่อน จนถึงพระเจ้าจินซีฮ่องเต้ ครั้งส่งลิสื่อเสร็จแล้วก็สิ้นพระชนม์

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๔ ขีดก๊กไช่ฮั่น เล่ม ๔

ตั้งแต่ลิสื่อกับเตียวโกพูดกับทางฮั้วเมืองรายทาง ผู้คนแตกหนีเข้ามาอยู่ให้เมืองหลวง จนถึงชั้นเองประชุมขุนนางตั้งปวงปฤกษาการงานอยู่

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๕ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๔

ตั้งแต่พระเจ้าอยู่หัวองค์เต้ ทราบว่ามวงเพ็ญมตาย ก็ให้สมัครพรรคพวกบงเพ็ญมไปอยู่
เมืองคัง จนถึงต้นทมิบเจ้าเมืองอิทธิ ออกมาเขี้ยวพอกองทงใจเอาเข้าเมือง ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๖ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๔

ตั้งแต่ใฝ่กองให้สีแสงเตทองพันคำสิงไปให้ชั้นเอง จนถึงพระเจ้าผ่อมมาอ่องโกรรฟ้า
แจงที่ทบแก้วสุกที่พระราชทาน ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๗ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๔

ตั้งแต่พระเจ้าจันชียองเต้กับบุตรที่สอง เตียวโวกกับสิสิมุนนางสองคนนั่งร้องไห้อยู่ใน
มาน จนถึงทางอีกันก็ไปพาควันผ้ออิทธิยเข้าไปค้ำบทางเหลียวเจ้าเมืองห้อยตี ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๘ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๔

ตั้งแต่ชัตลันถือกระบี่เที่ยวตกปลาอยู่ วันหนึ่งตกปลาไม่ได้อดอาหาร นางเมียวโมให้
อาหารกิน จนถึงทางอีคุมทหารเข้าโจมตีผายเจียงห้า ฯ ถอยรันไปหลายครั้ง ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๙ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๖

ตั้งแต่ทางอี เล่าบั้ง เมื่อผังศพทางเหลียงแล้ว ก็ยกกองทัพไปตีเจียงห้าจนถึงพระเจ้า
หู่ชียองเต้ทรงพระพิโรธ รับสั่งให้มาลีสือเสียแล้ว ราชการทั้งปวงก็มีสิทธิ์ทดแก่เตียวโวก
ผู้เดียว ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

เลขที่ ๑๐ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๗

ตั้งแต่เจียงหาตั้งทัพคอยผู้ถือหนังสือ เข้าไปขอกองทัพหลายวันแล้วก็ยังมีมา จนถึง
เส้าก่องกับโฝก่องรับอาสาพระเจ้าไมก่องหงิได้ไปตีเมืองห่าเอียง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๑ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๘

ตั้งแต่ชาธิฮ่องเต้เข้าไปภายในเอาตรมหยกสรวมพระศอกออกกไปมอยให้โฝก่อง จนถึง
โฝก่องสงสัยเหตุการณ์ในค่ายหลงก่อง พุดกับเตียวเหลียงว่าจะเข้าไปในค่ายของ
หลงก่อง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๒ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๙

ตั้งแต่เตียวเหลียงจะเข้าไปในค่ายหลงก่อง เตงกง ยงศิห้ามไว้จนถึงหลงก่องให้
เตียวเหลียงลำดับพระนามกษัตริย์ให้ฟัง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๓ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๙

ตั้งแต่โฝก่องไปขอเตียวเหลียงไปช่วยราชการในกองทัพ จนถึงขันเอ็งรบแพ้ทัพ
โฝก่องก็คิดแค้น จึงให้ตั้งค่ายมั่น หมายถึงทำศึกด้วยโฝก่องอีก ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๔ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๑๐

ตั้งแต่เตียวเหลียงลำดับกษัตริย์ให้หลงก่องฟัง จนถึงสีเส็งบอกแก่ขันเอ็งถึงเรื่อง
กิมบูเนย ภูเขาทองคำ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๕ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๑๐

ตั้งแต่ไผ่ก่องมีชัยชนะแก่ชั้นเองแล้ว ก็ยกทัพเข้าอยู่ในเมืองบู๊กวนจนถึงเตียวเหลียง
กับทางแปะพูดอาการเมืองกันเกี่ยวกับไผ่ก่องและเสากง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอด่ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๖ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๑๑

ตั้งแต่เตียวเหลียงลงจากหลังม้าไปคำนับชั้นอ่องว่า จะมาส่งท่านพลันแดนแล้ว จะ
กลับไป จนถึง เตียวเหลียงไปหสอันสิ้นพูดคุยกันถึงเรื่องกระบี่ ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๗ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๑๓

ตั้งแต่ชั้นลั่นบอกแก่ลั่นก็ว่าอย่าแพร่งพรายให้ผู้อื่นรู้ จนถึงแฮเฮาหนีรับขี้ม้าไปตาม
เสียวโห ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๘ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๑๔

ตั้งแต่ชั้นลั่นมาถึงแม่น้ำหั้นแต่ เสียวโหก็ตามมาหั้น จนถึงชั้นลั่นมีหนังสือจากถวายพระเจ้า
ชั้นก่อง ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๓

เลขที่ ๑๙ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๑๕

ตั้งแต่ชั้นลั่นกราบทูลพระเจ้าอันอ่องว่าฝอป่าอ่องไมตั้งอยู่ห้า เขียงยกไปตั้งอยู่ห้า เขียง
ยกไปตั้งอยู่เมื่อแพ เสียจนถึงชั้นลั่นว่าภูดขาช้อวขุนหลุนดำจะวัดโคดยรอบ เขียงเข้านั้นได้
สามหมื่นเส้น ฯ

ชนิด สมุดไทยคำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๐ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๐

ตั้งแต่พระเจ้าผอบป่าอ่องแต่งตัวใส่เกราะขขึ้นม้าถือทวนขับทหารออกไปพบทัพชั้นอ่อง
จนถึง ยินใช้กระเชียบอกชุยโหวา เรากับผอบป่าอ่องเคียงกายอยู่ชานานแล้ว พอดี
นายประตุ เข้ามอบการว่ามีผู้ถือหนังสือผอบป่าอ่องมาหา ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๑ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๑

ตั้งแต่คนถือหนังสือผอบป่าอ่องคำนับแล้ว จึงเอาหนังสือผอบป่าอ่องให้แก่ยิบไต้ จนถึงพระเจ้า
เจ้าผอบป่าอ่องคุมทหารตีฝ่าวงล้อมมหารยับสิ้นแต่กระจายหนีไป ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๒ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๒

ตั้งแต่พระเจ้าผอบป่าอ่องหนีไปแล้ว ครั้นรุ่งเช้าเห็นทหารตามมา เกิดสู้รบกัน จนถึง
พระเจ้าผอบป่าอ่องได้ฟังชกชุ่นต่องว่าดังนั้นก็มีความยินดี ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๓ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๓

ตั้งแต่พระเจ้าผอบป่าอ่องถามชกชุ่นต่องว่าทหารชั้นอ่องมีจำนวนสักเท่าใดจนถึง
เขียนอ่องว่าสุดแต่ความคิดท่านจะพูดเกิด เขียนอ่องจึงให้แต่งโตะเลี้ยงชุยโหว ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๔ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๔

ตั้งแต่ถวายทองคำนับลาเขียนอ่องไปกับชุยโหว จนถึงพระเจ้าผอบป่าอ่องเสียพระทัย
ถอนใจใหญ่ว่า เราหลงกลชั้นอ่องจึงไปได้โดยง่าย ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๕ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๕

ตั้งแต่พระเจ้าผอบาฮ่องคิดถึงกลิ่น เห็นว่าน้ำสาตกล้ำหาญอาจมาตายแทนอันฮ่องได้
จนถึงพระเจ้าชั้นฮ่องยกทัพไปถึงเชิงโกก จึงให้ฮ่องหลินขับทหารเข้าตีเมือง ผายโจกัว
อยู่ในเมืองก็ปิดเมืองไว้ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๖ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๒๖

ตั้งแต่พระเจ้าชั้นฮ่องปิดประตูเมืองไว้ ครอบจะทำตามรับสั่งพระเจ้าผอบาฮ่อง
จนถึงแฮเอาหินบอกแก่เสียงก๊ก อันสิ้นว่าจับเจฮ่องได้แต่เตียนเหงหลานเจฮ่องหนี
ไปได้ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นรงค์ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๗ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๓๓

ตั้งแต่ชั้นฮ่องให้ทหารออกไปตีค่ายพระเจ้าผอบาฮ่อง ไปถึงเมืองเสียงทอง จนถึงชั้น
ลินเอาแผนที่ที่ท่ามานั้นให้หลิวเจียดู บอกว่าหนทางภูเขาภิวีสานนั้นเป็นที่ไชยภูมิดี ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๔

เลขที่ ๒๘ ชิดก๊กไชยชั้น เล่ม ๔๒

ตั้งแต่ได้ปีกถูกแพอวดคำว่าต่าง ๆ ก็เข้ามาฟ้องกล่าวโทษแพอวดเป็นกระบอก จนถึง
หงอแสงเอาศิระษะยิบดไปถวายพระเจ้าชั้นเต้ ฯ

ชนิด สมุดไทยดำ อักษรและเส้น ไทยเส้นดินสอ คู่ที่ ๑๑๓ ชั้นที่ ๒/๓ มัดที่ ๒

ภาคผนวก ง

พันท้ายนรสิงห์

ลุศักราช ๑๐๖๖ ปีวอก จศก ขณะนี้สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน, เสด็จด้วยเรือพระที่นั่งเอกชัย, จะไปประพาสทรงเบ็ด ณ ปากน้ำเมืองสาครบุรี. ครั้นเรือพระที่นั่งไปถึงตำบลโคกขาม แลคลองที่ขึ้นคดเคี้ยวนัก, แลพันท้ายนรสิงห์, ซึ่งถือท้ายเรือพระที่นั่ง, ศักดิ์แก้ไขมิทันที, แลศัรษะเรือพระที่นั่งนั้นโดนกระแทกกิ่งไม้อันใหญ่เข้า, ก็หักตกลงไปในน้ำ, พันท้ายนรสิงห์เห็นดังนั้นก็ตกใจ, จึงโดดขึ้นเสียจากเรือพระที่นั่ง, แลขึ้นอยู่บนฝั่งแล้วร้องกราบทูลพระกรรมาว่า, ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้า, พระราชอาญาเป็นสิ้นเกล้า, ขอจงทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้ทำศาลขึ้นที่นี้สูงประมาณเพียงตา, แล้วจงตัดเอาศัรษะข้าพระพุทธเจ้า, กับศัรษะเรือพระที่นั่งซึ่งหักตกน้ำลงไปนั้น, ขึ้นบวงสรวงไว้ด้วยกันที่นี้, ตามพระราชกำหนดในบทพระอภัยการเกิด, จึงมีพระราชโองการตรัสว่า, ใ้พันท้ายนรสิงห์, ซึ่งโทษเอ็งถึงตายนั้นก็ชอบอยู่แล้ว. แต่ทว่าบัดนี้กูจะยกโทษเสีย, ไม่เอาโทษเอ็งแล้ว, เองจงคืนมาลงเรือไปด้วยกูเกิด. ซึ่งศัรษะเรือที่หักนั้น, กูจะทำต่อเอาใหม่แล้ว, เอ็งอย่าวิตกเลย พันท้ายนรสิงห์จึงกราบทูลว่า, ซึ่งตรงพระกรุณาโปรด, มิไคเอาโทษข้าพระพุทธเจ้านั้น, พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้. แต่ทว่าจะเสียขนบธรรมเนียมในพระราชกำหนดกฎหมายไป. แลซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมาละพระราชกำหนดสำหรับแผ่นดินเสียดังนี้ กู, มิขังควรยิ่งนัก. นานไปข้างหน้าเห็นว่าคนทั้งปวงจะล่วงครหาตีเตียนดูหมิ่นไค. แลพระเจ้าอยู่หัวทรงพระอาลัยแก่ข้าพระพุทธเจ้า, ผู้ถึงแก่กรรมะโทษนี้เลย. จงทรงพระอาลัยถึงพระราชประเพณี, อยาให้เสียขนบธรรมเนียมไปนั้นดีกว่า. อันพระราชกำหนดมีมาแต่โบราณนั้นว่า, ถ้าแลพันท้ายผู้ใดถือท้ายเรือพระที่นั่ง, ใ้ศัรษะเรือพระที่นั่งนั้นหัก, ท่านว่าผู้นั้นถึงมรณะโทษ, ใ้ตัดศัรษะเสีย แลพระเจ้าอยู่หัวจงทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้ตัดศัรษะข้าพระพุทธเจ้าเสีย, ตามโบราณราชกำหนดนี้เกิด. จึงมีพระราชดำรัสสั่งให้ฉวยทั้งปวง, ขึ้นมูลดินเป็นรูปพันท้ายนรสิงห์ขึ้นแล้ว, ก็ใ้ตัดศัรษะรูปดินนั้นเสีย. แล้วดำรัสว่า, ใ้พันท้ายนรสิงห์, ซึ่งโทษเอ็งถึงตายแล้วนั้น, กูประหารชีวิตเอ็งเสียพอเป็นเหตุแทนตัวเอ็งแล้ว. เอ็งอย่าตายเลย, จงกลับมาลงเรือไปด้วยกันกับกูเกิด. พันท้ายนรสิงห์เห็นดังนั้น, ก็มีความละอายนัก, ด้วยกลัวว่าจะเสียพระราชกำหนดโดยขนบธรรมเนียม

โบราณไป. เกรงคนทั้งปวงจะครหาติเตียนดูหมิ่นในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งตนได้, ผู้เสียสละชีวิตของตนมิได้อาลัย. จึงกราบทูลว่า, ขอพระราชทานซึ่งทรงพระกรุณาโปรดข้าพระพุทธเจ้าครั้งนี้, พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้. แต่ทว่าซึ่งตัดศีรษะรูปดินแทนตัวข้าพระพุทธเจ้าครั้งนี้, ดูท่าเล่นไป. คนทั้งหลายจะล่วงครหาติเตียนได้. ขอพระองค์จงทรงพระกรุณาโปรด, ตัดศีรษะข้าพระพุทธเจ้าโดยจริงเถิด. อย่าให้เสียขนบธรรมเนียมในพระราชกำหนดไปเลย. ข้าพระพุทธเจ้าขอกราบทูลฝากบุตรภรรยา, แล้วก็กราบถวายบังคมลาตายไปโดยลักษณะยดาโทษอันกราบทูลไว้ดังนี้.

สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินศรีสัตนาคนหุตฯ ทรงฟังดังนั้น, ก็ดำรัสสั่งวอนไปหลายครั้ง. พันท้ายนรสิงห์ก็มิยอมอยู่. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระมหากรุณาภาพแก่พันท้ายนรสิงห์เป็นอันมาก. จนกลับหน้าพระเนตรนั้นไว้มิได้, จำเป็นจำทำตามพระราชกำหนด. จึงดำรัสสั่งนายเพชรฆาตไทยประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์เสีย, แล้วให้ทำศาลขึ้นสูงประมาณเพียงตา. และให้เอาศีรษะพันท้ายนรสิงห์, กับศีรษะเรือพระที่นั่งซึ่งหักนั้น, ขึ้นปลีกรรมไว้ด้วยกันบนศาลนั้น. แล้วให้ออกเรือพระที่นั่งไปประพาสทรงเบ็ด, ณ ปากน้ำเมืองสาครบุรี. แล้วเสด็จกลับยังพระมหานคร, แล้วศาลเทพารักษ์ที่ตำบลโคกขามนั้น, ก็มีปรากฏมาตราบเท่าทุกวันนี้.

จึงพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ก็ทรงพระราชดำริว่า, ณ คลองโคกขามนั้นคนเคี้ยวหนัก. คนทั้งปวงจะเดินเรือเข้าออกก็ยาก, ต้องอ้อมวงไปไกลกันดารนั้น. ควรเราจะให้บุคคลตัดเสียให้ตรงจึงจะชอบ. อนึ่ง พันท้ายนรสิงห์ซึ่งตายเสียนั้น เป็นคนสัตย์ซื่อมั่นคงนัก, ผู้เสียสละชีวิตมิได้อาลัย, กลัวว่าเราจะเสียพระราชประเพณีไป. เรามีความเสียดายนัก, ด้วยเป็นข้าหลวงเดิมมาแต่ก่อน. อันจะหาผู้ซึ่งรักใคร่ซื่อตรงต่อเจ้าเหมือนพันท้ายนรสิงห์นี้ยากนัก. แลดำรัสให้เอาศพพันท้ายนรสิงห์นั้น, มาแต่งการฌาปนกิจพระราชทานเพลิง. แลบุตรภรรยา นั้น, พระราชทานเงินทองสิ่งของเป็นอันมาก. แล้วมีพระราชโองการตรัสสั่งสมุหนายก, ให้กะเกณฑ์เลขหัวเมื่อให้ได้สามหมื่นไปขุดคลองโคกขาม. แลให้บุคคลตัดไม้ให้ตรงตลอดไป. โดยลึกหกศอก, ปากคลองกว้างแปดวา, พื้นคลองกว้างห้าวา, แลให้พระราชสงครามเป็นแม่กอง. คุมพลหัวเมืองทั้งปวง, ขุดคลองจนแล้วสำเร็จจุฬาราชกำหนด. แล้วมีพระราชดำรัสแก่ท้าวพระยาเสนาบดีมนตรีมุขทั้งหลายว่า. แต่ครั้งศักราช ๘๖๐ ปีมะเมียสัมฤทธิ์ศก. ครั้นแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีนั้น ได้ขุดคลองสร้างโรงตำบลหนึ่ง.

พระยาพิชัยดาบหัก

ครั้งถึงณ เดือนอ้ายข้างขึ้น โปสุพลายกกองทัพลงมาตี เมืองพิชัยอีก พระยาพิชัยก็ยก
พลทหารออกไปต่อรบกลางทางยังไม่มาถึงเมือง เจ้าพระยาสุรสีห์ก็ยกทัพ เมืองพระพิษณุโลกขึ้นไป
ช่วยได้รบกับพะมา เป็นสามารภ และพระยาพิชัยดาบสองมือคุมพลทหารออกไปสัพันพะมาจนดาบหัก
จึงลือชื่อปรากฏ เรียกว่าพระยาพิชัยดาบหักแต่นั้นมา.

นายขนมต้ม

ฝ่ายพระเจ้าอังวะยังอยู่ณ เมืองย่างกุ้ง ทำการยกฉัตรยอดพระมหาเจดีย์ เกศธาดู
สำเร็จแล้วให้มีการฉลอง จึงขุนนางพะมากราบทูลว่าคนมวยเมืองไทยมีฝีมือดียิ่งนัก จึงตรัสสั่ง
ให้จัดหา ได้นายขนมต้มคนหนึ่ง เป็นมวยตีฝีมือแต่ครั้งกรุงเก่าเอาตัวมาถวายพระเจ้าอังวะ
พระเจ้าอังวะจึงให้จัดพะมาคนมวยเข้ามา เปรียบกับนายขนมต้มได้กันแล้ว ก็ให้ชกกันหน้าพระที่นั่ง
และนายขนมต้มชกพะมาไม่ทันถึงยกก็แพ้ แล้วจัดคนอื่นเข้ามาเปรียบชกอีก นายขนมต้มชกพะมาชก
มอญแพ้ถึงเก้าคนสิบคนสู้ไม่ได้ พระเจ้าอังวะทอดพระเนตรยกพระหัตถ์ตบพระอุระ ตรัสสรรเสริญ
ฝีมือนายขนมต้มว่า ไทยมีพิษอยู่ทั่วตัว แต่มือเปล่าไม่มีอาวุธเลยยังสู้ได้คนเดียว ชะนะถึงเก้าคน
สิบคนจะนี้ เพราะเจ้านายไม่ตีจึงเสียบ้านเมืองแก่ข้าศึก ถ้าเจ้านายตีแล้วไหนเลยจะเสียกรุง
ศรีอยุธยา แล้วพระราชทานรางวัลแก่นายขนมต้มโดยสมควร

ภาคผนวก จ

ธรรมคดี

หมู่ แปล เรื่องต่างๆ
ชื่อ พระราชนิติ ยกศัพท์แปล
เลขที่ ๘ คู่ ๑๐๗ บัดที่ ๖๖
ประวัติ ทอฯชื่อ ๑๒/๑/๒๔๕๖

ที่

คู่

เรื่อง พระราชนิติ
นายแก้ว เปรียญ แปลจากฉบับบาฬีทุกาม จ.ศ. ๑๑๖๘

หมายเหตุ ทอฯชื่อ ๑๒/๑/๒๔๕๖

วัน ๖+๖ ศัจจุลศักราช ๑๑๖๘ ปีฉลูสัพศกมหาแก้วบาเรียรตรีวัดราชบุณะ แปลพระ

๑๑

ราชนิติจากพระบาฬีทุกามถวาย พระธรรมอุดมได้ชำระแล้วข้าพระพุทธเจ้าขุนสุนทรโวหารชำระ

๑๓

สอบ ครั้น ๗ วัน ๘+๑๐ ศัจจุลศักราช ๑๒๐๑ ปีกัญเอกศก ข้าพระพุทธเจ้าขุนชำนาญนิพนธ์รูป
ทูลเกล้า ถวายขอเดชะ

สมุคไทยด้า ตัวอักษรสีเหลือง

- เป็นการแปลยกศัพท์

อันว่าคัมภีร์อันชื่อว่าราชนิธินสารรดอันทรงไว้ซึ่งราชประโยชน์ มีอันจำเริญซึ่งปัญญาเป็นประโยชน์
ในกิริยาอันย้ายิเสยซึ่งแวงแคว้นแห่งพญาอินัน เป็นข้าศึก อันให้สำเร็จซึ่งประโยชน์ในอาตมาภาพ
ประจักษ์แห่งราชธิดี อันข้า กล่าว อันว่าข้า จักกล่าว ซึ่งคุณลักษณะ แห่งกระษัตริย์กิติ
แห่งหม่อมอำมาตย์กิติ

อันว่าพระเจ้าแผ่นดิน มีอนุราชอินันใหญ่ยิ่ง พึงพิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งหม่อมอำมาตยราชปรีทิตแลข้าเฝ้า
ทั้งหลาย ในกาลทุกเมื่อ ด้วยดี

อันว่าเจ้าแผ่นดิน พึงรู้ ซึ่งบุคคลอันมีปัญญาแลหสปัญญาได้ เหตุค่าเจรจา พึงรู้
ซึ่งผู้มีศีลวัตรอันดีแลมีได้ดี ด้วยกิริยาอันเสพลังวาศ พึงรู้ ซึ่งบุคคลอันสอาดแลมีได้สอาด

ด้วยกิริยาอันนำมาซึ่งการงานทั้งปวง พึงรู้ ซึ่งบุรุษดีแลมีดี ในกาลเมื่อไภยมี

คนวานราชธิดี พึงมละเสย ซึ่งราชบุรุษ มีสุภาวเกียจคร้าน มีจิตอันหยาบ

มีจิตอันโหดเขลา มีมารยาตรอันหยาบ อันกระทำซึ่งการอันฉิบหาย อันมีมายาพอลวง

อันมิได้สันโดด อันมิได้อาจสามารถ แลบุรุษอันกอบไปด้วยโทษ ๘ ประการ นี้มิควรจะ

ตั้งไว้ในที่ เป็นราชบุรุษ

อันว่าพระนราชธิดี อยาพึงตั้งไว้ ซึ่งฉักการ มีวาจาอันหยาบ มักยังผู้อื่นให้ฉิบหาย

มักมากในอาภิศ มิได้ชำนาญในธรรมสาตรราชธิดี แสนหกดด้วยเหตแต่ประโยชน์แห่งตนมิได้ เหน

ซึ่งประโยชน์แห่งผู้อื่นมีเจ้าแห่งตนเป็นต้น อันหนึ่งโสด' ลบหลู่คุณเจ้าว กล่าวถ้อยคำ

อันมิได้จริง ในที่อำมาตยผู้ใหญ่ มักการอันประกอบด้วยโทษ ๑ ประการ เหนบ้านดังนี้

บมิควรจะพึงตั้งไว้ในที่ เป็นใหญ่

ในเมื่ออำมาตย มีสมปฤติอันหลง อันพญาตั้งไว้ อันว่าโทษทั้งหลายตามนี้ คือหาอิศริยศ

แลบริวารยศมิได้กิติ คือฉิบหายปห่งประโยชน์กิติ คือนิริยะคามิกิติ มี แก่เจ้าแผ่นดิน

หาสงไสยบมิได้

ในเมื่ออำมาตย อันมีปัญญา อันพญาตั้งไว้ อันว่าคุณทั้งหลายสาม คือยศกิติ คือเสวยสวรรค

กิติ คือได้ซึ่งสมบัติอันอุดมโดยยุติธรรมกิติ มี แก่พญา

อันว่าราชบุรุษ กะทำ ซึ่งกามอันดีกิติ อันหนึ่งโสด ซึ่งกามอันมีดีกิติ ทั้งปวง

อันว่ากามอันกะทำดีกิติ อันว่ากามอันกะทำมีดีกิติ แห่งราชบุรุษนั้น เนื่อง ด้วยพญา

เหตุตั้งนั้น อันว่าเจ้าแผ่นดิน พึงตั้งไว้ ซึ่งอำมาตย อันมีปัญญาคุณ อันให้สำเร็จซึ่ง

ประโยชน์ในอาตมภาพประจักษ์ พังมละเสียด ซึ่งคนมีปัญหาคุมอันดำช้า อันว่าพญา พิงดั่งไว้
 ซึ่งชน อันกอบไปด้วยกระดูกแลศีลคุณ อันมีคำสั่งมิได้ไปตามอะคะตีสี่เป็นสภาวะ มีปัญหอันพิจารณา
 ด้วยดี กล่าวถ้อยคำอันเป็นที่รัก อันฉลาดในธรรมศาสตร์ราชสาตร์ ในที่ผู้พิพากษาใหญ่
 บุรุษกอบไปด้วยคุณ ประการควรตั้งไว้ในที่ เป็นผู้พิพากษาผู้ใหญ่
 อันว่าพญา พิงดั่งไว้ ซึ่งชน อันเป็นเชื้อกระดูกอันชื่อตรง อันศึกษาในกิจรักษาซึ่งราชทรัพย์
 โดยเคารพ อันรู้ซึ่งกระดูกแก้วทั้งปวง มีการอันสอาด มิได้รู้พลังพลาด มีน้ำจิตร์เป็นอันดี
 ในที่ เป็นพระคลัง บุรุษอันกอบปรด้วยของคหประการนี้ควรจะพึงตั้งไว้ในใหญ่ในพระคลัง
 อันว่าพญา พิงดั่งไว้ ซึ่งชน อันรู้ซึ่งคนอันเก่าแลใหม่ อันมีสติพละ มีกิริยาอันเหนเป็นที่รัก
 มีการอันสอาด อันอดกลั้นซึ่งความลำบาก อันฉลาดในที่ชักถามอันเลียด ในที่ เป็นนายประดู
 แลบุรุษอันกอบปรด้วยของค ๖ ประการนี้ควรจะพึงรักษาถาวร
 อันว่าพญา พิงดั่งไว้ ซึ่งชนนั้น อันมีปัญญา อันรู้เจรจา อันแก้กล่าว อันกำหนดซึ่ง
 จิตรแห่งผู้อื่น อันมีใจละเอียด อาจรูซึ่งคำมีประการอันตนกล่าว ในที่ เป็นราชทูต แลบุรุษอัน
 ประกอบด้วยคุณคหประการนี้ควรเป็นราชทูต
 อันว่าพญา พิงดั่งไว้ เพื่อชนนั้น อันฉลาดในกิริยาอันกำหนดซึ่งคำอันกล่าวคราวเดียว ยืดเขียน
 เรว มีลายมืออันงาม มีปัญหอันเรว อันรู้เจรจา อันฉลาดในลายลักษณ์อักษร ในที่ เป็น
 อาลักษณ์ บุรุษอันกอบปรด้วยคุณ ๖ ประการนี้ควรจะเป็นอาลักษณ์
 อันว่าพญา พิงดั่งไว้ ซึ่งชน อันมีปัญญา ในกิริยาอันย้ายเสียซึ่งเสนาแห่งพญาอันเป็นปัจจา
 มิตร อันมีปรกติรู้ซึ่งที่ไชยภูมิ อันหมิได้ละเสียซึ่งหมู่เสนา ในกาลเมื่อพลฉิบหาย
 อดกลั้นทุกขแลศุขกับด้วยจำวนคนก็ดี แลหมิเสนาแห่งคนก็ดี อันรู้คำภีร์เสนาางคพยูห์
 อันรู้จัดแจง ยังพลพาหณมิได้ให้ลำบาก อันกอบปรด้วยคุณคือความเพียรแลแก้กล่าว ในที่ เป็น
 ประธานแห่งเสนาแลบุรุษอันประกอบไปด้วยคุณ ๘ ประการนี้ควรที่จะเป็น เสนาบดีผู้ใหญ่
 อันว่าบุรุษ เป็นพ่อครัวแต่สืบอายุศมแห่งปู ฉลาดในการหุงต้ม รู้คำภีร์หุงต้ม
 รู้หุงต้มกอบประมาธ อยู่เป็นนิจในที่ เป็นพ่อครัว รู้ตกแต่ง อันโลกียชนสรรเสริญ
 ว่า เป็นพ่อครัวอันดี บุรุษกอบไปด้วยคุณ ๘ ประการนี้ควรจะตั้งไว้ในที่ เป็น ราชศตการก
 อันว่าบุรุษใด อันรู้ซึ่งคำภีร์แพทย์ให้จำเรียดอายุศม ฉลาดในกิริยาอันรักษา รู้ตกแต่งยามิคำภีร์แพทย์
 เป็นต้น มีปรกติเหนเป็นที่รักใคร่ ประกอบด้วยศิลาจารย์คุณอันประเสริฐ อันว่าบุรุษผู้นั้น

อันบุทคลสรรเสริญ ว่าเป็นแพทอันดี แลบุรุษกอปรไปด้วยองค ๕ ประการนี้ควรจะต้องไว้
ในที่ เปนแพท

อันว่าราชบุรุษ ยิงบุรุษนั้น รู้ธัชณาไศรยแห่งจำว อันสอาดแลไพบุลย์ อันฉลาด
อันรักษาธรรม อันรู้คำภีร์เป็นอันมาก มีโลกน้อย มีสติอันมิได้รู้หลงลืม พึงให้เฝ้าเป็นนิจ
ในที่แห่งพญาบุรุษอันกอปรด้วยคุณ ๑ ประการนี้ควรจะต้องไว้ในที่ เปนราช เสวก
อันว่าบุรุษผู้ใด อันรู้ซึ่งสาตรเภทอันน้อยอันใหญ่ ฉลาดในกิริยาอันบุชชาอันตร
กระทำซึ่ง เมตตาคัจฉริยเหตุจะเป็นแห่งพระชนม์ เปนนิจ อันว่าบุรุษผู้หนึ่ง ชื่อว่าบุโรหิต
อันว่าพญา พึงตั้งไว้เป็นอันดี ซึ่งบุรุษ มีอินทรีย์อันรักษา มีสุภาวดี ฉลาดรู้
ในภาษาทั้งหลายต่างต่าง ยินดีในธรรม เลงแลดูซึ่งหน้าแห่งจำว รู้ซึ่งศิลปสาตรต่างต่าง
อันประกอบด้วยกระดุกแลศีล อันรู้เกรงกลัวซึ่งจำว ในพระราชวัง บุรุษอันประกอบด้วยองค
๘ ประการนี้ควรจะต้องพึงใช้สอยภายในแห่งพระราชวัง

อันว่าราชบุรุษ แห่งนราธิบตีพระองค์ใด ประกอบด้วยวิจารณ์ปัญา ยินดีซึ่งการงานแห่ง
จำวยิ่งนักแก่ล้าวกกล้า ประกอบด้วยคุณคือความคิด อันว่ากิจทั้งปวง สำเร็จ
แก่นนราธิบตีนั้นบุรุษอันนำมาซึ่งประโยชน์ทั้งปวงให้สำเร็จแก่จำว เหน็บานตั้งนี้ควรจะต้องตั้งไว้ใน
ถานันครอันยิ่ง

อันว่าราชบุรุษใด ปรกอบไป ในถานันคร มีสภาวะมิได้รู้พิอลวง ซึ่งจำว มีสภาวะประพฤติ
เสียงชีวิตรเบื่อง กับด้วยจำวแห่งตน แม้เหตุว่าตนมีสามากกำลังแขนแลมีบริวารยศ เหตุนั้น
อันว่าราชบุรุษ เหน็บานตั้งนั้น ควร เพื่อจะพิทพูล ซึ่งคำอันดีก็ดี ซึ่งคำอันมิดีก็ดี
อันจะ เปนประโยชน์แก่จำวแห่งตน อันจำวแห่งตนจะได้เป็นอันยาก นำมาซึ่งความยินดีแก่จิตร

แก่จำว จำว

อันว่าบุรุษ ชะนะซึ่งคนอันดำช้า มิได้ชื่อว่าชะนะดี

อันว่าบุรุษ ชะคนมีกำลังอันน้อยให้พ่ายแพ้ มิได้ชื่อว่าบุรุษดี

อันว่าบุรุษ ชะนะซึ่งคนมีกำลังมาก ชื่อว่าบุรุษอันประเสริฐ

อันว่าพาทษ อันเจ้าชะนะ แม้นแลชะนะแล้ว มิได้ชื่อว่าชะนะดี

อันว่าบุรุษ เบียดเบียนซึ่งคนอันชะนะแล้ว มิได้ชื่อว่าคนดี

อันว่าราชปรกกกะดีทั้งหลาย ๑ ในยหนึ่ง อันว่าราชภัททั้งหลาย ๑ ก็ว่า คือจำวกดี

คืออำมาตย์ก็ดี อันติดตามซึ่งจำว คือชนบทก็ดี อันมีสัปบุษ คือคูทงหลายสาม
 อันว่าราชปรกกะติทั้งหลาย ๑ ในบทหนึ่ง อันว่าราชภักททั้งหลาย ๑ ก็ว่า คือจำวก็ดี
 คือคูน้ำแลคู เปลือกแลคูแห่งก็ดี คือประกอบไปด้วยคุณคือจะข้ามเป็นอันยาก คืออาชาก็ดี
 อันสมควรแก่โทษ คือคลังก็ดี มีสมบัติอันบริบูรณ์มิได้รู้สิ้น คือมิตรก็ดี เป็นเพื่อนในกาล
 เมื่อมีภัย อันนักปราชผู้รู้ซึ่งราชนิธิ กล่าว อันว่าองค์แห่งเมือง ๑ คือ จำวก็ดี
 คืออำมาตย์ก็ดี คือแวนแคว้นก็ดี คือคูเมืองก็ดี คือคลังก็ดี คือพลพาหะอันแก่ลั่วกล้า
 ก็ดี คือพระราชสมพันธมิตรก็ดี มีอุปการะแก่กันแลกัน อันโลกย์ กล่าวไว้ว่า
 แม้นล้าองค์ทั้งหลายมีประการอันกล่าวในเมื่อองค์อันใดอันหนึ่ง ทาลาย อันว่าสภาวะสำเร็จ
 ประโยชน์บริบูรณ์ มิได้เป็นไป แก่พญานั้น

อันว่าบุรุษผู้มีปัญญา อยาได้ปราถนา ซึ่งกิริยามิได้พร้อมเพรียงคือจะออกหากัดสยกายแล
 จิตร แก่จำวนั้น พึงกะทำ ซึ่งกิริยาอันพิจารณาเนื่องๆ อธิบายว่าราชบุรุษผู้เป็น
 ข้าราชการพึงกะทำความเพียรเพื่อจะหาองค์ที่พิกลไปนั้นให้บริบูรณ์
 ชื่ออันว่าพญา พึงปราถนา ซึ่งกิริยาอันเข้าไปใกล้ซึ่งสับุษผู้มีปัญญามีอาจารย์ เป็นต้นอันกอบปร
 ไปด้วยคุณ ด้วยอาตมแท้จริง พึงกะทำ ซึ่งอาตมะแท้จริง ให้ประกอบไปด้วยคุณคือ
 ศิลปศาสตร/มีทรงช้างแลทรงม้า เป็นต้น พึงพิจารณา ซึ่งองค์ ๖ มิอำมาตย์ เป็นต้นอันเศศ
 แต่ลำดับนั้น

อัน...นรา...

อันว่าราชธิดีผู้ประเสริฐ มีปัญญา รู้พลันซึ่งอชฌาไศรยแห่งผู้อื่น อาจเว้นเสียซึ่งคำ
 แห่งคนอันต่ำช้า ฉลาดในที่ต่างๆ มีใจอันอดกลั้น มีพระไทยอันซื่อตรง
 ทรงซึ่งทศพิธราชธรรม มิได้ริศยาซึ่งสมบัติแห่งผู้อื่น
 อันว่าพระนราธิดีผู้ประเสริฐ กระทำซึ่งกรรมคือกิริยาอันพิจารณาเป็นอันดีซึ่งกรรมมีสรร เสริฐ
 แลดีเตียนในความเพียร เป็นต้น อันประกอบไปด้วยคุณ ๖ ประการคือ สัพพันทแลมิตร
 พันธุ/และย้ายเสียซึ่งข้าศึกแลการนระรงค์ แลทาลายเสียซึ่งความรักแห่งกระษัตริทั้งหลาย
 อัน เป็นข้าศึกแลได้ซึ่งที่พึง กอบปรไปด้วยสติอันอาจคือคิดการงาน รู้ซึ่งกิริยาอันทาลายแห่งพญา
 ทั้งหลายอันอันเป็นข้าศึก อันแก่ลั่วกล้าสามาด มีปัญญาอันตั้งหมั่น อันรู้ซึ่งสิ่งลึงจับหาย
 แลจำเรียว

อันว่าพระนราธิปติผู้ประเสริฐ รู้ซึ่งคุณแห่งผู้อื่น แก่ล้ากว่า ล่องเสพผู้ใหญ่ทั้งหลายสามคือผู้มี-
ปัญญามากแลผู้มีอายุสมสูงแลตระกูลอันสูง มิได้กระทำซึ่งการอันเป็นเหตุแห่งความฉิบหายมิชนใด
แลพนั้น เป็นต้น มีปรกติพิจารณาแล้วแลกระทำ มิได้ตีเตียนท่านผู้อื่นอันมิควรแก่ตีเตียน
มิปรกติกระทำมัน ในปะติญาณแล้ว

อันว่าพระนราธิปติผู้ประเสริฐ อันรู้ซึ่งเหตุอันทำลายแห่งคนอันเป็นข้าศึก อันชนะซึ่งความโกรธ
ชนะซึ่งอันทรียมีจักขุ เป็นต้น มิได้มีมากในอาภิศ มิได้มีกลับแลเกียจคร้าน มีปรกติบริจาค
มิปรกตีสั่งสอนซึ่งทาสกรรมกรอันมิได้ฉลาดให้ฉลาด

อันว่าพญาผู้ประเสริฐ มิได้หลงลืม มิได้กระทำซึ่งกรรมทำลายเสียซึ่งเคี้ยววงแห่งเมืองและควัก
เสียซึ่งจักขุแห่งเมืองและย้ายเสียซึ่งธงไชยแห่งเมืองแลวปริตแห่งเมือง เป็นต้น มีกิริยาอันเลงแล
ดุเป็นที่รัก

นับถือซึ่งคนเป็นสัปะรุษ ประกอบไป ด้วยวัด ๑ ประการ เป็นเหตุจำเนียรแห่งสังสาระประจวบ

รู้ ซึ่งประเทศอันดีแลมิได้ตีก็ตี ซึ่งกาลอันควรแลมิได้ควรก็ได้ บาลีนี้อธิบายว่าพระราชบุตรแล
พระเชษฐาชื่อว่า เคี้ยววงแห่งเมือง/นิกปราช ราชปโรตติอันรู้ซึ่งปฏิภนแลไตรเภทชื่อว่าจักขุแห่งเมือง/
หม่อมอำมาตยราชเสปอันยังยืนชื่อว่าศีสะแห่งเมือง/ เศรษฐีคะหะบตีชื่อว่ามณฑลห้องแห่งเมือง/ฤาษีมุณี
ผู้มีปัญญาชื่อว่าธงไชยแห่งเมือง/ลูกหญิงชายแห่งคนทั้งหลายจวนสองแห่งบิดาแลมานดา/ /
จวมณฑลดวงหน้า และทำลายย้ายซึ่งบุตรธิดาผู้อื่น/ถือเอาด้วยพลการชื่อว่าทำลายซึ่งหน้าเมือง/
พลทหารแก่ล้ากว่าชื่อว่าเท้าและมือแห่งเมือง/ เหตุตั้งนั้นอย่าฟังทำลายเสียซึ่งเคี้ยววงเมืองอย่าฟัง
ควักเสียซึ่งตาเมือง/อย่าฟังหักเสียซึ่งธงไชยเมือง/อย่าฟังย้ายเสียซึ่งศีสะเมือง/อย่าฟังแหวะเสีย
ซึ่งห้องเมือง/อย่าฟังทำลายเสียซึ่งหน้าเมือง/อย่าฟังตัดเสียซึ่งเท้าและมือแห่งเมือง

บาทแห่งบาลี เป็นคำรบ ๔ อธิบายว่าพระนราธิปกับด้วยหม่อมอำมาตยข้าราชการให้ประมุขวันละสาม
เวลา คิดอ่านปฤกษากันหนึ่ง/ยังกิจการบ้านเมืองให้ราบคาบพร้อมเพรียงหนึ่ง/ถือเอาซึ่งซึ่งคำ
ส่วยและให้ซึ่งอาษาแต่ตรงสมควรหนึ่ง/นับถือผู้เฒ่าผู้แก่มีอายุสมสูงแลวัยอันสูงหนึ่ง/หมิได้เบียด
เบียนย้ายซึ่งบุตรธิดาแห่งชาวเมืองจวจจรหนึ่ง/เคยให้เคยบูชาซึ่งเทพยูดาอันรักษาภายนอกแลภายใน
พระนครให้ เป็นนิจหนึ่ง/ฟังพิทักษ์รักษาสมณพราหมณาจารย์ด้วยดีหนึ่ง/ฟังประกอบไปด้วยธรรม

๑ ประการ ดังกล่าวมานี้อย่าได้ขาด

อันว่าพระนราธิปติผู้ประเสริฐ รู้ซึ่งฉันทแห่งวาจา ฉลาดในอุบาย ฉลาดในกิริยาอันพิจารณาซึ่ง

ความสนเท่ห์ ยินดี ในทานในศีล มีกิริยาอันยิ้มก่อนแล้วและตรัสปราศรัย

อันว่าพระนราธิบดินทร์นั้น ประกอบไปด้วยหมู่คุณทั้งหลาย มีประการอันกล่าวแล้ว
ปราบแล้ว ซึ่งข้าศึกในพื้นแผ่นดินทั้งปวง ได้ บุญศิริ มี

อันว่าพญาองค์ใด ทรงไว้ซึ่งกิริยาอันสลับ เป็นนิจ ประกอบไปด้วยวิจารณ์ปัญหา
มีธรรมโฆษณานี้ มิได้ริศยาซึ่งสมบัติแห่งผู้อื่น ล่องเสพซึ่งท่านผู้เป็นครู อันว่าพญานั้น ถึง
ซึ่งศรัทธาแลบริวารยศ อันไพบุลย์

อันว่าพระนราธิบดินทร์นั้น ประกอบไปด้วยองค์ทั้งหลาย ๑ มีประการอันกล่าวแล้ว
แล้วทั้งหลาย ๑ เป็นเหตุแห่งความจำเริญในปัจจุบัน มีปัญหอันรู้ซึ่งเหตุหกประการมีฉันท-
แห่งคนอันกล่าวเป็นต้น ซึ่งคำภีร์นิติศาสตร์ ประกอบไปด้วยวิจารณ์ปัญหาในกิริยาอันจะให้ซึ่ง
รางวัลและอาชอันสมควรแก่คุณและโทษ อันว่าพระนราธิบดินทร์นั้น อัจ เพื่อจะชนะ

ซึ่งปัจจามิตรในแผ่นดิน ทั้งปวง อันว่าคุณแปด คือพระอินทแลพระอาทิตย์ก็

คือพระวายุเทวดาก็ดี คือพญายมก็ดี คือมหาสมุทรก็ดี คือพระจันทแลกรมเทวดา

แลอัมพะวะลาหกเทวดาก็ดี ฟังมี แก่พญา อันว่าพระอินท เป็นพญาแห่งเทวดา

อะนุเคราะห์ แก่เทวดาทั้งหลาย ด้วยกิริยาอันข่มขี้แลยกยอแท้จริง นั้นใจ อันว่าพระ-

นราธิบดินทร์ เสมอด้วยพระอินท ฟังอะนุเคราะห์ แก่สัตว์ทั้งหลาย ด้วยกิริยาอันข่มขี้แลยกยอ-
แท้จริง อธิบายว่าพระนราธิบดินทร์ ฟังข่มขี้แลยกยอซึ่งข้าราชการอันสมควรแก่โทษแลคุณ

อันว่าพระอาทิตย์ ยังน้ำ ค่อยให้แห้งเหือด ด้วยรัศมีแห่งตนคือร้อน ล้นแปดเดือน

นั้นใจ อันว่าพระนราธิบดินทร์ เหมือนด้วยพระอาทิตย์ ฟังน้ำไป ซึ่งของสรวัยอันบังเกิด

ในแวนแคว้นแห่งตน ด้วยรัศมีแห่งตน คือสังคหะวัตถุอันชื่อว่าสศเมธ อันว่าลม

เมื่อพัด ในกายแห่งสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ก็จรไป นั้นใจ อันว่าพระนราธิบดินทร์ ฟังรู้ซึ่งเหตุ-
อันดีแลร้าย ด้วยคนสอดแนมทั้งหลาย ดังนั้น อันว่ากิริยาอันพัดจรไปในสัตว์ทั้งปวง

เป็นจาริด แห่งลม อธิบายว่าตั้งไว้ซึ่งคนสอดแนมให้รู้เหตุดีแลร้ายชื่อว่า เป็นจาริด เหมือนด้วยลม

อันว่าพญายม ชักถาม ซึ่งคนอันเป็นที่รักก็ดี ซึ่งคนอันมิได้เป็นที่รักก็ดี

ในกาลอันถึงซึ่งควรแก่กรรม นั้นใจ อันว่าพระนราธิบดินทร์ ฟังกระทำ ซึ่งกิริยาอันให้อาชรู

โดยอันควรแก่โทษ เหมือนดังนั้น อันว่ากิริยาอันชักถาม ซึ่งคนรักแลชังแลให้ซึ่งอาชรูนี้

เปนจารีต แห่งพญายม พึงมี อันว่าพระมหาสมุทร เว้นแล้ว ซึ่งความปรากฏาแห่งน้ำ-
 อันไหลไปสู่แม่น้ำน้อย อันว่าแม่น้ำน้อยทั้งหลาย เตม ฉนใจ อันว่าพระนราธิบตี
 มิพึงปรากฏา ซึ่งทศพยทั้งปวง เหมือนดั่งนั้น อันว่ากิริยามิได้ปรากฏานี้ เปนจารีต
 แห่งสมุทร พึงมี อันว่าคนทั้งหลาย เหนแล้ว ซึ่งพระจันท อันบริบูรณ
 ขึ้นชมยินดี ฉนใจ อันว่าคนทั้งหลายทั้งปวง เหนแล้ว ซึ่งพระภักทร แห่งจำว
 ขึ้นชมยินดี เปนนิจ เหมือนดั่งนั้น เหตุดั่งนั้น อันว่าพระนราธิบตี
 เสมอด้วยพระจันท พึงสำแดง ซึ่งองค อันว่าแผ่นดิน มิปรกกะติทรงไว้
 ซึ่งสัตว์ทั้งหลายอันตีแลชั่ว ทั้งปวง เสมอกัน ฉนใจ แม้นอันว่าพระนราธิบตี
 พึงทรงไว้ ซึ่งชาวเมืองน้อยแลเมืองใหญ่แลชาวแวนแคว้นชนบท ทั้งปวง ำให้เสมอ
 เหมือนดั่งนั้น อันว่าเมม ยังน้ำทั้งหลาย ำให้ตก ล้นสิ้นเดือน ฉนใจ
 อันว่าพระนราธิบตี ยังลุธะโยธาทั้งหลาย ำให้ยินดี ด้วยของรางวัล เหมือนดั่งนั้น
 ชื่ออันว่าพญา พึงสำเนียกเมาะว่าพึงดูเยี่ยงหย่าง ซึ่งจารีตอันหนึ่ง แต่ราชสีห
 พึงสำเนียก ซึ่งจารีตอันหนึ่ง แตนกยาง พึงสำเนียก ซึ่งจารีตทั้งหลายสี่
 แต่ไก่ พึงสำเนียก ซึ่งจารีตทั้งหลายห้า แต่กา พึงสำเนียก ซึ่งจารีตทั้งหลายหก
 แต่สุนัข พึงสำเนียก ซึ่งจารีตทั้งหลายสาม แต่ลา
 อันว่าพระนราธิบตี ปรากฏา เพื่อจักกระทำ ซึ่งการงานอันใจ คือการำใหญ่กัตี
 คือการน้อยกัตี อันว่าการน้อยแลใหญ่ั้น อันว่าพระนราธิบตี พึงกระทำ ด้วยกิริยาอันปรากฏา
 เสมอกัน อันว่าจารีตอันหนึ่ง แต่ราชสีห ด้วยปการตั้งกล่าวนั้น
 อันว่าพระนราธิบตี มีปัญหา สำรวมเป็นอันตี ซึ่งอินทริยทั้งหลายมิจักหุเปนต์ัน พึงมี
 ดุจตั้งวานกยาง ยังการทั้งหลายทั้งปวง อันถึงซึ่งเทศแลกาลที่อันควร พึงให้สำเร็จ
 อันว่าพระนราธิบตี พึงสำเนียก ซึ่งจารีตทั้งหลายสี่ แต่ไก่ คือกิริยาอันตั้งก่อนคนทั้งปวง-
 กัตี คือแกลั่วกล่ำในกิริยาอันชนกัตี คือกิริยาอันจำแนกอาหารกัตี ด้วยไก่ทั้งหลายอันเป-
 เพาพันธุ คือกิริยาขึ้นเหยียบซึ่งแม่ไก่แล้วแลเสพกัตี
 อันว่าพญา พึงสำเนียก ซึ่งจารีตทั้งหลายห้า แต่กา คือกิริยาอันเสมอสธรรมกัตี
 านที่ลับ คือกิริยาอันเลงแลดูมากกัตี คือกิริยาอันเรียกญาติแล้วแลกินกัตี ซึ่งโภชน
 คือกิริยาตะแคงดาตุกัตี คือกิริยามิได้เกียจครำนกัตี

อันว่าคุณทั้งหลายนี้ หก แต่สุนัข คือสภาวะมิได้เกียจคร้านก็ดี คือมักน้อยพลันก็ดี
 คือกิริยาอันตื่นพลันก็ดี คือภักดีมั่นใจแจ่มเป็นนิจก็ดี คือกิริยาอันแก้วกล้ำก็ดี
 อันว่าลา มีปรกกะดินำไป ซึ่งภาร ในที่ลำบาก มิได้คิด ซึ่งเย็นแลร้อน มักน้อย
 เบนินจ พึงมี อันว่าพระนราธิบตี พึงสำเนียง ว่าพึงดูเยี่ยงหย่าง ซึ่งจาริตทั้งหลายสาม
 แต่ลา ด้วยประการอันกล่าวแล้วนี้ ฯ

อันว่าพระนราธิบตีองค์ใด มีปัญญา อาจประพฤษได้ ซึ่งคุณทั้งหลายนั้น ยิลิบ
 ในโลกยนี้ อันว่าพระนราธิบตีนั้น พึงชนะนะ ซึ่งข้าศึกทั้งหลายทั้งปวง อันว่าพญานั้น
 มีบุญเดชมาก จกมี

อันว่าโรคทั้งหลาย มี เหตุบริโภคน้ำมากยิ่งนักก็ดี เหตุเสพเมถุนมากยิ่งนักก็ดี เหตุอดกลั้น-
 ไขซึ่งอุจจาระแลปะสาวะก็ดี เหตุหลับก็ดี ในกลางวัน เหตุตื่นก็ดี ในกลางคืน

อันว่าอาหาร มิได้ย่อย เหตุบริโภคน้ำมากยิ่งนัก อันว่าโทษอันอาหารมิได้ย่อยนั้นแท้จริง พึงมี
 แม้นเหตุมิได้บริโภคน้ำ เหตุตั้งนั้น อันว่าบุทคล พึงบริโภคน้ำ แต่ชนะนะฯ

มีสภาวะอย่าได้น้อยได้มาก เพื่อจะยังเพลิงธาตุในท้องให้ก่กล้า

อันว่าบุทคล บริโภคแล้ว อันว่าเข้า ตั้งอยู่คือยังมีได้ซาบไป เทาใจ พึงนั่งอยู่
 ครอบนั้น อันว่าบุทคล จงกรมแล้ว ลั้นร้อยแก้ว ในลำดับนั้น พึงไสยาสน์

โดยข้างเบื้องซ้าย อันว่าบุทคล มิประโยชน์ด้วยอายุศม์อันยืน มีหน้าไว้ข้างบูรพทิศ พึงบริโภค

อันว่าบุทคล มิประโยชน์ด้วยทรพย มีหน้าจำเพาะตัดทักษิณ พึงบริโภค อันว่าบุทคล

มิประโยชน์ด้วยยศศักดิ์ มีหน้าไว้ข้างประนมทิศแท้จริง พึงบริโภค อันว่าบุทคล มีหน้าจำเพาะ

ต่ออุรทิศ อย่าพึงบริโภค อันว่ากายอันมี พึงมี แก่บุทคล อันว่าบริโภคแล้วและนอน

เบนินจ อันว่าบุทคล บริโภคแล้วและยืน มีกำลังอันจำเรียว พึงมี อันว่าอายุศม์อัน

จำเรียว พึงมี แก่บุทคล อันบริโภคแล้วและจงกรม อันว่าพญามัจจุราช คิดตาม

ซึ่งบุทคล อันบริโภคแล้วและวังแล่น

อันว่าบุทคล มีศีสะไว้ข้างบูรพทิศ หลับนอน

มีปัญญา พึงมี อันว่าบุทคล มีศีสะไว้ข้างทักษิณ หลับนอน มีอายุศม์ยืน

พึงมี อันว่าบุทคล มีศีสะไว้ข้างปะข้างปะนมทิศ หลับนอน เตือดร้อนจิตร พึงมี

อันว่าบุทคล มีศีสะไว้ข้างอุตร หลับนอน อันว่าความอันตาย พึงมี

ภาคผนวก ฉ

การที่จะเข้าทำการกับผู้ที่ต้องการเป็นผู้นำ ต้องดูให้แจ้งว่า เป็นผู้มีบุญหรือไม่ ฟาแจ้ง
ให้ก็ไป ก่อน ฟุ่งนี้จะให้คำตอบ

...ฟาแจ้งก็จับยามดูจะใครรู้ว่าห่าง เหลียงจะ เป็นผู้มีบุญหรือไม่

อันสิ้นขณะ เมื่อยกทัพจะไปตี เมืองของผ้อป้าอึ้ง ยังไม่ออกจากโปตั้งถึงน. หันเค้ เล่า
ความให้ทหารในกองทัพที่งตอนทีหนี พระเจ้าฮันอึ้งมา เสียวิโตามมาพบทหารพากลับไปโปตั้งได้
ก็เพราะเป็นฤดูหนาวน้ำมาก ขุนนางบอกว่าที่อันสิ้นข้ามไปไม่ได้ เพราะ

...วาสนาจะได้ เป็นแม่ทัพ กับบุญพระเจ้าฮันอึ้งจะได้ครอง เมืองหลวง

พระเจ้ายี่ซื่อองค์จับบุตรภรรยาเมงเตียม และพรรคพวกไปชิง เรียกเมงเตียมเข้าวัง

...เมงเตียมรู้ความดังนั้นก็ทอคาใจใหญ่แล้วว่า เสียแรงเราทำราชการชื่อตรงมาถึง
สามกษัตริย์แล้ว ซึ่งเขาไซเป็นเจ้าไม่ไว้ใจ จะให้หาตัวเราไปมาเสียนั้น กองทัพเราถึงแปดสิบหมื่น
มาทำการ ตัวทหารถึงสามสิบหมื่น ถ้าจะคิดการตั้งรับต่อสู้ก็จะได้แผ่นดินไว้ครึ่งหนึ่ง แต่เราจะ
รักษาสัตย์ไว้โดยกตัญญู คิดถึงกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ซึ่งมีพระคุณได้ชุบเลี้ยงมาแต่ก่อน ให้ลือชื่อว่าเป็น
ชายอันบริสุทธิ์ แต่พระราชบุตรสืบวงศ์กษัตริย์ ก็ได้คิดประทุษร้าย สู่เสียชีวิต คิดแล้วก็ดื่มสุรายา
พิษตาย

เตียวเหลียงจึงบอกแก่บุตรว่า อันเกิดมาในแผ่นดินแล้วย่อมปรารถนาทรัพย์สมบัติยศศักดิ์
บริวารทั่วทุกคน ใจว่าจะได้เป็นดังนี้ จะไม่มีผู้ใดปรารถนาหาไม่ได้ ทุกวันนี้บิดาเห็นว่าผู้ซึ่งได้เป็น
ดีเพราะได้มีความชอบไว้แต่ก่อน แลเป็นขุนนางผู้ใหญ่ได้บั้งที่บั้งที่อันสูงแล้วครั้งนี้มีความผิดระวางใน
ราชการต้องตีเตียนข้อความใด ๆ ในพระมหากษัตริย์ แล้วก็จะมิผู้เพ็ดทูลยุยงซ้ำเติม ให้พระ
มหากษัตริย์ลงโทษต้องถอดจากที่ยศศักดิ์ แลทรัพย์สมบัติบริวารก็เป็นสาธารณ์ไปสิ้นแลความชอบ
ของตัวซึ่งได้ทำไว้มากกว่าร้อยครั้งแม้มีผิดเป็นข้อใหญ่แต่ครั้งเดียว ก็อาจลบล้างความชอบทั้งปวง
ฉิบหายเสียสิ้น ความชั่วนั้นก็ปรากฏไปตราบเท่าลูกหลานอันผู้ซึ่งเป็นขุนนางผู้ใหญ่ นั้น เปรียบ

เหมือนจอม เมฆตั้งขึ้นมาไว้ได้อยู่นาน ก็จะเสื่อมสูญไปโดยเร็วแลซึ่งบิดามีความชอบในชั้นใต้ เป็นอันมาก ชั้นใต้มีใจกรุณาจะให้ไปกินเมือง บิดากลับเกลือกจะมีความผิดมาล้างความชอบ เสียจึงมีะยัสถ์รักษาความชอบไว้พอได้แต่ความสุข ถึงมาตราว่าจะสิ้นชีวิตจากแผ่นดิน ความชอบซึ่งทำไว้ก็จะมีชื่อปรากฏอยู่ชั่วกาลปาวสาน บุตรแลหลานซึ่งเป็นเชื้อสืบเชื้อสายจะทำราชการในชั้นใต้ไปภายหน้า ก็จะมีความเจริญเพราะความชอบซึ่งบิดาทำไว้แต่ก่อนนั้น บิดาคิดจะนี่จึงให้บิดประตู่บ้าน เสียมิได้รับแบกแลมิได้สนทนากับขุนนางซึ่งไปมาปรึกษาราชการทั้งปวง จะเอาแต่ความสุขกำจัดทุกข์ธุระทั้งปวงซึ่งผู้เป็นที่ขุนนางผู้ใหญ่ประกอบด้วยยศศักดิ์นั้น มีทุกข์ธุระ เป็นอันมาก มีความสุขน้อย ถ้าผิดพลาดลงก็จะพาความชอบซึ่งทำไว้กลับ เป็นชั่วไป

ตนจึงว่าซึ่งมีชัยชนะชวนอ่องครั้งนี้ จะเป็นความคิดแก่เราผู้เดียวนั้นหามิได้ เพราะทานทั้งปวงพร้อมใจกัน ชวนอ่องจึงพ่ายแพ้หนีไป อันพระเจ้าชั้นใต้ทุกวันนี้ น้ำพระทัยไม่เหมือนก่อนครั้นมีศึกมาชั้นใต้จึงขูข่ม เชิดชูผู้มีความชอบ แล้วไม่ขูข่ม เลี้ยงผู้มีความชอบให้สมควรเหมือนหนึ่งชั้นล้น เมื่อขณะกระทำศึกด้วยมือปาอ่องชั้นล้นชนะศึกมีความชอบนับครั้งไม่ถ้วน ชั้นใต้ก็มีความชอบ เสียมิได้ตั้งแต่ขูข่ม เลี้ยง กลับถอดชั้นล้นออกจากราชการ ทุกวันนี้ชั้นใต้ก็คิดจะหาโทษใส่พาลมาชั้นล้น อยู่มิขาด ซึ่งเรามีความชอบแต่เพียงนี้ เห็นชั้นใต้จะหายความชอบไม่ นานไปจะได้ความผิด

... ตนฮึดฟังดังนั้นจึงหัวเราะแล้วว่า ซึ่งเราแย้งเมืองกับพระเจ้าชั้นใต้นี้ ด้วยเราเห็นว่าพระเจ้าชั้นใต้มีกระแวงสงสัยผู้กระทำความชอบ คราวมีทุกข์ราชการศึกจะต้องการใช้ก็นับถือยกผู้กระทำความชอบ ครั้นบ้านเมืองราบคาบปรกติเป็นสุขแล้ว ก็ลืมผู้กระทำความชอบนั้นเสียคิดแต่จะพาลหาผิดเอาโทษ ซึ่งเราทำการชนะชวนอ่องแล้ว ครั้นจะกลับเข้าไปเฝ้าพระเจ้าชั้นใต้ ๆ ก็จะถูกยกตั้งแต่งเรา เหมือนตั้งชั้นล้นแล้วก็จะถอดเสีย

... ตนฮึดจึงตอบว่า ไซ้ข้าพเจ้าจะไม่รู้จักชอบผิดนั้นหามิได้ แต่เห็นว่าพระองค์มีกสงสัยผู้มิสติปัญญากล้าแข็ง เคลือบแคลงผู้กระทำความชอบ ไม่ขูข่ม เลี้ยงสมควรตามประเพณีกลับ เชื้อคนไม่ตีพาลเอาผิด ไม่ตั้งอยู่ในสุจริตยุติธรรม ซึ่งข้าพเจ้าคิดทำการครั้งนี้เป็นธรรมตาจะรักษสชีวิตจะว่าคิดขบถแลมิคิดก็ตามแต่พระัชชณาลัย เที่ยุเสด็จกลับไปไซ้แต่ทหารมารบกับข้าพเจ้าจึงจะสมกัน

... วันหนึ่งแพอวด เสพสุรา เมฆพุดว่าพระเจ้าชั้นเต้เลี้ยงขุนนางไม่ยั่งยืน เมื่อทำศึกอยู่
ล้วนว่ามีความชอบ ครั้นสิ้นศึกแล้วคิดแต่จะฆ่าคนดีเสียสิ้น เราจะทำราชการไปนั้นไม่ได้

... ฝ่ายยง เทียดซึ่ง เป็นใจขุนนางอยู่ในแพอวด รู้ความจริง เข้าไปว่ากับแพอวดว่าซึ่ง
ท่านจะ เข้าไปครั้งนี้ข้าพเจ้า เห็นจะมีเหตุ เป็นมั่นคง เมื่อจับชั้นล้นนั้นก็แต่งอุบายดังนี้ ยื่นพระทัยพระเจ้า
เจ้าชั้นเต้รักคนดี เมื่อมีศึก ถ้าสิ้นศึกแล้วก็ไม่ได้คิดถึงความชอบผู้ใดแม้ท่านขึ้น เข้าไปก็จะเป็น เหตุ
เหมือนชั้นล้น แพอวดจึงว่าชั้นล้นมีโทษตัวเราหามีความผิดมิได้ ถ้าไม่ เข้าไปก็จะสมคำโทษปกเกล้า
โทษ ยง เทียดจึงว่าท่านมีฝีมือ เข้มแข็งในการศึก ทั้งทแกล้วทหารก็มากกว่าหัวเมืองทั้งปวง พระเจ้า
ชั้นเต้จึงคิดสงสัย ถึงจะไม่ เป็นขบถจริงก็เกรงพระทัย หากความผิดทำอันตรายแก่ท่าน

... อยู่วันหนึ่งลวนไปหาหยินไปแล้วบอกความซึ่งพระเจ้าชั้นเต้ทำแพอวดทุกประการ
แล้วลวนไปว่าพระเจ้าชั้นเต้ถ้าไม่ได้แพอวดชั้นล้นแล้วตัวท่านสามคนนี้แล้วที่ไหนจะปราบฝอยป่าอ่องได้
บัดนี้ เป็นสุขแล้วไม่คิดถึงความชอบของเรา กลับฆ่า เสียสิ้น

เตียวเหลียงจึงว่า ท่านพูดทั้งนี้ เหมือนคนหลงลืมหรือแก่งจะลวงข้าพเจ้าด้วยตัวท่านเกิด
มาเป็นชายอุปมาเหมือนหนึ่งหงส์ จำเพาะบินไปจับได้แต่ต้นไม้ใหญ่ ชอบแต่จะหาเจ้านายไว้เป็นที่พึ่ง
ได้จึงจะควร ซึ่งจะคิดกลับไป เป็นคนจนนั้นไม่ชอบ

... หลี่โจเจียง จึง เข้าไปนั่งพูดกับกวยกองว่า ท่านพูดมานี้ดูคนไม่มีปัญญาด้วยประเพณีผู้ซึ่ง
จะทำมาหากินจงให้ต้องตามฤดู ถ้าทำผิดฤดูถึงจะมีผลก็น้อย บัดนี้พระเจ้าชั้นอ่องมีกตัญญู ไปเชิญ
ศพระเจ้าหงี เต้ขึ้นฝั่งใหม่ เหมือนอย่างพระศวกษัตริย์แต่ก่อน เพราะพวก เจ้าชั้นอ่องรู้จักพระคุณทำ
ต้องราชประเพณี ไพรฟ้าข้าแผ่นดินแลหัวเมืองทั้งปวงจึงมีน้ำใจสามัคคีด้วย เป็นอันมาก จะมีหนังสือ
ไปถึงเมืองใดก็กล่าว เกรงค่านับทุกเมือง แล้วได้ชั้นล้นไว้เป็นแม่ทัพ รู้อุบายในการศึกไม่มีผู้ใดเสมอ
ถ้าท่านรู้ที่แพ้แลชนะจงพิเคราะห์ดูการก่อนนำ เชี่ยวอาศัยวาง เรือจึงจะนับว่าเป็นคนฉลาด เมื่อ
ท่านยัง เห็นว่าฝอยป่าอ่องมีกำลังมาก จะให้ เอียนอ่องไปขึ้นก็ตามใจ แต่เราเห็นว่าคนทั้งปวงจะ
คิดท่านได้ว่านับถือคนผิด เหมือนครั้งแผ่นดินเตียวอ่องนับถือปวย เสียมกับซุยตั้งซึ่งไม่มีสติปัญญา
จงพิเคราะห์ดูให้รอบคอบว่าพระเจ้าชั้นอ่องกับพระเจ้าฝอยป่าอ่องผู้ใดจะ เป็นผู้มียุ

... ฝ่ายลองโจครั้น เห็นชั้นลิ้นยื่นมาอยู่จึงร้องว่า เตมทาน เป็นข้าพระเจ้าผอบาอ่อง หนีไป
อยู่ด้วยชั้นอ่องกลับมาขายหัว เมืองซึ่งขึ้นกับ เมืองหลวง ... เสียงก็กชั้นลิ้นได้ฟังก็หัวเราะ จึงว่า
ทานนี้ เป็นคนโหดเขลา จึงเอาผอบาอ่องเป็นที่ตั้ง ถ้าผู้มีสติปัญญาจึงจะเห็นว่าพระเจ้าชั้นอ่อง เป็นผู้
มีบุญ

... ว่าไผ่ก่องมีสติปัญญา จะได้เป็นกษัตริย์ไปหมื่นชั่ว หล่อก่อง เป็นคนอัปลักษณ์ไม่มี
พันธ์ ใจหยาบช้าหาปัญญาไม่ได้ควรที่จะฉิบหาย

... ประการหนึ่ง เราเห็นว่ามัจฉาโอบอ้อมอารีแก่คนทั้งปวง จึงเห็นว่าไผ่ก่องจะ เป็น
กษัตริย์โดยแท้

... พระเจ้าชั้นอ่องเป็นใหญ่อยู่ในเมืองโปตัง ตั้งพระทัยจะช่วยชีวิตสัตว์ คิดกำจัดทางอ้อม
ซึ่ง เป็น เลียนหนามินแผ่นดิน จึงหาผู้มีสติปัญญากล้าแก่้งในการศึก เปรียบ เหมือนผู้ขึ้นต้นไม้ ตัด
ทอนรอนกิ่งลงมาตลอด รากจะไม่ให้ล้มทับคนทั้งปวง

พระองค์ยกเข้ามาเมืองโปตังโดยง่าย ไม่ต้องรบ เพราะพระบารมีซึ่ง เมตตาแก่สัตว์พระ
ปัญญา เป็นที่ยิ่ง

ชั้นอ่อง เป็นผู้มีบุญน้ำใจนั้นโอบอ้อมอารีมีกตัญญูต่อแผ่นดิน จึงชวนกันมากำจัดผอบาอ่อง

ภาคผนวก ข

ก็เพลงห้ามมิให้ฉ่วนสุดยกทัพไปจับลิโป้

___ ก็เพลงจึงห้ามว่า ลิโป้นั้น เป็นคนกล้าแข็ง ทหารที่มีฝีมือก็มีมาก ท่านจะยกไปจับนี้ เส่าปีกับลิโป้
ยังชอบกันอยู่ เกลือกจะยกเข้าตีกระหนาบข้าพเจ้า เห็นจะเสียทางที่ การเราที่คิดไว้เห็นจะมี
สำเร็จ ขอให้ท่านไปขอลูกสาวลิโป้ซึ่ง เกิดด้วยนาง เหงียมชี่นั้นมาให้แก่ลูกชายท่าน ลิโป้กับท่านก็จะ
สนิทเข้าด้วยกัน ถึงจะคิดอ่านจับตัวเส่าปีก็ได้โดยสะดวก ฉ่วนสุดเห็นชอบด้วย^๑

ก็เพลงทัดทานว่า

"นายอย่าเพิ่งรวูวามไปเลย ฉ่ายลิโป้เป็นคนกล้าแข็งมีฝีมือเหนือคน ทั้งยังตั้งตัวเป็นใหญ่
อยู่ที่ฉิวด้วย หากมันรวมกับเส่าปีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้ว ซึ่งจะปราบมันนั้นยากนัก ข้าพเจ้า
ทราบว่ นาง เหงียมชี่ เมียลิโป้มีลูกสาวคนหนึ่ง อายุเต็มสิบห้าแล้ว นายก็มีลูกชายรุ่นราวคราว
เดียวกัน เราควรแต่งคนไปสูขอลูกสาวลิโป้มาแต่งงานกับลูกชายของนายให้เป็นญาติ เกี่ยวดองกันไว้
หากลิโป้ยอมยกลูกสาวให้ มันก็จะต้องฆ่าเส่าปีเอง นี่เป็นกลศึกซึ่งถือหลักว่า คนอยู่ห่างไกลหรือจะ
สู้คนใกล้ชิดได้"^๒

ขุนสกลห้ามมิให้โจโฉยกทัพกลับ ควรจะอยู่เฝ้าเจ้ศึกลิโป้

ขุนสกลจึงว่า เราทำการครั้งนี้ลิโป้ก็เสียที่แก่เราเป็นอันมาก จวนจะได้ตัวอยู่แล้ว ซึ่งจะ
กลับไปเสียนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าลิโป้จะมีกำลังขึ้น ถึงเราจะทำการสืบไปนั้นก็จะมีดยาว^๓

---

^๑ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๒๘๒ - ๒๘๓.

^๒ บรรณไว พัทธินัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๗ : ๔๘๒ - ๔๘๓.

^๓ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๓๔๒.

ขุนศึกที่ปรึกษาทศทวนโดยพลันว่า

"ทำเช่นนั้นหาควรไหม ข้ายลไว้เสียที่แก่เราหลายครั้งหลายหนแล้ว เสียกำลังใจเป็นอันมาก ขวัญของทหารอยู่ด้วยแม่ทัพ เมื่อแม่ทัพขวัญเสียทหารย่อมไม่มีใจสู้รบ มาตราว่าต้นกิ่งจะมีกลุบายแคไหน แต่เดี๋ยวนี้ก็ละล้าละลังแล้ว เมื่อขวัญของลี้ไต้ยังไม่กลับคืน กลุบายของต้นกิ่งก็ไม่ได้เรื่อง เราควรต้องโหมกำลังเข้าตี ก็จับตัวลี้ไต้ได้แน่ ๆ"^๔

ชิวทศทวนอ้วนเสี้ยวไม่ให้ขุนทิวออกรบกับโจโฉ

___ชิวจึงว่าแก่อ้วนเสี้ยวว่า โจโฉเป็นคนมีความคิด ได้ชัยชนะก็มีใจกำเริบ ซึ่งท่านดูเบาในขุนทิวยกข้ามแม่น้ำไปนั้น เกลือกโจโฉจะเกณฑ์ทหารมาคอยสกัดกลางทางก็จะเสียที่เปล่า อ้วนเสี้ยวได้ฟังดังนั้นก็โกรธ จึงดาชิวว่า ข้ายคนหาปัญญาไม มันคิดอ่านแต่จะทำให้เราเสียการ ชิวมิได้ตอบประการใดจึงลุกออกไปภายนอกแล้วทอดใจใหญ่ จึงว่าแก่ทหารทั้งปวงว่า ผู้ซึ่งเป็นนายทัพนายกอง แม้คิดการได้ตลอดทหารทั้งปวงก็ไม่เป็นอันตราย...^๕

ชิวทศทวนว่า

"ทำเช่นนั้นหาควรไหม เราควรจะไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองเหยียนจิง แล้วกระจายกำลังไปไว้ที่เมืองกัวต้อ จึงจะถูกหลักยุทธวิธีชั้นยอด ซึ่งท่านประมาทยกทัพข้ามแม่น้ำไป ถ้าเกิดพลาดทำขึ้นจะยกกลับไม่ได้เลยแม้แต่คนเดียว"

อ้วนเสี้ยวได้ฟังดังนั้นก็โกรธ ดาชิวว่า

"เจ้าคนเดียวพยายามทำให้ทหารเสียขวัญ และประวิงเวลาให้เสียการใหญ่ เจ้าไม่เคยได้ยิน คติของทหารบ้างหรือว่า การตัดสินใจฉบับพลัน เป็นเกียรติของทหาร"

ชิวถอยออกมาแล้วถอนใจใหญ่รำพึงว่า

^๔วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๘ : ๗๐๕.

^๕เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๔๖๓ - ๔๖๔.

"ผู้ใหญ่เฝ้าแต่ใฝ่สูง ผู้น้อยก็ต้องพลอยตาม อนิจจาแม่น้ำของโหอันกว้างไกล เราจะข้ามไปได้ละหรือ"^๖

กัวเต๋ามาให้หัววนเสี้ยวไปตีเอาค่ายโจโจ้ หลังจากโจโจ้เผาเสปียงหัววนเสี้ยว

กัวเต๋าจึงว่า ซึ่งเที่ยวคืบกับโกลาจะยกไปนั้นไม่ได้ ด้วยโจโจ้ยกมาทำการเอง ขอให้ท่านเร่งคุมทหารไปตีเอาค่ายโจโจ้ ถ้าโจโจ้รู้ก็จะรีบยกกลับมาชิงเอาค่ายไว้ การซึ่งเราทำก็จะได้ทั้งสองฝ่าย

ไม่ได้ทัพโจโจ้เข้าเผาเสปียงครั้งนี้ โจโจ้คงจะต้องนำทัพไปด้วยตนเองเป็นแน่ ฉะนั้นเวลานี้ค่ายโจโจ้จะต้องว่างอยู่ เราควรจะยกเข้าตีค่ายโจโจ้ให้แตกเสียก่อน ฝ่ายโจโจ้รู้ที่เรายกทัพเข้าตีค่ายของมัน ก็ต้องรีบยกทัพกลับมาโดยเร็ว ทำอย่างนี้จึงจะเข้าตำราขุนปิ่นล้อมเมืองวู เพื่อช่วยเมืองเตียว"^๗

ลิเตียนตั้งกระบวนทัพ ต้นฮกจู๋ทัน

จึงบอกแก่เสาปี่ว่า ซึ่งโจหยินตั้งพลทหารเป็นพยุหว่าตั้งนี้ชื่อว่าขั๊กนูนตัมโฮตั้น มีประตูแปดด้าน ถ้าผู้ใดเข้าไม่ถูกที่ก็จะแพ้ แม้เข้าถูกที่ก็มีชัยชนะ โจท ยินทำทั้งนี้ก็จริง แต่ว่าย่างหาถ่วงถ่วง ขอท่านแต่งทหารให้เข้าข้างด้านใด ดีผาออกมาข้างประตูตะวันตก ทหารโจหยินทั้งนั้นก็จะแยกเป็นอลหม่านกันไปเอง^๘

^๖วรรณไว พิศนัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑๑ : ๔๓๖ - ๔๓๗.

^๗วรรณไว พิศนัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑๒ : ๑๑๐๒ .

^๘เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก ; ๑ : ๖๕๗.

ต้นชกขึ้นไปดูบนที่สูง แล้วกลับลงมาบอกเล่าที่ว่า

"กลพยหะอย่างนี้เรียกว่า **ประแจแปดประตู** ประตูทั้งหมดนั้นมีชื่อดังนี้ ชิวเหมิน ๑, เชิงเหมิน ๑, ชังเหมิน ๑, ตู้เหมิน ๑, จังเหมิน ๑, ลือเหมิน ๑, จังเหมิน ๑, ไคเหมิน ๑, ถ้าบุกเข้าทางประตู เชิงเหมิน จังเหมิน และไคเหมิน จะได้ชัยชนะ ถ้าเข้าทางประตู ชังเหมิน จังเหมิน และชิวเหมิน จะได้รับบาดเจ็บ ถ้าเข้าทางประตูตู้เหมินกับลือเหมิน จะต้องพินาศ การตั้งทัพของโจหยิน เรียบร้อยดี เอากำลังที่เข้มแข็งไว้ตรงกลาง เราต้องยกเข้าตีทางประตู เชิงเหมิน ซึ่งอยู่มุมตะวันออกเฉียงใต้ ฝ่าออกทางประตูจังเหมินทางด้านตะวันตก ขบวนการทัพของโจหยินก็จักเกิดการสับสนอลหม่าน เป็นแน่แท้"^๙

แฮหัวตุ้นพูดกับโจโจ้ เมื่อแพ้กลของขงเบ้ง โจโจ้ตอบว่า..

"ท่านออกศึกสงครามมาช้านานแล้ว ไม่เฉลียวใจบ้างหรืออย่างไรว่าในทางแคบทุรกันดารนั้น จะต้องระวังการโจมตีด้วยไฟ"^{๑๐}

ขงเบ้ง-โลซก (ขงเบ้งรู้ทันจิวอี้ที่รับ ชิวตั้ง และชิวโฮ เพื่อจะซ่อนกลโจโจ้)

___ "ตัวท่านนี่ชื่อซึก มิได้สว่างเห็นความคิดจิวอี้ บัดนี้จิวอี้แจ้งในกลอุบายโจโจ้ ซึ่งคิดอ่านให้ชิวตั้ง กับชิวโฮทำเป็นหนีมาอยู่ด้วยจิวอี้ หวังจะได้บอกการแก่โจโจ้ อันจิวอี้เอาไว้นั้น เพราะจะคิดซ่อนกลโจโจ้ ซึ่งท่านว่ากล่าวห้ามปรามจิวอี้มิให้เอาชิวตั้งชิวโฮไว้นั้น จิวอี้แกล้งทำโกรธท่านดอก..."^{๑๑}

^๙วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑๔ : ๑๒๗๘.

^{๑๐}วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑๔ : ๑๔๐๖.

^{๑๑}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๘๒๒ - ๘๒๓.

"ท่านไม่เข้าใจเสน่ห์ฤทธิ์ของจิตวิญญาณ เพราะเหตุที่แม่น้ำใหญ่กว้างห่างไกลกัน คนสอดแนมจะมาและไปไม่ได้ง่าย จิตใจจึงใช้ชีวิตตั้งกับชิวโยแสรัง เข้ามาสวามิภักดิ์เพื่อสืบข่าวการทัพของฝ่ายเรา แม้ทัพของท่านจึงซ่อนกลให้พวกมันรายงานข่าวเท็จไป ธรรมดาการสงครามจะทำอะไรเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ ย่อมเป็นการชอบธรรมทั้งนั้น และจิตวิญญาณก็ได้ทำในสิ่งที่ชอบธรรมแล้ว"^{๑๒}

หัตถิมท้วงม้าเจียวไม่ให้รับศึกโจโจกลางแม่น้ำ

___ หัตถุขจึงว่า ซึ่งจะยกทหารไปสกัดทางเสปียงนั้นเห็นไม่ชอบ เพราะเป็นหวางกองทัพโจโจอยู่ เราคอยให้โจโจข้ามพากมาแล้ว เจ้าจงยอมไปตีสกัดหลัง เราจะคุมทหารด้านหน้าไว้ โจโจก็จะระส่ำระสาย...^{๑๓}

หัตถุขจึงว่า

"เราไม่ต้องทำเช่นนั้นก็ได้ ในตำราพิชัยสงครามสอนไว้ว่า จงเข้าตีเมื่อข้าศึกอยู่กึ่งกลางแม่น้ำ เราปล่อยให้ทหารโจโจข้ามน้ำมา กึ่งทาง แล้วท่านจงยกทหารเข้าโจมตีทางด้านใต้ ทหารโจโจก็จะจมน้ำตายหมด"^{๑๔}

กาเซียงให้ความเห็นโจโจ เมื่อม้าเจียวเจรจาสงบศึก

___ โจโจจึงบอกว่า ซึ่งเราว่าทั้งนี้ เป็นอุบายแกล้งรับคำไว้ดอก ครั้นเวลารุ่งขึ้นจึงใช้คนถือหนังสือไป...^{๑๕}

^{๑๒}วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑๖ : ๑๖๒๖.

^{๑๓}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๑๔.

^{๑๔}วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๑ : ๑๔๘๗.

^{๑๕}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๒๓.

กา เชียงตอบว่า

"อันการศึกษานั้นจะระยอต่อการลือกกลงไม่ได้ เราจึงแก่งทำเป็นตกลงด้วย แล้วชอนกลทีหลัง ฎให้หันชุยกับม้าเจียวแคลงใจกัน เราจึงสามารถจะตีพวกนี้ให้แตกไปได้"^{๑๖}

ของตงพูดกับ เล่าของถึงกลยุทธที่จะกำจัดฮันโฮ/แฮหัวชง

ของตงได้ฟังตั้งนั้นก็หัวเราะแล้วว่า ซึ่งเราแตกถอยมาที่ด้วยกลอุบายจะให้ข้าศึกเอาอาวุธแลเสบียงอาหารมารวมไว้บนค่ายประชิด เพลาค่ำวันนี้ท่านจงคอยดูเกิด เราจะยกออกตีค่ายแฮหัวชง ฮันโฮแตกไปแล้วจะให้ทหารเก็บ เครื่องศัสตราวุธแลเสบียงอาหารไว้ให้จงได้ ครั้นเวลาค่ำของตงจึงสั่งแก๊งกัจจวนว่าให้ตรวจตรารักษาด่านไว้จงมั่นคง แล้วว่าแก๊งตัดว่า วันนี้เราจะออกไปทำการ ท่านจงเฝ้าดูเราพาทหารออกไปชนเสบียงอาหารแลเครื่องศัสตราวุธ นายทหารทั้งสองได้ฟังตั้งนั้นก็ไมเชื่อ แต่เห็นแก๊งหน้าก็รับไว้^{๑๗}

"นี่เป็นอุบายของข้าพเจ้า ท่านคอยดูคืนนี้ก็แล้วกัน ข้าพเจ้าจะล้างค่ายข้าศึกให้สิ้น จะเอาเครื่องศัสตราวุธแลเสบียงอาหารมาเป็นของเรานี้ทั้งหมด อุบายนี้เรียกว่ายืมค่ายเก็บเสบียง คืนนี้จงกัจจวนตรวจตรารักษาด่านไว้ให้จงดี ส่วนแก๊งตัดนั้นจงนำทหารออกไปช่วยชนเสบียงอาหารและเครื่องศัสตราวุธกับข้าพเจ้า ส่วนทหารอื่น ๆ จงดูข้าพเจ้าทำลายข้าศึก"^{๑๘}

^{๑๖}วรรณไว พิศนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๓ : ๒๔๒๔.

^{๑๖}วรรณไว พิศนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๑ : ๒๐๑๙.

^{๑๗}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๒๔๐ - ๒๔๑.

โจโฉให้ชิลงกับอองเป้ง เป็นนายทัพรบเอาทุ่งหินชุยคืน อองเป้งปรึกษากับชิลง
 อองเป้งจึงว่า ถ้าจะข้ามไปเกลือกมณฑลจะถึงที่ บุ๊กมีข้าศึกยกมาในขณะนั้น เราจะผ่อน
 ปรนประการใด ชิลงจึงตอบว่า เมื่อครั้งชั้นลันทาศึกด้วยพระเจ้าผอบาอ๋องนั้น ก็ได้ยกพลทหาร
 ไปตั้งอยู่ริมน้ำเสียที่แก่ข้าศึกอีกจึงเอาชัยชนะได้ แลครั้งนี้เราจะยกไปตั้งค่ายรับรมน้ำนั้นกลับจะ
 แพ้ด้วยเหตุอันใด...๑๙

ชิลงตอบว่า

"เมื่อครั้งหันลันออกศึกนั้น ยิงยกกำลังไปตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำตรงข้ามข้าศึก นี้เป็นกลยุทธ์
 เรียกว่า ถึงที่ตายแต่เกิดใหม่"๒๐

ม้าเลี้ยงจะเขียนแผนที่การตั้งค่ายไปให้ขงเบ้งดู

ม้าเลี้ยงจึงทูลว่า ขงเบ้งเป็นอาจารย์อยู่รักษาเมือง ท่านยกทัพมาข้างนี้จะตั้งค่ายคูคูที่
 ทางหึ่งปวง จะต้องด้วยพิชัยสงครามหรือประการใด ขงเบ้งมิได้มาเห็นด้วย ข้าพเจ้าขอเขียนเป็น
 แผนที่ไปให้ขงเบ้งดูผิดแลชอบ พระเจ้าเล่าปี่เห็นชอบด้วยจึงว่าท่านไปเขียนเอาเถิด...๒๑

"...โจนพระองค์จึงมีทำแผนที่ในการโยกย้าย เปลี่ยนที่ตั้งค่ายไปให้ตามความเห็นของ
 ท่านสมุหนายกดูเสียก่อนเล่า"

พระเจ้าเล่าปี่ตรัสว่า

"เราพอจะรู้ตำราพิชัยสงครามอยู่บ้าง โจนจะต้องไปตามสมุหนายกด้วยเล่า"

---

๑๙ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๒๖๓.

๒๐ วรรณไว พัดไวย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๓ : ๒๔๖๖.

๒๑ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๓๔.

มาเลี้ยงดูแล้ว

"โบราณว่าไว้ว่า ฟังสองข้างยอมสว่าง ฟังข้างเดียวยอมพลั้งพลาด ขอพระองค์จง
ไตร่ตรองดูเถิด"๒๒

"ข้าพเจ้าเป็นพ่อตาของขงเบ้งชื่อซ่งเสงหงั้น แต่ก่อนเมื่อครั้งที่บุตรเขยข้าพเจ้าจะยกทัพเข้าเมืองจ๊กนั้นได้มาจัดวางกองศิลาไว้เรียกว่า ปะเจินถู (แผนผังแปดรูป) มีแปดประตูเรียกชื่อต่าง ๆ กันว่า ประตูอิ้ว ๑ ประตูเชิน ๑ ประตูซัง ๑ ประตูตู้ ๑ ประตูจิ้ง ๑ ประตูลือ ๑ ประตูจิ่ว ๑ ประตูหย่า ๑ เรียงรายกันเป็นแถวแต่ละประตูมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอส่ายทุกวันทุกเวลา มีอิทธิฤทธิ์เท่ากับทหารสิบหมื่น ครั้นเมื่อขงเบ้งจะจากไปได้สั่งข้าพเจ้าไว้ว่าต่อไปภายหน้าหากมีนายทหารเมืองง่มาติดกับอยู่ในที่นี้ ให้ช่วยพาออกไปด้วย ข้าพเจ้าอยู่บนยอดเขา เห็นท่านขุนพลเดินเข้าไปทาง "ประตูลือ (ประตูตาย) ก็คิดว่า ท่านคงมีทหารฝังดั่งกล่าวจกต้องติดกับหลงทางเป็นแน่ ปกติข้าพเจ้าก็เป็นคนใจบุญมีเมตตา จึงไม่อยากจะเห็นท่านขุนพลต้องมาติดกับอยู่ในที่นี้จึงมาช่วยพาท่านออกไปทาง ประตูเชิน (ประตูรอด) นี้แล"

ลกซุนว่า

"ท่านเรียนรู้อะไรหรือ เปล่า?"

ซ่งเสงหงั้นว่า

"เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่รู้จบ เรียนมิได้ดอก"๒๓

ฝ่ายตาแก่จึงว่า เราชื่อซ่งเสงหงั้นอยู่ในที่นี้ เป็นพ่อตาขงเบ้งเมื่อลูกเขยเราจะเข้าไปเมืองเสฉวนนั้นได้ทำไว้ด้วยวิชาการความรู้ มีประตูอยู่แปดประตู มีฤทธิ์มีเดชต่าง ๆ กันไม่รู้ที่จะพรรณานฤทธิ์ให้ท่านฟังแล้ว มีทหารไว้สิบหมื่นก็ไม่ว่า แต่เมื่อขงเบ้งจะไปนั้นสั่งเราไว้ว่าอยู่ข้างหลังนี้จะมีการใหญ่เมืองก๊กตั้งหลงเข้ามา แล้วอย่าให้เราชักพาออกมา นี้เราเห็นก็เห็นดูจึงชักพาออกมาหวังจะเอาบุญ ลกซุนจึงถามว่า ความรู้วิชาการเช่นขงเบ้งทำไว้ที่ท่านรู้หรือไม่

๒๒ วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๔ : ๒๘๑๔ - ๒๘๑๖.

๒๓ เรื่องเดียวกัน , ๒๔ : ๒๘๔๔ - ๒๘๔๕.

ตาแก่จึงบอกว่า ข้าพเจ้าไม่ได้เรียน ลกขุนได้ฟังดังนั้นก็คิดถึงคุณ จึงลงจากหลังม้ากราบตาแก่ แล้วก็ลาไป ครั้นถึงทัพแล้วก็ส่งทหารทั้งปวงสรรเสริญความคิดปัญญาของ เบ้งว่าดีนักไม่มีผู้ใดเสมอ แล้วส่งทหารทั้งปวงให้กลับทัพไป เมืองกังตัง^{๒๔}

เล่าหั่วทูลทูลทอนพระเจ้าโจโฉไม่ให้ข้ามน้ำไป เพราะเกลือกมีข้าศึกซ่อนอยู่

___ เล่าหั่วเตียวจี่จึงทูลว่า เขารู้อยู่ว่าเรายกกองทัพมา ควรหรือ เขาจะไม่จัดแจงออกมารบไหม เห็นสมติร้ายจะมีคนอยู่ ขอบ้างคอยสักสามวันก่อน แล้วจึงใช้...^{๒๕}

"ตำราพิชัยสงครามนั้น ว่าไว้ว่า จริง ๆ ปЛОม ๆ พวกมันเห็นเรายกทัพใหญ่มา มีหรือจะไม่เตรียมตัวรับศึก ขอบพระองค์อย่าทรงผลิผลลามเป็นอันขาด ควรรอดูท่าทีไปสักสามหรือห้าวันไปก่อน..."^{๒๖}

ม้าเจ็กให้คำแนะนำแก่ขงเบ้ง เรื่องการปราบพวกมาน

___ ข้าพเจ้าเห็นว่าชาวเมืองมันอ่องนั้นเป็นคนน้ำใจแข็งกระด้างนัก ไม่รู้จักเจ็บจักอาย ถึงมาตรว่าจะตีแตกไปตีร้ายมันก็จะยกมาใหม่ ถ้ามีทันรู้คิดแต่ว่าชนะมันแล้วจะกลับยกไปรบพระเจ้าโจโฉ ข้าพเจ้านี้มันจะยกไปตีเอาเมืองเรา จำจะทำจงสาหัสให้มันเกรงกลัวจงหนักก่อน จึงจะกลับไปได้^{๒๗}

"ข้าพเจ้าขอเสนอความเห็นให้ท่านพิจารณาดู อันพวกมานนั้นเป็นคนป่า น้ำใจแข็งกระด้างนัก ไม่รู้จักยอมแพ้ไปตลอดการตอก มาตราว่าเรากำหราบมันได้ในวันนี้ พรุ่งนี้มันอาจคิด

^{๒๔} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๔๔๙.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน , ๒ : ๔๑๔.

^{๒๖} วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๕ : ๒๙๐๘.

^{๒๗} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๘๘.

กบฏอีกท่านยกทัพมาถึงพวกมันแล้วจักต้องกำหราบมันได้ เป็นแน่แท้ แต่เมื่อเราเคลื่อนทัพไปตีโจผี ทางเมืองเหนือเมื่อไร พวกมันรู้ว่าเราปล่อยมือในเมือง มันจะคิดกบฏทันที ตำราพิชัยสงคราม จึงว่าไว้ว่าชนะใจเป็นเอกชนะเมืองเป็นรอง ศักใจเป็นเอก ศักทัพเป็นรอง จึงใครขอให้ท่านสมุหนายกกำหราบใจของพวกมันให้ยอมมีอภัยให้จงได้เกิด"^{๒๘}

จากอุบายของม้าเจ๊ก พระเจ้าโจยอยระวางสูมาอี้ โจจันแนะนำพระเจ้าโจยอย
— โจจันจึงทูลว่า พระองค์ตรัสนี้ก็ควรอยู่ แต่จะยกกองทัพไปบัดนี้ แม้สูมาอี้รู้ตัวเห็นเราจะทำ การยาก ขอพระองค์คิดอุบายว่าจะไปจัดแจงเมืองเสเหลียงให้สูมาอี้ ๆ สำคัญว่าจริงก็จะออกมาเผ่า ถึงนอกเมืองจะจับเอาตัวก็จะได้โดยง่าย^{๒๙}

"หากพระองค์ยังไม่แนพระทัยก็ลองใช้อุบายพระเจ้าหันโกโจตรงสร้างเสด็จประพาส เมืองหินเม็งดูก็ได้ โดยสร้างจะเสด็จประพาสเมืองอันหยง สูมาอี้จักต้องมาเผ่า เมื่อดูท่าที่ เห็นว่าเป็นขบถแน่แล้ว จงจับตัวเสียเลย"^{๓๐}

เมื่อโจจันเสียทีขงเบ้งมา จงฮิวทูลพระเจ้าโจยอยถึงความสามารถของสูมาอี้ว่าสมควรเป็น คู่รบกับขงเบ้ง

จงฮิวได้ฟังจึงทูลว่า ผู้จะเป็นนายทัพนายกองทั้งปวงให้รู้จักที่เสียที่ได้ เอาใจบำรุง ทแกล้วทหารทั้งปวง ถ้าผู้ใดมีความชอบก็ปูนบำเหน็จให้ถึงขนาด ถ้ากระทำผิดก็ให้ลงโทษตาม อาญาแม่ทัพ..^{๓๑}

^{๒๘}วรรณไว พิศนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๕ : ๒๙๓๐.

^{๒๙}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๕๑.

^{๓๐}วรรณไว พิศนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๕ : ๓๐๔๗.

^{๓๑}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๙๕.

"อันผู้ที่ เป็นนายทหารนั้น ย่อมมีปัญญาเหนือคนแต่ก็อาจด้อยกว่าคนอื่นได้ ท่านอาจารย์
ชุนบู จึงได้กล่าวไว้ว่า รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งก็ชนะร้อยครั้ง"๓๒

มาเจกหัวเราะใหญ่พลางว่า

"ท่านว่าดังนี้เหมือนความคิดผู้หญิงโดยแท้ ตำราพิชัยสงครามว่าไว้ว่า เอาตัวไว้จนที่
อันตราย บุคคลย่อมชวนชวายเป็นเพื่อความอยู่รอด หากทัพเมืองวุยตัดทางน้ำเสบียงอาหารของเรา
แล้ว ทหารทุกคนในกองทัพของเราก็ต้องสู้ตายมิใช่หรือ? ทำอย่างนี้ทหารคนหนึ่งจะมีใจสู้รบเท่า
กับคนร้อยคน ข้าพเจ้าเป็นผู้รู้แจ้งในตำราพิชัยสงคราม ท่านสมุหนายกมีปัญหาละการใด ยัง
ต้องปรึกษาหารือด้วยข้าพเจ้า ไฉนท่านจึงบังอาจขัดขวางความคิดของข้าพเจ้าเช่นนี้เล่า ?๓๓

อองเป่งว่า

"หากท่านคิดจะยกขึ้นไปตั้งค่ายบนยอดเขาจริง ๆ แล้วใช้ร ขอบได้โปรดแบ่งกำลัง
ทหารให้ข้าพเจ้าสักส่วนหนึ่ง ข้าพเจ้าจะตั้งค่ายไว้ที่ตีนเขา เป็นรูปเขาวัว หากทัพเมืองวุยก
มาก็จะรับศึกไว้ได้"

มาเจกหัวเราะแล้วจึงว่า ท่านว่าดังนี้เหมือนความคิดผู้หญิง

โบราณว่าไว้ถ้าจะรบศึกให้อยู่ที่สูง ถึงจะต่อสู้ด้วยศัตรูก็ได้เปรียบอาจเอาชนะชนะได้
โดยเร็วเหมือนฝ่าไม้ไผ่ แม้ทหารสูมาอี้ยกมาเราจะไล่ให้แตกหนีไปมิได้ก็เพราะคิดตัวเลย

อองเป่งจึงว่า โบราณว่าทำสงครามให้อยู่สูงก็ชอบอยู่ ถ้าจะตั้งอยู่บนเขานั้น ข้าศึก
ยกมาส้อมไว้ปิดทางน้ำเสียทหารเราจะอดน้ำกระหายอยู่ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจะคิดประการใด มา
เจกจึงว่า ท่านหารู้จักทำการศึกไหม โบราณว่าจะทำสงครามให้ตั้งที่ตายก่อนแล้วจึงตั้งที่เป็น แม้ข้า
ศึกล้อมเราไว้ให้ทหารทั้งปวงน้ำก็เหมือนท่าโทษใส่ตัวเอง ด้วยทหารเราอดน้ำแล้วหรือจะสู้ตาย
อยู่กับที่ ก็จะมีใจกำเริบโกรธมากขึ้น ถึงมาตรว่าคนหนึ่งก็จะสู้ได้ตั้งร้อยคน จะหักออกไปให้จงได้

๓๒ วรรณไว พัดโบทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๓๑๕๔ .

๓๓ เรื่องเดียวกัน , ๒๖ : ๓๑๘๒ .

ข้าศึกก็จะแตกกระจายไป ตัวเราก็ได้เรียนรู้ในกลสงคราม ท้าการศึกมาก็หลายสิบครั้ง ถึงมหาอุปราชาก็ได้ปรึกษาหารืออยู่เนือง ๆ เหตุไฉนตัวท่านเพียงนี้จะมาอุทธรณ์ขัดขวางเรา^{๓๔}

ตำราพิชัยสงครามว่าไว้ว่า จงตามตีข้าศึกที่ถอยหนี อย่าตามตีกบฏที่แตกพ่าย ท่านจงยกทัพไปคอยสกัดไว้ที่หุบผากี้ก เราจะไม่ยกทัพไปที่เมืองเสเสียด หากขงเบ้งเสียด ก็อย่าเข้าขวาง จงคอยสกัดชิงเอาเสบียงอาหารของมังกรดำก็จะสำเร็จด้วยดี"

เตียวคับรับคำสั่ง แล้วแบ่งทหารกึ่งหนึ่งยกไป

สูมาอี้บอกคำสั่งว่า

"เข้าชิงเมืองเสเสียด ให้เข้าทางเมืองซีเฉิง เมืองซีเฉิงแม้จะมีเขาทางแคบ แต่เป็นแหล่งส่งเสบียงอาหารของทัพเมืองจ๊ก และเป็นทางสำคัญที่จะไปสู่เมืองลำอัน เมืองเทียนชุย และเมืองซันต้ง หากเราชิงเมืองนี้ได้ อีกสามเมืองก็จะได้ด้วยดี^{๓๕}

สูมาอี้จึงว่ากับเตียวคับว่า โจโฉจะให้โจโฉยกมาทั้งนี้ปรารถนาจะแบ่งเอาความชอบของเราที่ค้างอยู่ ตัวเราเสาก็มิได้ตั้งใจที่จะเอาความชอบแต่ผู้เดียว เป็นบุญของเราที่ได้ตลอดโดยสะดวกเอง และบัดนี้โจโฉเสียดอยู่เยียน อองเป้งมาเจกสีคนแตกไปนั้น เห็นจะเข้าไปตั้งอยู่ด่านย้งเบงก้วน ครั้นเราจะยกไปตีบัดนี้เสาก็เกรงขงเบ้งจะยกทหารตีประทัບหลัง เข้าจะเสียที่ท่านจงคุมทหารยกไปตั้งสกัดอยู่กลางทางที่จะเข้าไปค่ายย้งเบงก้วน เราจะยกกองทัพไปตีขงเบ้งด้วยลจ่ากี้ก แต่ทว่าจะเดินกองทัพไปทางเมืองเสเสียดจึงจะได้ ด้วยเมืองเสเสียดนั้นขงเบ้งต้องสมเสบียงอาหารไว้เป็นอันมากเป็นที่สำคัญอยู่ ถ้าเราตีเมืองเสเสียดแล้ว ก็จะได้เมืองลำอัน เมืองเทียนชุยด้วย เพราะเป็นทางร่วมตลอดถึงกัน ถ้าแลขงเบ้งหนีมาถึงที่ท่านคุมทหารอยู่ จงยกออกตีตัดเอาเสบียงให้จงได้ เตียวคับรับคำก็ค้ำับลายกทหารไป สูมาอี้จึงแต่งให้ชินต้าชินหวงอยู่รักษาเมืองหลิวเซีย จัดแจงกองทัพแล้วก็ยกมา^{๓๖}

^{๓๔} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๖๐๘.

^{๓๕} วรรณไว พิศนาคย์ , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๓๑๒.

^{๓๖} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๖๑๔ - ๖๑๕.

ครั้นอยู่สองวันสามวันชาวบ้านบอกว่า ขงเบ้งล่าทัพไปนั้นแกล้งทำเตาเพลิงไว้ให้เห็นว่า
ทหารมากดอก สุมาอี้ก็ทอตาใจใหญ่เอามือตบอกแล้วว่า ขงเบ้งทำกลลวงเราครั้งนี้รู้มึ้นเลย ตัว
เรามีปัญญาน้อย ซึ่งจะทาศึกไป เบื้องหน้านั้นยากที่จะประมาทกลศึกของเบ้งได้ สุมาอี้ก็ยกทหารกลับ
มาเมืองลกเอี๋ยง^{๓๖}

สุมาอี้ฟังแล้วแหงนหน้ามองฟ้า พลังถอนใจใหญ่รำพันว่า

"ขงเบ้งใช้ยุทธวิธีหล่ส่ว มาหลอกเราเข้าแล้วกลัววิธีอย่างนี้เรารู้ไม่ได้จริง ๆ"^{๓๗}

"บัดนี้สุมาอี้ยกทัพมาแล้ว การณ์จวนตัวอยู่ท่านควรสั่งให้ทหารที่เตรียมจะกลับไปผลัด
เปลี่ยนอยู่สู้รบด้านทานไว้ก่อน รอให้ทหารที่เมืองซันต้งมาถึงแล้ว จึงค่อยให้ทหารเดิมกลับไป

ขงเบ้งห้ามว่า

"ทำเช่นนั้นไม่ได้ เราต้องถือคำสั่งเป็นสำคัญเมื่อมีคำสั่งออกไปแล้ว จะกลับคำอย่างไร
ได้ ทหารทุกคนต่างเตรียมตัวเตรียมใจจะกลับบ้าน พ่อแม่ลูกเมียก็คอยหาอยู่ แม้นจะมีภัยจวนตัว
ปานใดก็ตาม เราจะต้องปล่อยพวกเขากลับไป"

ว่าแล้วออกคำสั่งให้ทหารที่จะกลับไปผลัด เปลี่ยนออกเดินทางกลับได้ทันที

ทหารทั้งปวงแจ้งดังนั้นพากันซาบซึ่งใจยิ่งนึกต่างร้องตะโกนว่า

"ท่านสมุหนายกมีพระคุณ และมีเมตตากรุณาต่อพวกเราถึงเพียงนี้ พวกเราไม่ขอกลับ จะ
ขอพลีชีวิตฆาตหารเมืองวุย เพื่อทดแทนพระคุณท่านสมุหนายกให้จงได้"

^{๓๖}วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๖๘๘.

^{๓๗}เรื่องเดียวกัน , ๒๖ : ๓๓๖๔.

"หากพวกท่านต้องการอยู่ช่วยเราเรา จงออกไปตั้งค่ายอยู่นอกเมือง รอให้ทัพสุมาอี้ ยกมา จงเร่งออกโจมตีโดยฉับพลัน อย่าให้มันทันตั้งตัวได้ อย่างนี้เรียกว่ากลยุทธ์ที่ชื่อว่าศึก ที่โหดหมา"๓๙

เฮียวหงจึงว่าแก่ขงเบ้งว่า บัดนี้กองทัพสุมาอี้ยกมาเป็นการจวนตัวด้วยกันอยู่แล้ว ซึ่ง ท่านจะให้ทหารเหล่านี้ออกไปก่อนนั้นไม่ได้ ถ้าทหารเกณฑ์ผลัดมาถึงเมื่อใด จึงให้ทหารซึ่งออกนั้น ไป ขงเบ้งจึงตอบว่าตัวเราได้ออกไปแล้ว ครั้นจะคืนค่าเสียทหารทั้งปวงก็จะดูหมิ่นได้ ตัวเรายัง ถืออาชญาสิทธิ์อยู่ ถึงมาตรว่าเพลิงงพล้ำแก่ข้าศึกเราจะรักษาเราให้คงไว้ ซึ่งจะขัดเขาไว้นั้น เห็นไม่ชอบ ด้วยบิดามารดาบุตรภรรยาเขาจะคอยหากัน แล้วประกาศแก่ทหารทั้งปวงว่า ถึง กำหนดผลัดเปลี่ยนแล้วจงเร่งพากันไปเถิด

ขงเบ้งได้ฟังก็มีความยินดีจึงว่า ทหารทั้งปวงเป็นใจแก่ราชการครั้งนี้เราขอบใจนัก จึง พาทหารทั้งปวงนั้นออกไปรักษาค่ายอยู่นอกเมืองแล้วจึงสั่งว่า ถ้าเป็นกองทัพสุมาอี้ยกมาเมื่อใดก็ เร่งออกตีอย่าให้ตั้งอยู่ได้๔๐

ขงเบ้งว่า

"ตัวเราตั้งใจไว้ว่าจะให้ทุ่งราบภาคกลางกลับคืนสู่อาณาจักรของราชวงศ์หั่น แต่ฟ้าขับ ดาลาให้เป็นไปเสียดังนี้ เราคงไม่พ้นความตายในวันพรุ่งแล้ว ตลอดชีวิตของเราได้เรียนรู้วิชาการ ยี่สิบสี่เล่ม คิดเป็นหนังสือถึงสิบหมื่นสี่พันหนึ่งร้อยสิบสองคำ เป็นวิชาการว่าด้วยหน้าที่แปดประการ ของต้องห้ามเจ็ดประการ ข้อควรเกรงหกประการ ข้อควรกลัวห้าประการ เราพิเคราะห์ดูใน

๓๙ วรรณไว พิศนัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๓๓๔ - ๓๓๕.

๔๐ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๖๘๖.

หมูนายทหารทั้งปวง ไม่มีผู้ใดจะสามารถรับตำราเรานี้ได้ เห็นแต่ท่านผู้เดียวเท่านั้น ขอจงหมั่นเล่าเรียนตำรานี้ให้ชำนาญ อย่าทอดทิ้งเป็นอันขาด^{๔๑}

แล้ววง เบ็ญก็พาเกียงอุยเข้ามาที่ข้างในแล้วว่า ตัวเราตั้งใจจะบำรุงพระมหากษัตริย์ก็ ไม่สมความคิด เพราะชีวิตเราจะตายอยู่แล้ว แต่เรามีวิชาแลความรู้ แลตำราซึ่งได้เรียนมา คิดเป็นอักษรลึบทึมนี่พันร้อยสิบสองตัว คิดเป็นความยี่สิบสี่ข้อ การพิชัยสงครามแลตำราฤกษ์บน ฤกษ์ต่ำอยู่ในนั้นสิ้น เราคิดเคราะห์ดูไม่เห็นผู้ใดซึ่งมีความอุตสาหะเรียนตำราทั้งนี้ได้ เห็นแต่ท่านผู้เดียวมีสติปัญญาสุดยี่สิบสี่ข้อ ทั้งประกอบด้วยความเพียรเป็นอันมาก ควรจะรักษาตำราแลเรียนให้ชำนาญไว้ได้^{๔๒}

"อันปู่วิว เขียมคนนี่ชอบวางแผน แต่ตัดลึนใจข้าสวนขุนขิมนั้น มีแต่ความกล้าหาญ หามีสติปัญญาความคิดไม่ว่า ซึ่งมันยกทัพมาทั้งนี้ เป็นการทำงานใหญ่เกินตัวแต่เนื่องจากกำลังอีก เข็มจึงไม่ ควรดูเบา เราควรรักษาค่ายคูไว้ให้มั่นคงก่อน รอที่ให้อัจฉริยะมันอ่อนเปลี้ยลงแล้วจึงค่อยยกเข้าตี มันให้ยับ นี่เป็นยุทธวิธีแบบหย่าพู่"^{๔๓}

เตงโป้ที่ปรึกษาจึงว่า ปู่วิว เขียมคนนี่มีสติปัญญาความคิดอยู่แต่ว่าคิดอ่านรการสิ่งใดก็ หมดลอดไม่ว่า ฝ่ายขุนขิมก็กำลังมากแต่ว่าหาปัญญาความคิดไม่ว่า ฝ่ายทหารเมืองห้วยหล้ามีฝีมือ เข็มแข็ง กล้าหาญนัก เราเดินเสียดูหมั่นนั้นไม่ได้ ขอให้รักษาค่ายคูไว้ให้มั่นคง ถ้าเราเห็นกำลังข้าศึก รวงโรยลงแล้ว จึงคิดอ่านตีให้ยับ เข็มอย่าให้ทันรู้ตัวเลย^{๔๔}

^{๔๑}วรรณไว พัดโพนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๘ : ๓๔๘๘.

^{๔๒}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๑๓๔.

^{๔๓}วรรณไว พัดโพนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๘ : ๓๖๘๐.

^{๔๔}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๘๒๔.

แล้วทั้งสองฝ่ายเคลื่อนกำลังเข้าหากัน เเตงกายสังหารเข้าประจันบาน เกียงอุยขับม้าเข้าไปกลางทัพ ยกธงขึ้นโบกกองทหารของเกียงอุยก็แปรขบวนเป็นรูป "งูยาวจรดธง" ล้อมทัพ เเตงกายไว้ เสียงตะโกนโห่ร้องดังขึ้นทั้งสี่ด้าน เเตงกายไม่แจ้งกระบวนศึกก็ตกใจนัก ทัพเมืองจกยกเข้าประชิดรัดตัวเข้ามาทุกที เเตงกายพยายามตีฝ่าออกไป แต่ไม่สำเร็จ ^{๔๕}

เกียงอุยควมม้าเข้าไปในกลางกองทัพ โบกธงให้ทหารแตกกองรวมกันเข้าเป็นรูปพระยานาค เเตงกายกล้าเข้าอยู่กลางตัว เกียงอุยให้ทหารซึ่งเป็นทางนั้นวงล้อมเข้าไป ทหารอยู่ข้างนอกก็ตีม้าสอกลงฮือฮึงขึ้นแล้วร้องว่า ให้นำเเตงกายวางอาวุธเสียออกมาหาเราโดยดี ถ้าไม่อยู่เราจับตัวได้ก็จะฆ่าเสีย เเตงกายกับทหารอยู่ในที่ล้อม เห็นกระบวนศึกเกียงอุยกลับกลายมิรู้ที่จะแก้ไขประการใด ^{๔๖}

"ข้าพเจ้าเเตงกาย กล้าที่จะพูดได้ว่าต้องปล่อยขาวลือให้ข้าศึกหลงเสียก่อนแล้วจึงเข้าตีบัดนี้ข้าพเจ้าตีเมืองจกสำเร็จแล้ว ต่อไปจะเข้าตีเมืองงออีก เพราะง่ายแล้ว แต่เนื่องจากทั้งนายและพลทั้งหลายยังยึดโรยอยู่ จะทำการโดยพลันทันทียังมิได้ จึงให้ทหารสองหมื่นพักอยู่ทางตะวันตกของเมืองหลงไว้กับข้าพเจ้า ทหารเมืองจกอีกสองหมื่นตีมเกลื้อเพื่อหารายได้เลี้ยงกองทัพ พร้อมกันนั้นข้าพเจ้าได้จัดการสร้างเรือเพื่อเคลื่อนทหารไปทางลำน้ำ เมื่อการพร้อมสรรพแล้วข้าพเจ้าจะส่งทูตไปเจรจากับเมืองงอให้รู้แจ้งเห็นจริงในสถานการณ์ ซึ่งเราอาจได้เมืองงอโดยไม่ต้องทำสงครามก็ได้ ^{๔๗}

^{๔๕}วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๙ : ๓๗๘๒.

^{๔๖}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๘๗๒.

^{๔๗}วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๓๑ : ๓๙๒๖.

ข้าพเจ้า เองจ่ายของค่านี้มายังถึงจันทบุรีมาโดยปราศ ด้วยข้าพเจ้ายกทหารมาตีเมืองเสฉวน
นั้นก็สำเร็จแล้ว ครั้นจะยกทัพกลับมาโดยเร็วท้าวท้าวทั้งปวงก็บอบช้ำอิโรยนัก จะขอ
พักทหารยับยั้งอยู่ ณ เมืองเสฉวนให้ท้าวท้าวมีความผาสุกก่อน^{๔๘}

---

^{๔๘}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๙๓๓.

ภาคผนวก ข

โจโจ-ฮ้วน เลี้ยว เมื่อโจโจแพทตั้งโต๊ะไปอยู่ที่เมืองงี้หลาย

___ ทอดใจใหญ่แล้วว่าเดิมข้าพเจ้าคิดอ่านเกลี้ยกล่อมผู้คน แลบอกไปถึงท่านทั้งปวงว่า จะทำนุบำรุง การแผ่นดิน ท่านทั้งปวงเห็นด้วยจึงยกมาช่วยทำการ บัดนี้ตั้งโต๊ะตั้งเมืองหลวงเสีย พาพระเจ้า เห็นเต้และอาณาประชาราษฎร์ไปข้างหน้าทิศตะวันตก ข้าพเจ้าได้ว่าให้ท่านยกตามไปท่านก็ไม ยอม ข้าพเจ้ายกทหารตามไปได้รับท่วงกัน เป็นสามารถจนข้าพเจ้าเสียทีมาครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ ความอภัยศรัทธา ท่านทั้งปวงจะคิดประการใด จงเร่งช่วยกันคิด^๑

โจโจได้แต่ถอนใจใหญ่แล้วว่า

"เดิมข้าพเจ้าคิดอ่านเกลี้ยกล่อมผู้คน เพื่อช่วยกันปราบพวกโจรและกั๊กบ้านกั๊กเมือง ท่านทั้ง หลายล้วนเป็นผู้ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อแผ่นดิน จึงยกมาช่วยทำการ ตอนแรกข้าพเจ้ากะการไว้ว่าจะ ำให้ท่านฮ้วนสุดคุมทหารนครงี้หลาย เข้าตีเมืองเมืองจิงและชานจ้าว ส่วนหัวเมืองอื่นเข้ายึดเมืองเฉิง กาว ยึดอุซัวและรักษาเมืองต้ากู่ไว้ให้มั่นเช่นนี้ ก็เท่ากับเราควบคุมจุดยุทธศาสตร์สำคัญไว้ทุกแห่ง สำหรับท่านฮ้วน เลี้ยว นั้น ข้าพเจ้าอยากำให้คุมทหารเมืองลาหยงไปยึด เมืองตานชิวแล้วมุ่งเข้าสู่ด่านคู กวาน เพื่อให้เมืองจิงจ้าว เมืองเฉิงอี และเมืองผู่เฟิงสามหัวเมืองนี้ เกิดวุ่นวาย ข้าพเจ้าต้อง การำให้ทุกแห่งที่ทหารเราเข้ายึดครองนี้เร่งเสริมที่มั่นของตนำให้เข้มแข็ง อย่าเพิ่งออกรบ เรา ต้องทำำให้ข้าศึกจนสนเท่ห์ในกำลังของเรา และเพื่อสะดวกแก่การำจัดพวกกบฏ เช่นนี้ ชัยชนะก็จะ ตกเป็นของเราทันที แต่ทุกวันนี้ เรามัวแต่โละเลมกล่ารุก ไม่กล้าทำอะไรทั้งสิ้น นานเข้าความ ศรัทธาของประชาชนก็หมดไป ข้าพเจ้ารู้สึกอับอายขายหน้ายิ่งนัก^๒

^๑ เจ้าพระยาพระคลัง(หน), สามก๊ก, ๑ : ๑๐๑.

^๒ วรรณไว พุทธิบัณฑิต, สามก๊กฉบับแปลใหม่, ๓ : ๒๐๙.

ขุนเจ็องแนะนำให้ขุนเช็กไปตี "แจตอก" เมืองเสปียง จึงจะสามารถยึดเมืองห้อยเขาได้
ขุนเช็กจึงสั่งให้ เลิกทัพรีบยกทหารไปตีตำบลแจตอก^๓

ขุนเช็กดีใจ หัวร่อว่า พลาจว่า

"ความคิดของอาร์วีเศษแท้ ทำอย่างนี้จึงจะขยี้พวกโจรให้แหลกรานไปได้"

ว่าแล้วสั่งให้จุดไฟสัญญาณขึ้นทุกประตู ให้ทิ้งธงที่ปักไว้หน้าค่าย เพื่อพรางศัตรู แล้วสั่ง
เคลื่อนทัพลงไปทางใต้"

จิวอี้ เข้ามาหาขุนเช็กเตือนว่า

"เมื่อท่านเคลื่อนทัพใหญ่เช่นนี้ ช่องหลองคงจะยกกำลังออกจากเมืองไล่ตามฆ่าเรา เรา
ควรจะคุมทหารไว้โจมตีมันให้พร้อม"

ขุนเช็กตอบว่า

"ข้าพเจ้าเตรียมการไว้เสร็จแล้ว คินนี้เราจะต้องยึดเมืองให้ได้"^๔

เจียงไต้ เจียงงี้ให้ฮ้วนสุดไปตีเส้าปี่ก่อนโดยใช้อุบาย

เจียวไต้ เจียงงี้ว่าขุนเช็กได้พากันกำลังตั้งแล้ว ทหารที่มีฝีมือก็มาก แคนเมืองกังตั้งก็
กว้างกว่าเราอีก จะยกไปทำการก็เห็นจะไม่ได้ ขอให้ทหารยกไปตีเส้าปี่เสียก่อน ถ้าได้เส้าปี่แล้ว
ขุนเช็กก็จะอยู่ในเงื้อมมือเรา ฮ้วนสุดจึงตอบว่า เส้าปี่ตั้งอยู่ตำบลเมืองเสียวพายใกล้เมืองซีจิว
กับลิบโซบกันอยู่ เห็นลิบโซบจะยกมาช่วย กำลังเส้าปี่จะมากขึ้น เราจะทำการมิสำเร็จ จำเราจะ
คิดอ่านเกลี้ยกล่อมลิบโซบเสียก่อน แล้วฮ้วนสุดจึงให้ห็นอันถือหนังสือกับข้าวยี่สิบหมื่นดังไปให้ลิบโซบ ในหนังสือ
นั้นว่า เส้าปี่เป็นคนหยาบซำมิได้มีความสัจย์ เราจะยกไปกำจัดเส้าปี่ แม้นเส้าปี่จะมาพึ่งท่าน อย่า
ให้ท่านเอาเป็นธุระ^๕

^๓เจ้าพระยาพระคลัง(หน), สามก๊ก, ๑ : ๒๗๔.

^๔วรรณไว พัธโนทัย, สามก๊ก ฉบับแปลใหม่, ๗ : ๔๒๖

^๕เจ้าพระยาพระคลัง(หน), สามก๊ก, ๑ : ๒๗๗ - ๒๗๘.

_____ ช้วนสุดถามว่า

"ท่านจะใช้อุบายอย่างไร ขอให้บอกเราให้ทราบ"

เถียวได้เจียงจึงว่า

"อันเส้าปี่นั้นตั้งอยู่ที่เมืองเสียวพาย ง่ายที่เราจะเข้าตี ส่วนอ้ายลิโป้ตั้งอยู่ที่ซิจัว แต่ไม่ให้ทองคำแพรและเสบียงอาหารแก่ฉัน มันยอมคุมฉันเราอยู่ตลอดเวลา ถ้าเรายกไปตีเส้าปี่ อ้ายลิโป้คงเข้าช่วยเส้าปี่เป็นแน่ จึงควรที่เราจะแต่งคนนำเสบียงอาหารไปกำบังอ้ายลิโป้เพื่อตั้งมันไว้ให้อยู่กับเราก่อนแล้วเราจึงค่อยยกทัพไป อยางไรเสีย อ้ายเส้าปี่ก็จะต้องตกอยู่ในเงื้อมมือของเราโดยง่าย เมื่อจับอ้ายเส้าปี่ได้แล้ว จึงหันเข้าสู่กับอ้ายลิโป้ แคว้นซิจัวก็จะตกเป็นของเราอย่างแน่นอน"^๖

ลิโป้ปรึกษากับนางเหเจียมซีที่จะยกลูกสาวให้ลูกชายช้วนสุด

_____ นานไปช้วนสุดจะได้เป็นเจ้า ลูกเราก็จะได้เป็นใหญ่ด้วย^๗

_____ มีหวังจะได้เป็นองค์เทพบุตรไม้อ่าก็เร็ว หากลูกสาวของเราได้แต่งงานกับลูกชายของช้วนสุดแล้ว ในภายภาคหน้าลูกเรามีหวังจะได้เป็นสองเฮา แต่ทว่าข้าพเจ้ายังหาไม่รู้ไม่ว่าช้วนสุดมีลูกชายกี่คน

ลิโป้ตอบว่า

"มีเพียงคนเดียวเท่านั้น"

นางเหเจียมซีจึงว่า

"ถ้าเช่นนั้นที่ตกลง ถึงแม้ลูกสาวเราจะไม่ได้เป็นสองเฮา ซิจัวของเราก็ไม่อะไรจะ
ต้องเดือดร้อน"^๘

เถียวเจียวแนะนำให้ขุนเช็กขอกำลังโจโจยกขนานตีช้วนสุด

^๖วรรณไว พัดอินทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑ : ๕๑๐.

^๗เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๒๘๓.

^๘วรรณไว พัดอินทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑ : ๕๘๔.

เดียวเจิวจึงว่า เมืองลำหยงนั้นจำวปลาอาหารกับบริบูรณ์ ผู้คนก็มั่งคั่ง ท่านอย่าเพอ
ดูหมิ่น ขอให้ท่านมีหนังสือไปถึงโจโจ ำให้โจโจยกมาตีด้านหน้า เราจึงยกไปตีกระหนาบหลัง เห็น
อ้วนสุดจะเสียแก่เรา เป็นมั่นคง ชุนเช็กเห็นชอบด้วย...^๘

"มาตรว่าอ้วนสุดจะเพ็งแพ้ศึกมาหยก ๆ ก็ตามที่แต่อ้วนสุดยังมีทหารมากมาย เสปียง
อาหารก็อุดมสมบูรณ์เราอย่าเพ็งดูหมิ่นมัน เป็นอันขาด ข้าพเจ้าเห็นว่าเราควรจะมีจดหมายไปถึง
โจโจ ขอให้โจโจยกทัพเข้าตีทางใต้ เราจะเป็นทัพหนุน ถ้าสองฝ่ายช่วยกันคืออย่างนี้ อ้วนสุดจะ
ต้องพ่ายแพ้อย่างแน่นอน ถึงหากเราจะพลาดพลั้ง ก็ยังได้โจโจคอยประคับประคองไว้"^{๑๐}

โจโจพูดกับชุนชกถึง เหตุการณ์ที่พระเจ้าเหียนเต๋ให้เส้าปี้เป็นพระบิดลา

___ โจโจจึงตอบว่า ถึงพระเจ้าเหียนเต๋จะนับถือเส้าปี้ว่าเป็นเชื้อพระวงศ์ก็ดี อันราช
การทั้งปวงเป็นสิทธิ์อยู่แก่เราทั้งสิ้น อุปมาเหมือนอยู่ในเงื้อมมือเรา ถึงมาตรว่าเส้าปี้จะคิดทำอัน
ตรายแก่เรา ๆ จะกลัวอะไร...^{๑๑}

"ถึงเส้าปี้จะเป็นพระบิดลา แต่ข้าพเจ้าเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เส้าปี้จะต้อง
เชื่อฟังข้าพเจ้า ข้าพเจ้าตั้งใจไว้ว่าจะเอาตัวเส้าปี้ไว้ที่พระนครนี้ เป็นท่านองว่าอยากจะให้อยู่
ชิดกับพระเจ้าเหียนเต๋ เมื่อเป็นเช่นนี้ เส้าปี้ก็ต้องอยู่ในเงื้อมมือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่มีอะไร
ที่ต้องกลัวเส้าปี้เลย..."^{๑๒}

ฝ่ายโจโจตั้งมั่นอยู่ในก้าวคือ ตั้งแต่เดือนแปดจนถึงเดือนเก้า การป้องกันเริ่มอ่อนแอลง
เสปียงอาการร่อยหรอ จึงคิดอ่านจะทิ้งก้าวตอกลับพระนครชู่โต แต่ยังมีได้ตัดลันใจเด็ดขาด จึง
เขียนสาส์นไปปรึกษาความกับชุนชก ที่พระนครชู่โต

^๘เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๓๐๘.

^{๑๐}วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๑ : ๖๓๓.

^{๑๑}เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๑ : ๓๖๑.

^{๑๒}วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๘ : ๑๓๐.

ขุนชกตอบสาส์นกลับมาดังนี้

"ข้าพเจ้าได้รับสาส์นของท่านซึ่งให้พิจารณาว่ากองทัพควรจะรุกหรือถอยทัพกลับแล้ว เฝ้าที่ข้าพเจ้าทราบนั้นอ้วนเสี้ยวชุมนุมทัพไว้ที่เมืองกัวต้อ หวังจะเอาชนะเราให้จงได้ ท่านมีกำลังอันน้อยหรือจะต้านกำลังอันเข้มแข็งของอ้วนเสี้ยวได้ หากท่านต้านอ้วนเสี้ยวไม่ได้ ชัยชนะตกเป็นของศัตรู ทว่าทั้งได้ทำก็จะเกิดความเดือนร้อนวุ่นวาย แต่ที่จริงทัพของอ้วนเสี้ยว ถึงจะมีกำลังมากแต่ไม่สามารถอะไรรักษา จะนำมาเปรียบกับความฉลาดปราดเปรื่องของท่านหาไม่ได้เลย เหตุใดท่านจึงเกิดความไม่แน่ใจขึ้นเล่า มาตราว่าท่านจะมีกำลังน้อยกว่า แต่รูปการณ์ไม่เหมือนตอนที่แคว้นฉือกับแคว้นหันทำศึกกันที่เมืองสิงหยิงและเจิงเกาเลย ตอนที่ท่านยุศพื้นที่ไว้ได้อย่างมั่นคงแล้ว เสมือนคำคอศัตรูไว้มิให้รุกเข้ามาได้ ถ้าท่านไม่สามารถรุกคืบหน้าต่อไป อ้าว ก็จะต้องเปลี่ยนแปลงไป ถึงเวลาแล้วที่ท่านจะต้องใช้กลศึกอันลึกซึ้ง อย่าปล่อยให้โอกาสล่วงเลยไปเสีย ส่วนจะใช้กลศึกอย่างไรนั้น ข้าพเจ้าขอมอบไว้กับสมองอันปราดเปรื่องของท่านเองเถิด"

โจโฉได้รับสาส์นตอบ เช่นนั้นก็ดีใจยิ่งนัก สั่งให้ทูลเกล้าส่งรักษาพื้นที่ไว้ให้มั่น^{๑๓}

เล่าปี่เชิญขงเบ้งมานั่งในเรือ แล้วถามว่า

"ท่านอาจารย์ไปอย่างไรมาอย่างไรจึงมาที่นี่"

ขงเบ้งตอบว่า

"เมื่อข้าพเจ้าไปถึงเมืองกังแฮนั้น ได้ให้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมมาขึ้นบอกที่ท่าซันจิ้น คอยสกัดทัพโจโฉไว้ ข้าพเจ้าแน่ใจว่าโจโฉจะต้องไล่ตามท่านมา และท่านคงจะไม่ไปลงทางท่าเมืองกังเหลียง คงจะวกมาลงที่ท่าซันจิ้น เป็นแน่แล้วข้าพเจ้าจึงให้เสาก็รีบยกกำลังมาสมทบ ส่วนข้าพเจ้าไปที่ปากน้ำกังแฮ เกณฑ์คนยกมาช่วยท่านอีกแรงหนึ่ง"^{๑๔}

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน , ๑๒ : ๑๐๘๑.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน , ๑๖ : ๑๔๘๘.

โจโจทำอุบายลวงมัวเจียว

ฝ่ายโจโจรู้ว่ากองทัพม้าเจียวยกมาตั้งนั้น จึงจัดให้คนแก่ออกรักษาสนามเพลาะอยู่นอกค่าย แล้วสั่งว่า ถ้าแม่ทัพม้าเจียวบุกกรุกเข้ามา ก็ให้ทำเป็นหนีล่อให้ไล่ถล่าข้ามคูเข้ามาจนได้ แล้วสั่งทหารเกาทัณฑ์เตรียมตัวอยู่ในค่าย^{๑๕}

"ข้ายโจโรมันจะต้องไม่ยอมให้เราตั้งตัวมั่นอยู่ที่นี่ คงจะต้องยกมาหักค่ายเราในคืนนี้เป็นแน่ ท่านจึงชุมทหารไว้ทั้งสี่ทิศ หลอกให้พวกมันลวงเข้ามา เมื่อได้ยินสัญญาณจงลุกขึ้นเข้าตะลุมบอนพร้อมกัน เราก็จะจับอ้ายโจโรได้"^{๑๖}

เล่าปี่ยกทัพมาเอง ลกซุนห้ามขันตั้งไม้ให้ออกรบ แต่ให้คอย

___ ลกซุนจึงว่าพระเจ้าเล่าปี่ชำนาญวิชาในการศึก รบชนะมามากแล้วทหารก็มีฝีมือท่านจะออกไปรบนั้นมิได้ จงรักษาอยู่แต่ในค่ายให้มันเกิด ถ้าทหารฝ่ายเขายกมารบเหนื่อยแล้ว แดดร่อนจะหยุดคอยริมเขาแลร่ไม้เมื่อใด เราจึงจะคิดทำการรบเอง...^{๑๗}

"นับแต่เล่าปี่ยกทัพมาทางตะวันออกนี้ ได้รับชัยชนะต่อการศึกษาสงครามติดต่อกันมาสิบกว่าครั้งแล้ว จิตใจกำสั้งซึกเขม้นึก ขณะนี้เราควรรักษาที่มั่นไว้บนที่สูงอย่างนี้ก่อน อย่าหลวมตัวยกออกไปจะเสียการ พยายามทำนุบำรุงขวัญทหารไว้ ให้ช่วยกันรักษาที่มั่น แล้วคอยสังเกตการณ์ต่อไปว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง ตอนนี้พวกข้าศึกยกมาเต็มทุ่งราบ กำสั้งได้ใจนัก เรารักษาที่มั่นไว้ให้ออกรบ พวกมันก็ต้องมาร้องท้อรบ เมื่อมันมิเห็นเราออกรบ ก็จะต้องเคลื่อนย้ายไปหยุดพักตามริมเขาและร่ไม้ เมื่อนั้นแหละ เราจะคิดอุบายเอาชนะมันให้จงได้"^{๑๘}

ลกซุนให้คำปรึกษาแก่ชัตรีย์ซุนกวน เรื่องที่กษัตริย์โจโจจะยกทัพไปตีเสฉวน โดยจะขอทัพที่ จากซุนกวน

^{๑๕} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๑๗.

^{๑๖} วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๑ : ๒๐๐๕.

^{๑๗} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๓๔.

^{๑๘} วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๕ : ๒๖๑๒-๒๖๑๓.

ลกขุนจึงทูลว่า พระเจ้าโจฬมีทหารมากก็ดี และซึ่งจะให้ไปตีเมืองเสฉวนข้าพเจ้าเห็นก้ำกึ่งกันอยู่ พระเจ้าโจฬยกมารบเราครั้งนั้นก็ เป็นอริพยายามกันอยู่ บัดนี้เขาทอดทางไมตรีมาถึงเรา เราจ่าจะรับธุระเขา แต่เราว่าตริกตรงคูทวงที่ก่อน เมื่อไรเขายกมาตั้งสี่ทางเข้าตีไปเกือบใกล้ได้เมืองเสฉวนแล้วเราจึงยกไป^{๑๙}

"ขณะนี่โจฬเป็นใหญ่ในทุ่งราบภาคกลาง ซึ่งเราจะกำจัดมันเสียโดยพลันเห็นจะลำบากยากนัก หากเราไม่รับธุระเขาในครั้งนี้ เห็นที่จะต้องเป็นอริกันแน่ ข้าพเจ้าคิดว่า ทั้งเมืองวูและเมืองงอนั้นล้วนฝีมือไม่ถึงขงเบ้งด้วยกันทั้งนั้น บัดนี้เราต้องจ่ารับธุระของโจฬไปก่อน และเตรียมทัพให้พร้อมสรรพ แล้วคอยดูผลการรบของทัพทั้งสองนั้น เสียก่อนว่าเป็นอย่างไร หากทัพทั้งสองมีชัยเมืองจกยอมศิษย์ขึ้นหนัก ขงเบ้งมีอาจปรับตัวได้ทัน เมื่อนั้นพระองค์จงรีบยกทัพไปช่วยยึดเมืองจกโดยพลัน แต่หากทัพทั้งสองปราชัย เราคอยคิดอ่านกันใหม่"^{๒๐}

เตงจี้ได้ฟังพระเจ้าซุนกวนว่าดังนั้นจึงว่า ถึงพระเจ้าเสาเสียนยังเยาว์อยู่ก็ดี ขงเบ้งมหาอุปราช เป็นหลักอยู่ ท่านผู้มีปัญญาจงดำริดูเห็นว่าไมตรีข้างไหนจะยึดยาว ประการหนึ่งพระเจ้าโจฬยกไปตีเมืองเสฉวน ถ้าเมืองเสฉวนแตกแล้วท่านว่าเมืองก่งตั้งอยู่ได้แล้วหรือ ประการหนึ่งถ้าพระเจ้าโจฬยกมาตีเมืองก่งตั้งแล้ว เมืองเสฉวนมิได้ยกมาช่วย เห็นว่าเมืองก่งตั้งจะรับโจฬได้หรือ ขอท่านดำริให้ควรเถิด ข้าพเจ้าเห็นว่า เมืองเสฉวนกับเมืองก่งตั้งเป็นไมตรีต่อกันแล้วพร้อมใจกันยกไปตีเมืองพระเจ้าโจฬเห็นจะได้โดยสะดวก ข้าพเจ้าว่าทั้งนี้ เป็นความสัดดี ถ้าท่านว่าข้างเจรจาหากแคลงอยู่ข้าพเจ้าจะขอโจนลงในกระเทาะน้ำมันพิสูจน์ตัวให้เห็นเท็จแลจริง ว่าแล้วก็ลุกเดินไปทำประดุกหนึ่งว่าจะโจนลงในกระเทาะ^{๒๑}

^{๑๙} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๖๖.

^{๒๐} วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๕ : ๒๘๘๑ - ๒๘๘๒.

^{๒๑} วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๖๖ : ๔๖๘ - ๔๖๙.

ลศิฯให้แผนที่เมืองมานแก่ขง เบ้ง

___ทางไปเมืองมันอ่องนั้น ข้าพเจ้าได้เคยไปมาอยู่ที่จะขัดสนน้ำเท่านั้นข้าพเจ้ารู้ อยู่ จึง
เอาแผนที่ออกมาให้ขง เบ้งดู... ๒๒

"เมื่อข้าพเจ้าเป็นทหารนั้น ทราบดีว่าพวกม่านคิดการกบฏอยู่นานแล้ว จึงลอบส่งคนเข้า
ไปइनแดนของพวกม่าน ให้ไปสำรวจภูมิประเทศในการที่จะเดินทัพทำศึกไว้พร้อมสรรพ แล้วจึงให้
ทำแผนที่ไว้ เรียกว่า แผนที่ชี้แนะกำหราบพวกม่าน ข้าพเจ้าขอมอบแก่ท่าน ท่านลองเอาไปวิ
เคราะห์ดูเผื่อจะเป็นประโยชน์ในการยกทัพไปกำหราบพวกเหล่านี้" ๒๓

ขง เบ้งตอบ เจียงฮ้วน เมื่อ เจียงฮ้วนแนะนำให้ขง เบ้งยกทัพกลับ

ขง เบ้งจึงว่า ชัดนี้ เบ้ง เข็กกลัวเรา จึงเข้าหนีซ่อนอยู่ในที่กันดาร แม้เรายกกลับไป เบ้ง
เข็กก็จะได้เที่ยวออกตั้งตัวทำการถนัด จำเราจะยกติดตามไปจับเอาตัวให้ได้ในเวลาที่ขงบอบช้ำอยู่
จะนี่จึงจะชอบ... ๒๔

"ถ้าทำดั่งท่านว่านี่ ก็จะต้องอุบายของเบ้งเข็ก หากเราถอยทัพกลับ มันจะต้องฉวยโอ
กาสเข้าไล่ตามตีทันที เราอุตสาหกหน้ามาถึงเพียงนี้แล้ว จะกลับไปเปล่าหาไรเซ่เหตุ" ๒๕

ขง เบ้งทากล้อใจจัน

___ขง เบ้งจึงหัวเราะ ว่าเราพอใจให้จันรู้ตัวอีกจึงจะทำการถนัด เราดีเคราะห์ดูใน
ความคิดจันนั้น เห็นจะเกณฑ์ทหารมาตั้งชุมอยู่หลังเขากีสาน คอยยิงค่ายเราเป็นมั่นคง เราจึงให้
ท่านทั้งสองยกทหารไปแต่พอให้ทหารจันเห็น แม้ถึงค่ายแล้วก็หยุดทหารตั้งชุมอยู่แต่ไกล ถ้าเห็น

๒๒ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๑๘๗.

๒๓ วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๔ : ๒๙๒๙.

๒๔ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๑๘.

๒๕ วรรณไว พัดโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๒๙๘๔.

เราจุดเพลิงสำคัญขึ้นเมื่อใด ทานจตุรพิธพรออกสกัดทางไว้ แม่ทหารโจจีนแตกหนีเราไปก็ให้เปิดทางไล่ฆ่าฟันไป กว่าจะถึงค่าย โจจีนก็จะเสียทีแก่เราเป็นมั่นคง^{๒๖}

"นั่นแหละที่ข้าพเจ้าต้องการละ ข้าพเจ้าต้องการให้เขาเห็นว่าเราจะเข้าตีคืนนี้ เขาจะได้เอาทหารไปชุมนุมไว้หลังเขาฉิวาน เพื่อคอยเข้าตีค่ายของเรา เมื่อเห็นกองทัพของเราผ่านไป แล้ว ข้าพเจ้าจึงให้ทหารทั้งสองคุมทหารเดินทัพผ่านเข้าไป แต่ท่านไม่ต้องไปไกลคอยดูทำให้ดี เมื่อเห็นทหารเมืองวูเข้าโจมตีค่ายของเรา และเห็นเราจุดไฟเป็นสัญญาณขึ้น อยุ่เขียนจงนำทัพเข้าสกัดที่เขาฉิวาน ส่วนจตุรพิธพรกลับมารบที่ค่าย จงเข้าตีจับข้าศึกทันที ข้าศึกก็จะต้องเสียทีแก่เราเป็นมั่นคง และเราก็จะชนะอย่างงดงาม"^{๒๗}

สูมาฮ์ซูลพระเจ้าย่อยว่า

"ข้าพเจ้าเคยทราบซูลพระองค์แล้ว ว่าขงเบ้งจักต้องยกมาทางเมืองตันฉองเป็นแน่แท้ ข้าพเจ้าจึงให้เฮ็กเจียวไปตั้งรักษาอยู่ทางด้านนั้น แล้วการศึกก็เป็นจริงดังคาด หากมันบุกเข้ามาทางเมืองตันฉองแล้ว การล่าเสียงเสปียงอาหารของมันย่อมสะดวกดี แต่โชคยังดีที่เราให้เฮ็กเจียวกับองสงไปตั้งรักษาไว้ ทำให้มันไม่กล้าล่าเสียงมาตามเส้นทางนี้ ทางอื่นนอกนั้นเป็นทางแคบ ยากต่อการที่จะล่าเสียง ข้าพเจ้าคำนวณว่า เสปียงอาหารของทัพขงเบ้งนั้นคงจะกินได้ไม่เกินเดือนหนึ่ง ฉะนั้นมันจะต้องเร่งทำศึก ทัพเราควรตั้งรับไว้ให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ พระองค์ควรมีพระราชโองการไปสั่งให้โจจีนคอยรักษาปากทางด่านที่สำคัญเอาไว้ให้มัน อยาออกรบเป็นอันขาด อย่างนี้ไม่ถึงเดือนหนึ่ง ทัพเมืองจ๊กก็จะต้องล่า"^{๒๘}

^{๒๖} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๘๕.

^{๒๗} วรรณไว พัธโนทัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๓๑๓๕.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน , ๒๖ : ๓๒๖๙.

สุมาลีจึงทูลพระเจ้าโจยอยว่า ซึ่งกองทัพเมืองเสฉวนจะยกมาทางคันฉงนั้นขัดสนมาได้ จึงยกกองทัพกลับมาเดินทางตำบลกีสานนี้ หวังจะแยกพลทหารมาตามทางลัด ข้าพเจ้าจะแต่งทหารออกไปตั้งปิดทางลัดทั้งปวงเสียให้สิ้นอย่าให้เข้ามาได้ ถ้าข้าอยู่ประมาณสองเดือนแล้ว กองทัพของเบ้งก็จะขัดสนข้าวปลาอาหารเห็นจะเลิกไปเอง ฝ่ายเราได้ทีก็จะยกทหารโจมตีเอาเห็นจะจับตัวของเบ้งได้โดยง่าย ขอให้พี่น้องลือไปกำชับโจจั้นเสียอย่าให้ยกทหารลวงไป จงยับยั้งดูท่าที่ขึ้นเชิงของเบ้งให้แน่นอนก่อน ให้ระมัดระวังกลของของเบ้งซึ่งจะแต่งล่อวงนั้นให้จงได้^{๒๘}

"อย่าโง่งไปเลย เราให้ท่านยกทัพแบบนี้ก็เพราะได้คิดดีแล้ว เมื่อคืนนี้เราวิเคราะห์ดวงดาวบนท้องฟ้าเห็นดาวฤกษ์มีรัศมีหม่นหมองนัก เดือนนี้จักต้องมีฝนใหญ่เทมา เป็นแน่ ถึงกองทัพสุมาลีจะมีกำลังพลถึงสี่สิบล้าน ถ้าจะกล้ารุกเข้ามาในเขตอันตรายเช่นนี้ได้ การที่เราไม่ใช้ทหารจำนวนมากไปออกรบ ก็เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เราจะเอากำลังทหารส่วนใหญ่ออกไปตั้งมั่นไว้ที่เมืองฮันตั้งสักเดือนหนึ่ง รอทีให้ทัพสุมาลีถอยร่นกลับ แล้วเมื่อนั้นแหละเราจะใช้กำลังส่วนใหญ่ออกเข้ายึดมั่นเสียทันที ไม่ต้องเสียแรงมาก ๆ ให้ป่วยการเลย เรามีทหารเพียงสิบหมื่นก็สามารรถเอาชนะกองทัพสี่สิบล้านของสุมาลีได้"^{๓๐}

ขงเบ้งจึงว่า เป็นไฉนท่านท่านมาวิตกจะนี้เล่า เราทาลวงท่านให้สุมาลีมาเสียไม่ ถึงมาตรว่าท่านไปเสียที่แก่ข้าศึกมาเราก็มีเอาโทษ อองเป้งเตียวหงี้ก็อาจจะรับแต่อ่อนวอนของเบ้งเป็นหลายครั้ง ขงเบ้งจึงว่าท่านอย่าวิตก อันเราเข้าไปครั้งนี้ด้วยเราวิเคราะห์ดูในอากาศเห็นดาวฤกษ์มีรัศมีหม่นหมองนัก ในเดือนนี้จะมีฝนฟ้าใหญ่ตกเป็นหลายวัน เราเห็นว่ากองทัพสุมาลีจะลวงแดนเข้ามาได้ ด้วยน้ำป่าจะหนักมาท่วมทหารสุมาลีก็จะกลับไปเอง เราจึงให้ทหารท่านไปแต่่น้อย ครั้นจะให้ไปมากก็จะลำบากเสียเปล่า ตัวเราก็จะไปช่องสุมทหารเมืองฮันตั้งไว้ให้พร้อม ถ้าสุมาลีถอยทัพแล้ว เราก็จะยกทหารออกโจมตีข้าหลังไป มีพิกให้ยากแก่ทแล้วทหาร กองทัพเมืองลกเอี้ยงก็จะเสียแก่เรา อองเป้งเตียวหงี้ก็มีความยินดีค้ำับแล้วก็ยกทหารไป^{๓๑}

^{๒๘} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๖๔๘ - ๖๔๙.

^{๓๐} วรณไว พัทธินัย , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๖ : ๓๓๓๔.

^{๓๑} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) สามก๊ก , ๒ : ๖๖๓.

"แม้จูกัด เขียนจะ เสียทีแก่เราในขั้นนี้ แต่ เมืองฉิวจวนมีข้าวปลาอาหารบริบูรณ์นัก และ ทพเมืองงอกก็ไปตั้งอยู่ ณ เมืองอันฟางเป็นรูปเขาคีโค มาตราว่าเราล้อม เมืองมันไว้วังสี่ด้านตั้งที่ มันก็จักต้องพยายามรักษาเมืองไว้ให้ได้นานที่สุด ถ้าเราจะ เร่งหัก เมืองมันจักต้องล้มตาย และ หากทหารเมืองงอกจะยกมาตีหลังเรา เขาก็จะ รุนววยใหญ่ เราจึงควรล้อมไว้แต่สามด้าน เปิดด้านทิศ ใต้ไว้เป็นทางให้ข้าศึกถอยหนีไป ถ้ามันหนีออกจากเมืองแล้วเราจึงให้ทหารไล่ติดตาม เห็นจะได้ชัยชนะ เป็นแน่ อันทัพเมืองงอกนั้น มาแต่ทางไกล เสี่ยงอาหารคงไม่บริบูรณ์ เราเพียงยกกองทัพไป สกัดอยู่ข้างหลัง ไม่ทันต้องเข้าตี ข้าศึกก็สะดุ้งตกใจหนีไปเอง"^{๓๒}

จงโษยจึงว่าแก่สุมาเจียวว่า ในเมืองฉิวจวนนี้ข้าวปลาอาหารยังบริบูรณ์อยู่ ถ้าเราจะล้อม ไว้เห็นจะไม่ขัดสนเสียดาย เกรงแต่ทหารเมืองกังกตั้งจะยกมาตีทัพหลัง เขามาเราจะ รุนววย ซึ่ง เราจะล้อมไว้ทั้งสี่ทิศนั้นจะ เสียการ จะขอให้ล้อมสามด้านเปิดข้างทิศใต้ไว้ ถ้าหนีออกจากเมือง แล้วเราจึงให้ทหารไล่ติดตามรบนุกบั้นให้จงสามารถ เห็นจะได้ชัยชนะฝ่ายเดียว กองทัพเมืองกังกตั้ง นั้นมาทางไกลจะได้ เสี่ยงอาหารมากน้อย ซึ่งจะส่งอีกมานั้นเห็นจะไม่ทัน ขอให้ยกกองทัพไปสกัด อยู่ข้างหลัง ยังมิทันเข้าตีก็จะสะดุ้งตกใจหนีไปเอง"^{๓๓}

^{๓๒} วรรณไว พิศนาคย์ , สามก๊กฉบับแปลใหม่ , ๒๙ : ๓๖๓๔.

^{๓๓} เจ้าพระยาพระคลัง (หน) , สามก๊ก , ๒ : ๔๕๐.

ภาคผนวก ๗

พระบรมราชโองการในการตัดสินคดีของมรดกมสัง

... ละครลากการทั้ง ๔ นี้ดูหนึ่งผู้จารขังสือ ยันมิได้รู้บาสิ แลจะได้รู้รอบคอบนั้นหามิได้
ถ้าแลเขาติดตัวนี้ แลผู้ปรับมาว่าแต่ขันธอันเดียว ท่านยังจะยอมรับเอาทฎา

แลขันธแห่งสัตว์ทั้งปวง ๔ ประการ คือ รูปขันธ ๑ สญาขันธ ๑ เวทนาขันธ ๑ สังขาร
ขันธ ๑ วิชาณขันธ ๑ ดังนี้รูปขันธ ๑ นามขันธทั้ง ๔ จึงทำให้เกิดโทษจึงกระทำโทษแก่รูปขันธอัน ๑
แลรูปขันธนั้นมี ๓๒ ประการ แลพระพุทธิเจ้าตรัสเทศนาไว้ให้นับแต่เกษาจนถึงมิกุลองคัง แลรูปทั้ง
๓๒ อยู่ด้วยกัน จึงว่ากรรม ๓๒ ประการในรูปขันธ

มะรอกมีแผลถึง ๑๑ แห่ง ให้รูปขันธอันมีกรรม ๓๒ เป็นเหตุด้วยกัน ต้องอายุการเหตุ
แต่ละแห่ง ๆ ทุกแห่ง แห่งสัตว์นั้น มีอายุการไว้ว่าแวกผม ศาสสองคนเหตุอันใดจึงว่าศาสนสองคนเหตุ
ว่าเมื่อประสูตินั้น ผมนี้เป็นที่ยิ่งกว่ารูปทั้งปวง แลได้เอาเครื่องจกตกแต่งทั้งปวงนั้นขึ้นตั้งไว้ อนึ่ง
เมื่อจะประสูตินั้นเสอาชาติทั้งปวงได้เห็นก็ยินดีนิก แลเหตุตั้งนั้นจึงว่าศา ๒ คน

แลหน้าผากแตกศา ๔ คลดจเดียว เหตุใดจึงว่าศา ๔ คล สัตว์ทั้งปวงเมื่อประสูตรแล้ว
นั้น ครันชำระสระสรงสำเร็จแล้ว เทพยูดามาเขียนหน้าผากหมายไว้ เหตุตั้งนั้นจึงว่าศา ๔ คน

แลคิ้วขาดศา ๔ คน คิ้วนี้เป็นที่เสนหะแห่งจกษุคนทั้งปวง เหตุตั้งนั้นจึงว่าศา ๔ คน

หูขาดไปตามร้นั้นก็ศา ๓ คน เหตุเสียงอันใดอยู่ที่สับจกษุมิได้เห็นก็ได้ยิน เหตุตั้งนั้นจึง
ว่าศา ๓ คน แลตาชวบอดศา ๘ คน ตาชวบอดศา ๖ คน เหตุใดจึงปรับฉนี้

ประเวณีมือข้างขวายิ่งกว่ามือซ้าย ผู้มีขญาจึงปรับฉนี้ หูขวาวันศา ๔ คน หูซ้ายวันศา
๓ คน เหตุใดหูขวาจึงยิ่งกว่าหูซ้ายนั้น เมื่อพราหมณ์ทำบมดุนั้น ครันเอาออกส่งขันด้วยมือขวา
ครันรับก็รับด้วยมือขวา เมื่อแลศักดิ์ที่ดหูขวา เหตุใดนั้นจึงว่าหูขวาศา ๔ คน

แตกหน้าศา ๓ คน เหตุใดจึงว่าศา ๓ คน เหตุว่าสัตว์ทั้งปวงรุ่งขึ้นจากนอนแล้วเอาน้ำล้าง

หน้าแล้ว เอาเครื่องหอมอบรม เหตุจะให้คนทั้งปวงรักใคร่ศรัทธาเหตุตั้งนี้จึงว่าค่า ๓ คน
แลศรีปากข้างบนขาดค่า ๒ คน ฝีปากตำค่า ๑ คน เหตุใดจึงปรับดังนี้ ผู้อยู่บนสูงกว่าผู้
อยู่ต่ำ

ศรีปากบนเป็นค่า ๒ คน ศรีปากต่ำเป็นค่าคน ๑ หน้าฟัน	บน	]	๑
	หักค่า	]	
	ล่าง	]	๒

แลลิ้นขาดค่าคน ๑ คน เหตุอยู่ที่ลิ้นรูปนั้นมิได้เสีย แต่ทว่ากินสิ่งใดอาศัยลิ้นจึงรู้รส จึง
ปรับ เป็นค่าคน ๑

แลกายลำบากอยู่นั้นค่า ๑๕ คน เหตุใดจึงปรับค่า ๑๕ คนนั้น อุประมาตุจตั้งพยุหนักพดถูก
ต้นไม้หักรากล้มลง จตายก็มีตายจเป็นก็มีเป็น ๆ คนลำบากอยู่ จะทำมาหากินก็มิได้ จึงปรับ เป็น
ค่า ๑๕ คน

แลซึ่งมสังคิมรอดมีแผล ๑๑ แห่งนั้นให้ปรับเป็น ๔๒ คน ถ้าเป็นเหล็กปรับ ๒๐๐
ซึ่ง ให้เป็นสินไหมแก่มรอด...๑

ภาคผนวก ๗

ปัญหาธรรมของเจ้าเมืองต่าง ๆ และคำวิสันนาของพระเจ้าธรรมเจดีย์

ปัญหาธรรมของพระเจ้าศรีอยุธยา "ชมภูทวีปนี้ มีต้นไม้ต้นหนึ่ง มีใบเท่าใจ แลดอกไม้
ไม้สิ่งใดอันใหญ่กว่าดอกไม้ทั้งปวงใบไม้สิ่งใด จะ เป็นใหญ่กว่าใบไม้ทั้งปวง..."^๑

พระเจ้าธรรมเจดีย์จึงวิสันนาว่า

ซึ่งไม้ต้นหนึ่งมีชื่อบนนั้น ไม้งามชมภูทวีปนี้ แรกขึ้นมานั้น เป็นสองใบมากแล
ว่าดอกไม้สิ่งใดใหญ่ นั้น คือว่าดอกไม้หนึ่งก็ดีหลายดอกก็ดี ครั้นเอามาร้อย
เข้า เป็นมาลัยแล้ว เอาไว้เหนือ เกษาใช้ก็ว่าดอกไม้อันนั้น เป็นใหญ่แล
ว่าใบอันใด เป็นใหญ่ คือใบไม้สิ่งใด ๆ ก็ดี ครั้นเอามาเย็บกรองแล้ว
แลเอามุงไว้ที่สูง แลได้ร่มอันนั้นผู้ดี เหน็จเข้าอาศรัยได้ แลได้อยู่สูง
แล้วเอาใบไม้อันนั้น เป็นใหญ่แล ^๒

---

^๑ หอสมุดวชิรญาณ, พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เลขที่ ๔๙ เล่ม ๒๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ปัญหาธรรมของพระเจ้าอังวะ " เมืองหงสาวดีนั้นมีปลาเป็นหลายพัน ปลาหนึ่งกินมีรส ยิ่งกว่าปลาทั้งปวง คือปลาลิ้นใจสัตว์รักษาภาพงามกว่าสัตว์ภาพทั้งหลาย คือสัตว์ผู้ใด อนึ่งนาห้วยหนอง คลองบึงบางสระบ่อน้ำพุ น้ำขอนทั้งปวงนั้นแล น้ำสิ่งหนึ่งกินมีรสกว่าน้ำทั้งหลายนั้นคือน้ำลิ่งใจ...^๓

พระเจ้าธรรมเจดีย์ทรงวิชันนาว่า

ปลาลิ่งใจมีรสกว่าปลาทั้งปวงนั้น คือปลาข่า ๆ ก็รู้ตัวว่ากินตายแล้ว
 หมิคิดแก่ชีวิตรแลยังบังอาจ เอาปลาข่ามากินให้ได้ กินแล้วก็ถึงแก่ความ
 ตายเอง เอาชีวิตรมาแล้วกรศปลาข่านั้น แลจึงว่าปลาข่านี้กินมีรส กว่า
 ปลาทั้งปวงแล อนึ่งสัตว์รักษาผู้ใด ยันงามกว่าสัตว์ทั้งปวงนั้นคือสัตว์รักษา
 ยันมีผิวอยู่แล้ว แลมีชายยันยินดีสว่างประ เวนีย์ทานนั้น หมิฟังคำพระพุทธ
 เจ้าสังฆรวไว้ในลิกขาบท จะตกพรหมกใหม่ทนทุกข์ เวทนาอยู่ลำบากนัก
 แลชายผู้นั้นหมิฟังบังอาจลวงประ เวนีย์ทาน ให้ได้ทุกข์แลสัตว์ภาพนั้นงาม
 ยิ่งกว่าสัตว์ภาพทั้งปวงแล อนึ่งอันว่าน้ำลิ่งใจมีรสกว่าน้ำทั้งปวงคือน้ำ
 สุราแลผู้จะกิน หมิได้ฟังคำสั่งรพระพุทธเจ้า ว่าให้เว้นเสียอย่ากินน้ำ
 สุรา ครันผู้ได้กินจะไปตกนรกทนทุกข์ เวทนายิ่งนัก ครันพ้นขึ้นมาแล้ว
 จะ เป็นยักษห้าร้อยชาติ เป็นสุนัขห้าร้อยชาติ แลจะเป็นคนบ้าจะนับชาติ
 หมิได้ ผู้นั้นก็หมิฟังยังคนกินน้ำสุรา ให้ได้ทุกข์ จึงว่าน้ำสุรานั้น มีรสกว่า
 น้ำทั้งปวง ^๔

^๓ เรื่องเดียวกัน.

^๔ เรื่องเดียวกัน.

ปัญหาธรรมของพระเจ้าสังกาทวีป

สัตว์จำพวกหนึ่งเอาหนึ่งเป็นปีก สัตว์พวกหนึ่งเอากระดูกเป็นปีก สัตว์
 เหล่าหนึ่ง เอาขนเป็นปีก นกหมู่หนึ่งกินในบ่วงตายในบ่วง นกหมู่หนึ่ง
 กินนอกบ่วงตายในบ่วง นกหมู่หนึ่งกินในบ่วงตายนอกบ่วง นกหมู่หนึ่ง
 กินนอกบ่วงตายนอกบ่วง อนึ่งมามีดไปรุ่งเรือง อนึ่งไปมีดมามีด อนึ่ง
 มารุ่งเรืองไปก็รุ่งเรือง อนึ่งไปรุ่งเรืองมามีด อันหนึ่งบุทคล ๓ จำพวก
 มิได้สร้างกุศลได้กุศล สิ่งใดจะหนักกว่าหนักสิ่งใดจะเบากว่าเบา อนึ่ง
 พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญว่าอันใดเป็นที่ยิ่ง เป็นปฤษนา ๑๔ ประการ
 อนึ่งเลข ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ นั้นจะได้แก่ขันใด อนึ่งคาถา ๓
 บท ว่าไว้ยังมีครบ ๑ สลึงให้ครบ คาถา ๓ บท ให้สำเร็จนั้น จะว่าประ
 การใด ๕

พระเจ้าธรรมเจดีย์ได้วิสขนาว่า

สัตว์เหล่าหนึ่ง เอาหนึ่งเป็นปีกนั้น คือค่างคาว สัตว์หนึ่งเอากะดุกเป็น
 ปีกคือ แมลงทับสัตว์หนึ่งเอาขนเป็นปีกนั้น คือสกุณทั้งปวง
 แลนกตัวหนึ่งกินในบ่วงตายในบ่วงนั้น คือบุทคลผู้เกิดมาในวิภวสงสาร ตัว
 เป็นคราวาสแล้วตายในคราวาศนั้น คือกินในบ่วงตายในบ่วง นกตัวหนึ่งกิน
 นอกบ่วงตายในบ่วงนั้น คือบุทคลผู้เกิดมาในสงสารวิภว แลตัวเป็นบรรพชิต
 แล้วแลศีกออกมาเป็นคราวาสเสว มิได้ยาเกรงพระศาสนา แลมิได้กสัวแต่
 บาย ลอยแก่บาย แลตายนั้นคือกินนอกบ่วง มาตายในบ่วง

แลนกกินนในบ่วงตายนอกบ่วงนั้น คือบุคคลเกิดมาในวัฏสงสาร เป็นคราวาศอยู่จนแก่ แล้วมีพระเจ้าเป็นบรรพชิตครองสิกขาบท ๒๒๗ บรูรมแล้วแลตายนั้น คือกินนในบ่วง ตายนอกบ่วง

นกลเหล่านี้กินนนอกบ่วงตายนอกบ่วงนั้น คือบุคคลผู้เกิดมาในวัฏสงสาร ภออายุสมครบอุปะสมบท ก็ได้บวชเป็นบรรพชิต ครองสิกขาบทแล้ว ตายในบรรพชิตนั้น คือกินนนอกบ่วงตายนอกบ่วง

อนึ่งมามีดาไปรุ่ง เรื่องนั้น คือบุคคลเกิดมาในวัฏสงสาร แลโจดเขลาหาปัญามีได้ ครั้นรู้จักคุณพระรัตนไตรแลกอบด้วยศัทธา ครั้นตายไปที่ชอบนั้น คือมามีดาไปรุ่ง เรื่อง

อนึ่งมารุ่ง เรื่อง ไปมิตนั้น คือบุคคลผู้เกิดมาในวัฏสงสาร แลประกอบไปด้วยทรัพย์สมบัติแลตระกูล แลมิได้เคารพยำเกรงพระรัตนไตร แลมิได้กสัวแก่บ่าบ ละอายแก่บ่าบ ครั้นตายก็ไปสู่จตุรabay คือมารุ่ง เรื่องไปมิต

อนึ่งมามีดาไปมิตนั้น คือบุคคลเกิดมาในวัฏสงสาร แลมิได้กสัวแก่บ่าบลอยแก่บ่าบ แลทำอกุศลเป็นอันมาก ครั้นตายก็ไปจตุรabay คือมามีดาไปมิต

อนึ่งมารุ่ง เรื่องไปรุ่ง เรื่อง คือบุคคลเกิดมาในวัฏสงสาร แลเมื่อเกิดมานั้น มีตระกูลอันยิ่งแลประกอบด้วยทรัพย์สมบัติเป็นอันมาก แลมิได้สร้างกุศลแลรู้คุณ พระรัตนไตรมีศัทธาเสื่อมใสร แลตายไปก็จะได้ไปที่ชอบนั้น คือมารุ่ง เรื่อง ไปรุ่ง เรื่อง

อนึ่งบุคคล ๓ จำพวกมิได้สร้างกุศลแลได้กุศลนั้น คือ พระมหากระษัตราธิราช เสวยราชสมบัติแล้วตั้งอยู่ในทศมิตรราชธรรม ด้วยเดชพระมหากระษัตราธิราชธรรมนั้น สมณพราหมณาจารย์ราชภรทังปวง อยู่เย็นเป็นสุข ได้สร้างกุศลแลอนวยทาร ผลอนิสงนั้น ก็ได้แก่พระมหากระษัตราธิราชเจ้าเป็นอันมาก

แลประการหนึ่ง พระสงฆบวชในพระศาสนา แลครองสิกขาบท ประพฤติกิจพระวินัยทุกประการนั้น ถึงมิได้ทำกุศลเลย ก็ได้ผลอนิสงเป็นอัน

ยิ่ง

อนึ่งคือสตรีอันมีใจอันธรรภาพ สุจริตซื่อต่อสามี มิได้เอาจิตไป
ประพฤติกุณพันในชายอื่นนั้น แลเคาระบายาเกรงประวัติดีแต่สามี เป็นอันมัน
คง แลสตรีผู้นั้นมิได้สร้างกุศลก็ได้กุศล บุคคล ๓ จำพวกนี้ แม้มิได้สร้าง
กุศล ก็ได้กุศล เป็นอันมาก

อนึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญ สิ่งใดว่ายิ่งนั้นคือพระอรหันต์
เหตุเมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่มีคยาผลยามแลขาดจากก็เสศพันห้า ต่อม
หาร้อยแปดถึงสรรเพชดาญาณนั้นด้วยพระอรหันต์ เหตุตั้งนี้พระองค์จึงตรัส
สรรเสริญพระอรหันต์นั้นว่ายิ่ง

อนึ่งว่าสิ่งใดหนักกว่าหนักนั้น คือสัตว์ผู้เปรมฤจจาติฐ แลภูเขานั้นว่า
หนักหนากว่ามีหนักเท่าเหตุผลพระอารีย์เจ้าผู้มีฤทธิ มีพระโสมคลานะ เกร
เป็นต้น หยิบโยนขึ้นไปได้ตั้งเมสิดกรวด อันว่าสัตว์ผู้เปรมฤจจาติฐนี้
หนักกว่าหนัก แม้ว่าพระมหาโสมคลานะ เกรร้อยพระองค์นั้นพระองค์ก็ตั้งจะ
ยกขึ้นกับมิได้ เหตุตั้งนั้นจึงว่ามฤจจาติฐนี้หนักกว่าหนัก

แลอนึ่งคือว่าสิ่งใดเบากว่าเบา นั้น คือสัตว์ผู้เปรมสามาถฤฐ มีปัญญา
เหนือคุณแก้ว ๓ ประการ แลรักษาศิลกาวานาบำเพ็ญทาน เป็นทางอันใกล้
พระนิภาพนั้น จึงชื่อว่าเบาว่าเบาแลสิ้นปฤษนา ๑๔ ประการแล้ว

อนึ่งว่าเลข ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ นั้น จะได้แก่
สร้างตั้งถา แล ๑ นั้นได้แก่สรรพสัตว์ในไตรภวโลกย์เลี้ยงชีวิต
ด้วยอาหารเหมือนกันสิ้น ซึ่งจะเปนอนุ ด้วยสิ่งอื่นหามิได้ ก็
อาหารนี้มี ๔ อย่าง

คือ กพพิการอาหาร อันสัตว์กระทำเป็นคำ ๆ แลวกสกิน
มิโอรศอจ บำรุงรูปแลชีพให้ชุ่มชื้นอยู่ได้ ๑

คือ ผักอาหารได้แก่ สาคูถูกต้อง ำให้เกิดสุข ทุกข์อุเบก
ขา ๑

คือ วิทยานอาหารได้แก่ประภัสสนิจิตรแห่งสัตว์ในไตรภพ ๑

คือ มโนสัจเจตนาอาหาร ได้แก่เจตนาอันสงสรรมซึ่งกุศลแล

อะกุศล ย่อมนำสัตว์ไปในภพทั้งปวง ๑

พระพุทธบัญญัติเทศนาไว้ ว่าอาหาร ๔ นี้เป็นที่ตั้งหมันแห่งหมูสัตว์
ทั้งสิ้น เหตุตั้งนี้เลข ๑ จึงได้แก่สัตว์ทั้งปวงอันตั้งอยู่ด้วยอาหารเหมือน
กัน

แล ๒ ก็นามนั้น ได้แก่จักรเจตลิตทั้งสิ้น อันได้ยกทรวงซึ่งรูปเสียง
กลิ่นรสโผพธรรมแล้วบังเกิดขึ้น รูปนั้นได้แก่มหาภูตะรูป ๔ แล อุปาทายุ
รูป ๒๔ อันอาศัยรายซึ่งกรรมแลจิตระและระดูอาหารแล้วแลบังเกิดขึ้นก็ธรรม
ทั้ง ๖ คืออนามรูปนี้ ย่อมมีอุปการะแก่กัน จึงทำให้สำเร็จได้อุประมา
เหมือนราวแลมุษย์ย่อมอาศัยรายแก่กันจึงข้ามซึ่งมหาสมุทรได้ เพราะนาม
รูปทั้ง ๒ อาศรัยกัน เลข ๒ นั้นจึงได้แก่นามแลรูป

ก็เลข ๓ นั้นได้แก่ไตรยพิระเวทนาทั้ง ๓ คือ สุขทุกข เปกษาอันบัง
เกิดในกายแลจิตเพราะได้ประสบสัมผัส ซึ่งรูปเสียงกลิ่นรสโผพธรรม

แลเลข ๔ นั้น ได้แก่พระจักรารีย์สี่จัจ ๔ คือ ทุกขสี่จ สมุทสี่จ
นิโรธสี่จ มรรคสี่จ เปน ๔ ส่วนดังนี้

ทุกขสี่จนั้นได้แก่ความจริงของพระอริย์เจ้าหากเห็นแจ้งว่าทวายนศ
ทุกข ๑๒ สิ่งมีชาติชะราเป็นประธาน ย่อมบันดาลให้สัตว์ได้เสวยทุกข
เทวทไม เว้นตัว ทัวทั้งไตรโลกย์เหลือลำบากจริง ๆ จึงชื่อว่าทุกขสี่จ

สมุทสี่จนั้น ได้แก่ความจริงของพระอริย์เจ้า หากเห็นแจ้งว่าเหตุ
จะให้เกิดกองทุกขทั้งสิ้นนั้น ไซ้อันอีกตัวตมหาเป็นเหตุเดิม ทุกขจึงเพิ่ม
อุปเพียงอยู่ทั่วภพ พระอริย์เจ้า เห็นแจ้งจบประจกจริงจึงขัดตัวตมหา
มาเป็นสมุทสี่จ

นิโรธสี่จนั้น ได้แก่ ความจริงของพระอริย์เจ้า หากเห็นแจ้งว่าธรรม
เป็นที่ดับแห่งกองทุกขนั้น คือ นฤกานสิ่งเดียวยอมดับได้ให้สิ้นเชื้อ เหตุฉนี้
พระนฤกานนั้น จึงชื่อว่าทุกขนิโรธนั้น

มรรคสี่จนั้นได้แก่ความจริงของพระอริย์เจ้าหากเห็นว่า พระยัชฎางค
กะธรรมทั้ง ๕ มีปัญอันเห็นชอบแลดำหรือชอบ เป็นต้น เปนสลวิถที่จะกรงสู
กรงสูวาไลยโลกยอุดร เหตุฉนั้นพระยัชฎางคิกะมรรคสี่จจึงชื่อว่ามรรคสี่จ

ก็เลข ๕ นั้น ได้แก่อุปาทานิกษณทั้ง ๕ คือ รุกขิกษณ ศัญชาษณ
สังฆารษณ วิญญษณ อันบังเกิดด้วยอุปาทาน มีกามแลทณฐเป็นต้น ระ
คนไปด้วยอาสวะกิเลสโลกิยธรรม

ก็รุกขิกษณนั้นได้แก่ กองรูปเกิดเรียงกาลทั้ง ๓ คือ อดีตอนาคตปัจ
จุบัน แลสรรพรูปอันใหญ่แลย่อม ยาวแลย้งอยู่ในที่ไกลแสนใกล้ฟายใน
แลนออก นำมาประมวลหมดทั้งนั้น ชื่อว่ารุกขิกษณปถมกอง

ษณคารบสองนั้น ได้แก่ไตรยเวทนา คือศุขทุกขอุเบกขาโสมนัสโศม
นัส อันบังเกิดเพราะได้สัมผัสซึ่งอารมณ์รูป เป็นต้น

ศัญชาษณ เป็นคารบสามนั้น ได้แก่หมวดหมู่ แห่งศญาเจตสิก อันกำ
หนดแบ่งลงในรูปเสียงกลิ่น รสโณรูปสังขาร อัญญาภิสังขาร อเฉยชาภิสัง
ขาร อันบังเกิดในกาลเมื่อมีเจตนาปรารถยเริ่มกระทำซึ่งกุศลแลอกุศล
แลบำเพ็ญพรตพรหมจริยาญาณะนิโกลิยสมาบัติ

ก็วิญญิกษณคารบห้าั้นได้แก่หมวดหมู่แห่งวิญญจิตร ๘๘ กองต้อง
โดยสังเขปะในไตรปิฎกว่าษณทั้งปวงนี้ มีพระพุทธทักัดทรงบัญญัติขาดว่า
มีอยู่ ๕ ษณ ไม่ย้งยอมเหตุตั้งนี้ เลข ๕ นั้น จึงได้แก่เบญจษณทั้ง ๕
ประการนี้

แลเลข ๖ นั้น ได้แก่ आयตนะทั้ง ๖ ประการ คือ จักรรายตนะ
โสตายตนะ มานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ มนายตนะ ศิริเป็น ๖
ประการตั้งนี้

แลเลข ๗ นั้น ได้แก่ โภชณงค์ บิติสาโภชณงค์ สัสตทิสสาโภชณงค์
สมาธิสาโภชณงค์ อุเบกขาสาโภชณงค์ เปน ๗ ตั้งนี้

ก็สติสาโภชณงค์นั้น ได้แก่ตัวสัตว์ที่ตั้งหมั่น หมั่นครองอยู่ในคลองทศ
กุศล ๑๐ ลั่นสรรพโสมยไมประหมาทเสมอตรงเปนองคที่จะให้ตรัสรู้แรว
ซึ่งอริยธรรมอันประ เสริฐล้ำ

ธรรมวิจยสาโภชณงค์นั้น คือ ปัญอันย้งเหนียวห้องพระโดยลักษณ
ประจกแจ้ง เปนองคจะให้ตรัสรู้ซึ่งพระอริยธรรม

วิริยสาโภชณงค์นั้น ได้แก่ความเพียรอันเคร่งครัดจัดตั้งคารฐาน

ไม่ถอยหลังละอาไสยในกายแลชีวิตโรคแต่จะให้ถึงซึ่งคุณธรรมตายเดียว
เดียว เด็จไป เป็นองค์ให้สำเร็จ

อริยธรรมปีติสาโทษณกัมมัน ได้แก่ ปรีดา ๕ อย่าง ย่อมยังโยคา
พจร เจ้าอันนาวินภาวะนาให้มาศุข เป็นองค์ให้สำเร็จอริยธรรมได้โดยประ
สงค์

ปีศศัทธินิสาโทษณกัมมัน ได้แก่สงบ เหนียวระงับไม่กระสับกระส่ายแห่ง
กายแลจิตระสมควรแก่การภาวนาด้วยภาวะ เป็นจิตอันตรง เป็นองค์ให้สำ
เร็จอริยธรรมแท้

สมาธิสาโทษณกัมมัน ได้แก่จิตราอันตั้งหมั่นไม่หวั่นไหวออกแวกไปน
อารมณ์ทั้งปวงแนแนวทรวงลง เป็นเอกศคะตารมณฺเฑ เป็นองค์จะให้ตรัสรู้ซึ่ง
อริยธรรม

อุเบกขาสาโทษณกัมมัน ได้แก่จิตอันเพิกเฉยอยู่ไม่รู้สึกทุกโสมนัส
โทมนัส เป็นองค์จะให้ตรัสรู้ซึ่งอริยธรรมดีกว่าธรรมที่จะให้ตรัสรู้หรือผล
พันธุขณะภูมิชื่อว่าโทษณกัมมัน ย่อมมีแต่ ๑ เท่านั้น หนีได้ยิ่งหย่อน เหตุตั้ง
นี้จึงว่าเลข ๑ ได้แก่โทษณกัมมัน ประการจะนี้

แลเลข ๘ นั้น ได้แก่พระอริยสงฆ์ต่างคิณะมรรคทั้ง ๔ คือ

สามาถฤๅ ได้แก่ปรีชาญาณอันหยั่งเห็นแจ้งในภาพแลผลประโยชน์
แลประโยชน์ผู้อื่น ๑

สามะสังกลปะ ได้แก่รำริขอบไม่จงจิตระจงเวรวีหิงษา คิดแล้วแสวง
หาพระคตพรหมจรรย์สัสสเลขสละอาไสยในกามโกธราศ ๑

สามาวาจา ได้แก่พร้อมพจนพันวจีโทษ ๔ คือ คำพรางผะรุศวาจา
สำพัชปะลาประวาท เปสสุวาทยอมอ้างอริฎแลธรรมทางวจีสุจริต ๑

สามาถรรมันต ได้แก่ประกอบกิจสุจริตกายะกรรม ไม่กระธาปาณา
ติบาต เป็นต้น ๑

สามาถอาชีวะ ได้แก่เลี้ยงชนมะชีพชอบธรรม ด้วยกะสิกรรมแลพา
ณียกรรม เป็นต้น ๑

สามาวายามะ ได้แก่เพียรพยายามเพื่อยังอกุศลราษีที่บังเกิดแล้ว

ให้เสื่อมลง ให้กุศลไฟบุลภินโยยังยิ่งๆ ขึ้นไป ๑

สามาสติ ได้แก่รถชอบ เชื่องช้านายในการกุศล ๑

สามาสมาธิ ได้แก่สุนทรสามาธิต้นแปแนไว้ในกุศล ๑

ศิริ เป็น ๕ ดังนี้ ชื่อว่าอักษฎางคิระอริย์ มรรคา เข้าสู่วาสยเรียงวิเวก
เอกอตุลธรรมด้วยแท้

แลเลข ๙ นั้นได้แก่ สัตวาวาษทั้ง ๙ ประการ คือ

กามาพจรภพ เป็นที่อยู่แห่งหมู่วิปาศิตวอสุรเทพา แลมาศย์มีศัญญา
แลกายต่างกัน ๑

คือนิเวศน์พรหมปถมฉานะภูม เป็นที่อยู่แห่งหมู่พรหมนิกร มีกายต่าง
แต่สัณญาอย่างเดียวกัน ๑

คืออากาศวาชเวียงพรหมคารบสอง เป็นที่อยู่แห่งหมู่พรหมมีกาย
เหมือนกัน ต่างแต่ศัญญา ๑ คือ ศุกภิกษวาาศนิเวศน์พรหมสมเสมอกันด้วย
กายแลศัญญา ๑

คือ ชั้นอศัญญพรหม เป็นที่สถิตย์แห่งพรหมอันไม่มีศัญญา ๑

คือ อากาสาณัญญาตะณะ ปถมรูปภพ ๑

คือ วิญาณัญญาตะณะตติยารูปภพ ๑

อากัญญาตะณะตติยารูปภพ ๑

เนวะศัญยานาศัญญาตะณะภพ ๑

ศิริ เป็น ๙ ประการดังนี้ ชื่อว่าเนวะสัตวาวาษ เป็นนิเวศน์เรียงอยู่
แห่งหมู่สัตวทั้งสิ้น ย่อมมีแต่เท่านี้หมีได้หย่อนยิ่ง เหตุดังนี้จึงว่าเลข ๙
ได้แก่ เนวะสัตวาวาษด้วยประการฉะนี้

แลเลข ๑๐ นั้นได้แก่องค์ ๑๐ ซึ่งบริบูรณ์ในวิชาสะสันดาน
ก็องค์ ๑๐ ประการนั้น

คือภาวะแห่งพระนิสาสพมี

อเสกขสามาทถุญญา ๑

อเสกขสามาสงกัลปะ ๑

อเสกขสามาวาจา ๑

อเสกขสามาการรมันตะ ๑

อเสกขสามาอาชีวะ ๑

อเสกขสามาวายามะ ๑

อเสกขสามาสติ ๑

อเสกขสามาศมาธิ ๑

อรหัตตะมรรคญาณ ๑

อรหัตตะผลวิมุตติ ๑

ศิริ เปน ๑๐ ประการดังนี้ ชื่อว่าองค ๑๐ บริบูรณ์ในปัสสาสวะสัน
ดานหมิวให้บกพรอง เหตุฉนี้ เลข ๑๐ จึงว่าได้แก่องค ๑๐ ในอรหัตตะ
สันดาน ด้วยประการฉนี้ ๖

ภาคผนวก ฎ

บทสนทนาระหว่างพระเจ้าราชาธิราชและพระสังฆราชาภังยะสะกะโร

...พระสังฆราชาภังยะสะกะโรจึงถวายพระพรว่ามะหาบพิตร ครัสต์นี้จุจดังอาตมาภาพ เปนสมณะลามกมีความนันทาล่าเหยียงจะให้สัตว์วิบหายข้างหนึ่ง ทวารกษาลิกขาบทแลตั้งอยู่ในพรหมวิหารไม เปนความสังแห่งอาตมาภาพมิได้เข้าด้วยผู้ใดถวายพระพรแก่มะหาบพิตรจะนี้ ด้วยคิดว่ามะหาบพิตรทั้งสองฝ่าย พระนะครนี้ เปนบรมกระษัตริ อันประเสริฐ เปนที่ตั้งพระพุทธานุสาสนา และ เปนที่อาไศรยสมณะพราหมณาจารย์ อะนาประชาราษฎร์ทั้งปวงเพราะทรง พระปัญญาเป็นสามาถิธิ ประพฤติตามพระพุทโธวาท อยู่ทั้งสองฝ่าย

อันพระพุทโธวาท ซึ่งพระองค์ศรีไว้ ในพระไตรปิฎกทั้งสามนั้น อยู่ในขันตีธรรมบท เดียว ถ้าบพิตร พระองค์ได้ปรนนิบัติ ตามพระขันตีบทเดี่ยวนีใช้ ได้ชื่อว่าเป็นบพิตรพระองค์นั้นปรนนิบัติ ตามพระพุทโธวาท อันศรีไว้ในพระไตรปิฎกทั้งสาม นั้นสิ้นพระศาสนาแล้ว อะนาประชาราษฎร์ทั้งปวงนั้นก็จะวิธนาการ จำเริญสืบไปเพราะสมเด็จ พระมหากษัตริย์ทรงปรนนิบัติ

ในขันตี ราชธรรมนั้นอาตมาภาพจึงถวายพระพรเตือนสติพระองค์ ผู้เป็นประทาร์ผุงสัตว์โลกทั้งปวง ให้ทรงพระขันตีธรรมนั้นแลพระองค์มาตรัสโดยทางอามัญ จองเวรพะญาบาทนั้น อันเป็นข้าศึกแห่งขันตีธรรมให้ขาด ประโยชน์ในปรโลกสว่างหน้า จะนี้จุจหนึ่งพระองค์มิได้ทรงปรนนิบัติตามพระพุทโธวาทของสมเด็จพระพุทเจ้าอันศรีสร้างสรไว้

พระเจ้าราชาธิราชจึงตรัส แก่พระสังฆราชาภังยะสะกะโร ว่าพระชิตันมากกล่าวตักเตือนพระสติโยม โดยทางพระพุทโธวาทตั้งนี้ ถ้าพระชิตันไม่มีจิตระฉันทาเข้า ด้วยข้างหนึ่งจะให้วิบหายข้างหนึ่ง แลจะให้จำเริญข้างหนึ่งไป ถ้าเป็นสัตย์ธรรม ของพระชิตันเที่ยงแท้เสมอ ที่จะมิให้สัตว์และพระศาสนาเป็นอันรายจริง พระชิตันก็จะให้โธวาทความ สั่งสรพระเจ้าฝรั่งมังษิชะวาอันเป็นสามาถิธิ ให้ตั้งอยู่ในขันตีราชธรรม อย่าให้ยกทับลงไป เปียดเบียนขอบขันทะเลมาเมืองหงษาเวดี ก่อนจะนี้จะเห็นว่าพระชิตัน ตั้งอยู่ในสัตย์ธรรม เป็นอันแท้ที่จะให้สัตว์ทั้งปวง เป็นสุข

เสมอกันจริงจะนี้

พระชัณฑ์หมิได้ห้ามสังสร พระเจ้าฝรั่งมังษิชะวาให้ตั้งอยู่ในชั้นดีราชธรรมปรนนิบัติมา เบียด
เบียดขอบขัณฑ์เสมอ แก่เมืองหงษาวะดี เป็นต้นเหตุก่อนโยมจึงยกทะทานขึ้นมา คอบแทนตาม
ราชประเพณี พระชัณฑ์จึงมา ให้ไว้ว่าทความดลเตือน โยมให้ตั้งอยู่ในชั้นดี ทศมิตรราชธรรมนั้น
ประณิบัติศมิตรราชทัณฑ์นั้นถึง ๑๐ ประการ

ในบทดบขัณฑ์นั้น ให้พระมหากษัตริศมีวิริยะภาพอุสาหะปราบปรามข้าศึก อันเป็นเลี่ยนหนาม
ให้ราบคาบ แลพระเจ้าฝรั่งมังษิชะวา มาเบียดเบียดขอบขัณฑ์เสมอ เมืองหงษาวะดีก่อน เป็น
เลี่ยนหนามชะนี้แลพระชัณฑ์ จะให้โยมตั้งอยู่ในชั้นดีราชธรรมฝ่ายเดียว นั้น เหนว่าทาเป็นสังข์ไขนไ้ม

พระสังฆะราชชาภังยะสะกะโร ก็ถวายพระพรว่า ซึ่งมหาบพิตร ครัสว่าราชธรรมมีถึง ๑๐
ประการก็จริง แต่สมเด็จพระสรรเพชพุทธิเจ้า ครัสสรรเสริญชั้นดีราชธรรมอันเดียวนี้มีคุณานุภาพอะ
นิตสงส์ำเลิศ ประเสริญกว่าราชธรรม ทั้งเก่าประการนั้นอีก แลบพิตรมาปรนนิบัติตามดบขัณฑ์
ราชธรรมอันเพียรภาพยังข้าศึก เลี่ยนหนามให้เหือดครันราบคาบ จะแผ่ขอบขัณฑ์เสมอ ให้
กว้างขวางออกไปนั้น มิได้กอบด้วยคุณฝ่ายเดียวดุจชั้นดีราชธรรมยัง เจือไปด้วยโทษอยู่

อาตมาภาพขอถวายพระสะติตักเตือน ไว้ตามเนื้อความอันมีในพระไตรปิฎกนั้นว่า เมือง
ดาววะดีงษาสวรรค์ แลอะเวจิมะหาณะรก และชมพูทวีปทั้งสามภูมินี้ กว้างขวางได้หมั้นโยชน
เสมอกัน แลฝ่ายดาววะดีงษาสวรรค์ เทวะโลกนั้น ก็ระยะเทวะวิมารยาน ประเทศที่อยู่ต่าง ๆ อัน
บุญนิมิตรตกแต่ง เป็นอันดีมิได้ยัดเยียดเบียดเสียดกันหามิได้

แล้วฝ่ายชมพูทวีปนั้น กว้างขวางได้หมั้นโยชน เป็นโลกมหาสมุทรสาม เสียอันสี่พันธยชน เป็นป่า
พระหิมภวตสามพันโยชน เป็นที่มนุษย์อาศรัยสามพันโยชน เข้ากันไปนหมั้นโยชน แลที่มนุษย์อา
ศรัยสามพันโยชน พระมหากษัตริศราชิราช แต่โบราณก็ตั้งบ้านเมืองต่างต่างแต่ครั้งบรมโพธิสัตว์
เจ้า เสวยพระชาติ เป็นมะหาโคระวิน เป็นเวลามหาพราหมณาจารย์ก็ช่วยแบ่งปันประเทศแวน
แคว้นภูมิประเทศ เค้นบ้านเมือง เป็นระยะพักฝ่ายจะได้ค้ำคั่งเบียดเสียดวิวาท ชิงแดนกันนั้นหามิได้

แต่อะเวจิมะหาณะรกกว้างหมั้นโยชน บริบูรณ์หามิได้ยอนอย่างชมพูทวีปด้วยอันน่าจะกุศล

โกละ	] เป็นมูลมีในสันดล สัตว์โลกย์กระทำอะกุศลกำมะบพ ๑๐ ประการ เป็น	] กายกำมี	
โทษ			วจิกำมี
โมหะ			มโนกำมี

อะกุศลทุจริตหยาบช้า ครันจตุก็ไปบังเกิดในอะเวจิมะหาณะรก เป็นอันมาก จะนับประมาดมิได้ บ้าง

นั่ง
นอน
ยืน

ยึดเหยียด เบียดเสียดกัน ในพื้นเหล็กแดง อันพิศด้วยเพลิงฉะรก หมิวได้มีของว่างที่จะซึ้งว่าที่
นี่เป็นระแวกว่างอยู่หามิได้ จึงได้นามชื่อว่าอะ เวจิมะหาฉะรก

แลเมืองอ้งวะกับ เมืองหงษาเวตนั้นไกลกัน เป็นระยะทางถึง เดือนหนึ่ง ๑๒จะ เบียดเสียดคับคั่ง
กันอย่างอะ เวจิมะหาฉะรกนั้นหามิได้ แลพระองค์จะประนิบัติ ตามดีปะราชธรรมปราบ เลี่ยนศัตรุจะ
เอาเมืองอ้งวะ เป็นคอบขันทสีมา ๑ให้สัตว์ทั้งปวงคับคั่งยึด เบียด เบียด เสียดกันอยู่ตั้งอะ เวจิมะหาฉะ
รกนั้นหาควรวไม อันบุคคลผู้ใดกะทำอะกุศลด้วย กาย ๑อันรายนั้น ก็จะเป็น เวรานุ เวรติดตามผู้นั้น
ไปดุจกง เกรียน เรียนรอนผัดผ่นนั้นไปตามโค วาจา ๑ แลกง เกรียนนั้นก็ตามกระทบ เท้าแห่งโค
นั้น เป็นไป จิตร ๑

แลมหาบพิตรจะไม่ประพดตาม ชันดีราชธรรมอันประ เสริฐ กอบไปด้วยคุณฝ่ายเดียว และจะ
ประพดตามราชธรรมอัน เจือไปด้วยคุณแลโทษ ราชธรรมอันจะยังข้าศึกให้เดือดร้อน ด้วยุทธนา
การฆ่าฟันกันจะนี้ เหน้นั้นจะล้างโทษให้พ้นโทษ ในอะบายภูมิได้แลทยา

พรเจ้าราชาธิราชก็ตรัสว่า อันคุณก็อยู่ฝ่ายคุณ โทษก็อยู่ฝ่ายโทษ อันคุณจะล้างโทษนั้นก็หมิได้
ดุจน้ำกับน้ำมีนระคนกัน จะเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันนั้นมิได้ แต่โดยจิตรของโยมยกทัพมากรุงอ้งวะครั้ง
นี้ แม้นไม่มีเหตุหาว่าไม ๑๒จะมาด้วยน้ำใจถึงษาจะ เบียดเสียด ผู้มีความชอบให้พินาคฉิบหาย ยัง
พระสาสนาให้ เป็นอันระราย เศร้าหมองนั้นหามิได้ ตั้งใจแต่จะทำนุกบ่ารุงพระสาสนา แลจะยังผู้งอา
ธรรมธรรณนั้น ๑ให้ตั้งอยู่โดยคลองสุจริต จึงประพดตามดีปะราชธรรม อันจะกำจัดเสียซึ่งข้าศึกซึ่ง
พระชัตินว่าราชธรรม เจือไปด้วยคุณแลโทษก็จริง แต่ทะว่าโยมคิดว่า เสียเงินจะแลกเอาทอง ถึงจะ
เสียทองก็จะแลกเอาแก้วมะณีไว้จงได้

ตามประเวณีโลกก็ยักระษัตริ อันสวอยสมบัติในกุสิยุกดี จำเป็นด้วยมีผู้ก่อก่อนแล้วจำสานตาม
อันสัตวเวียนไปในสงสาร ผู้ใดเลยจะพ้นจากกุสะลากุศลอันจะหลีกโทษให้พ้นจากครุกำนั้น แล้วแต่
เจตนะอันประกอบด้วยปัญญาแห่งตนโยม เหนจะนี้ จึงประพดตามรามราชปรณิบัติ อันเจือไปด้วย
คุณแลโทษ...๑

๑ หอสมุดวชิรญาณ, พงศาวดารมอญเรื่องราชาธิราช เล่มที่ ๔๘ เล่ม ๑๑ - ๑๒.

ประวัติผู้เขียน

นางสาวกรรณิการ์ สাত্রปรุง เกิดวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ สำเร็จการศึกษา
อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีการ
ศึกษา ๒๕๓๐ เข้าศึกษาต่อภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการ
ศึกษา ๒๕๓๑

